



**BEVERĪNAS NOVADA PAŠVALDĪBAS
INTEGRĒTĀ
ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA
2019. – 2024.GADAM**

**NOVADA PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS
APRAKSTS**

I DAĻA

2019

ANOTĀCIJA

Beverīnas novada pašvaldības integrētā attīstības programma 2019.–2024.gadam (turpmāk Attīstības programma 2019-2024) ir vidējā termiņa plānošanas dokuments, kas izstrādāts saskaņā ar Attīstības plānošanas sistēmas likumu, Teritorijas attīstības plānošanas likumu, un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) sagatavotajiem Metodiskiem ieteikumiem attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī 2014.gada redakcijā. Attīstības programma 2019-2024 pēc iespējas ir saglabājusi pēctecību ar Beverīnas novada integrētās attīstības programmu 2012.–2018.gadam, kā arī veidota saskaņā ar Beverīnas novada teritorijas plānojumu 2012.–2024.gadam un Beverīnas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2012.–2024.gadam. Attīstības programmai 2019.-2024. nav piemērota stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra (Vides pārvaldības valsts biroja 30.04.2019. lēmums Nr. 4-02/21).

Attīstības programmas 2019-2024 loma ir:

- apzināt un novērtēt Beverīnas novada rīcībā esošos resursus (dabas resursi, infrastruktūra, cilvēkresursi), piedāvājot skaidru redzējumu un risinājumus to efektīvākai izmantošanai;
- mērķtiecīgi plānot rīcības un investīcijas, kas ir pamats pašvaldības budžeta plānošanai;
- sekmēt visa veida investīciju piesaisti, kas ir pamats valsts atbalsta plānošanai, ārvalstu un vietējo privāto investīciju piesaistei;
- sekmēt Beverīnas novada teritorijas atpazīstamību.

Attīstības programmā 2019-2024 ir ietvertas šādas sadaļas:

- pašreizējās situācijas raksturojums;
- stratēģiskā daļa – vidēja termiņa attīstības prioritātes, mērķi un rīcību virzieni;
- rīcību plāns un investīciju plāns – pasākumu kopums, pasākumu realizācijas laiks un atbildīgie, kā arī investīciju projektu kopums un to sasaiste ar atbildīgajiem izpildītājiem un finanšu resursiem;
- dokumenta ieviešanas uzraudzības kārtība – uzraudzības un ziņojuma sagatavošanas kārtība, mērķu sasniegšanas rezultatīvie rādītāji;
- pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem.

Izpildītājs: **Beverīnas novada pašvaldība**

Reģistrācijas Nr.: 90009115285

Programmas izstrādātāja:

Mg.sc.env. **Cilda Purgale**

SATURA RĀDĪTĀJS

SAĪSINĀJUMI.....	6
KOPSAVILKUMS.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.7
SUMMARY.....	8
I. TERITORIJAS ĪSS VISPĀRĪGS APRAKSTS.....	10
1.1.NOVADA KOPIĢAIS RAKSTUROJUMS.....	10
1.2.BEVERĪNAS NOVADA PAGASTI.....	13
1.2.1. Brenguļu pagasts.....	13
1.2.2. Kauguru pagasts	13
1.2.3. Trikātas pagasts	14
2. DABAS VIDE NOVADĀ.....	155
2.1. NOVADA TERITORIJAS RELJEFS UN ĢEOLOĢISKĀ UZBŪVE.....	15
2.2. AUGSNES UN ZEME	19
2.2.1. Augsnis.....	19
2.2.2. Zemes resurs un to izmantošana	20
2.2.3. Meži un purvi	26
2.2.4. Dabas ūdeņi.....	28
2.2.5.Pazemes ūdeņi.....	32
2.2.6. Derīgie izrakteņi.....	35
2.2.7. Kopsavilkums par dabas resursiem Beverīnas novadā.....	35
2.3. DABAS VĒRTĪBAS BEVERĪNAS NOVADĀ	36
2.3.1.Bioloģiskā daudzveidība un tās nozīmīgākās teritorijas.....	36
2.3.2.Dabas objekti un ainavas.....	41
2.3.3.Kopsavilkums par dabas vērtībām Beverīnas novadā.....	51
2.4. PUBLISKĀS TERITORIJAS	51
3. SOCIĀLĀS VIDES RAKSTUROJUMS.....	55
3.1. IEDZĪVOTĀJI UN DEMOGRĀFIJA	55
3.2. IEDZĪVOTĀJU DROŠĪBA	63
3.2.1.Nodarbinātība un bezdarbs.....	63
3.2.2.Materiālā nodrošinātība.....	64
3.2.3.Iedzīvotāju fiziskā drošība.....	65
3.2.4.Kopsavilkums par iedzīvotāju ekonomisko, sociālo un fizisko drošību Beverīnas novadā.....	67
3.3. IZGLĪTĪBA UN TĀLĀKIZGLĪTĪBA	67
3.3.1. Izglītības sistēmas kopējais raksturojums Beverīnas novadā	67
3.3.2. Pirmsskolas izglītība.....	66
3.3.3. Sākumskolas un pamatskolas izglītība.....	70
3.3.4. Mūžizglītība.....	76
3.3.5.Kopsavilkums par izglītības sistēmu Beverīnas novadā.....	76
3.4. VESELĪBAS APRŪPE	77

3.5. MĀJOKĻU UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU NODROŠINĀJUMS	79
3.5.1. Mājokļu nodrošinājums pašvaldībā.....	79
3.5.2. Sociālo pakalpojumu darbība.....	80
3.5.3. Kopsavilkums par mājokļiem un sociālo nodrošināšanu Beverīnas novadā.....	82
3.6. KULTŪRA UN SPORTS.....	83
3.6.1. Kultūrvide.....	83
3.6.2. Bibliotēkas.....	84
3.6.3. Sports un aktīvā atpūta.....	84
3.6.4. Kopsavilkums par kultūras un sporta infrastruktūru Beverīnas novadā.....	85
4. EKONOMISKĀS VIDES RAKSTUROJUMS	87
4.1. UZŅĒMĒJDARBĪBA	87
4.1.1. Kopējā uzņēmējdarbības vide Beverīnas novadā.....	87
4.1.2. Vidējā darba samaksa un investīcijas.....	89
4.1.3. Lauksaimniecība.....	91
4.1.4. Tūrisms.....	92
4.1.5. Sociālā uzņēmējdarbība.....	95
4.1.6. Kopsavilkums par uzņēmējdarbību Beverīnas novadā.....	95
4.2. SATIKSMES INFRASTRUKTŪRA.....	96.
4.2.1. Autoceļi un ielas.....	96
4.2.2. Dzelzceļš.....	98
4.2.3. Velotransports un gājēju kustība.....	99
4.2.4. Sabiedriskais transports.....	99
4.2.5. Energoapgāde.....	100
4.2.6. Gāzes apgāde.....	100
4.2.7. Sakaru infrastruktūra.....	101
4.2.8. Kopsavilkums par satiksmes infrastruktūru Beverīnas novadā.....	101
4.3. KOMUNĀLIE PAKALPOJUMI.....	101
4.3.1. Komunālo pakalpojumu nodrošināšana Beverīnas novadā.....	101
4.3.2. Ūdenssaimniecība.....	102
4.3.3. Siltumapgāde.....	102
4.3.4. Atkritumu apsaimniekošana.....	102
4.3.5. Kopsavilkums par komunālo saimniecību Beverīnas novadā.....	104
5. PUBLISKĀ PĀRVALDE, PROJEKTI, PAŠVALDĪBAS UN IEDZĪVOTĀJU SADARBĪBA.....	105
5.1. PĀRVALDES STRUKTŪRA UN FUNKCIJAS	105
5.2. BUDŽETS.....	106
5.3. PAŠVALDĪBAS UN SABIEDRĪBAS SADARBĪBA	111
5.4. PROJEKTI	113

5.6. KOPSAVILKUMS PAR BEVERĪNAS NOVADA PAŠVALDĪBAS DARBĪBU	115
6. RISKA FAKTORI BEVERĪNAS NOVADĀ	117
6.1.DABAS RISKI	117
6.1.1. Klimata pārmaiņas.....	117
6.1.2. Plūdu riski.....	117
6.2.. TEHNOGĒNIE RISKI.....	117
IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA	119

PIELIKUMI

1.pielikums: sabiedrības iesaistei izmantoto aptaujas anketu paraugi: iedzīvotājiem, uzņēmējiem, blakus esošajām pašvaldībām, ārējiem ekspertiem.

2.pielikums: publiskās apspriešanas laikā saņemto sabiedrības iebildumu un priekšlikumu kopsavilkums (tiks pievienots, noslēdzoties publiskajai apspriešanai).

SAĪSINĀJUMI

Netiek skaidroti fizikālo mērvienību, debess pušu un vispārlietojamie redakcionālie saīsinājumi.

AAA – aizsargājamo ainavu apvidus	LZA – Latvijas Zinātņu akadēmija
atr. – atradne	m. – mājas
AS – akciju sabiedrība	MK – Ministru Kabinets
BO – bezpeļņas organizācija	MKN – Ministru kabineta noteikumi
cilv. – cilvēki	NAI – notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
CSP – Centrālā Statistikas pārvalde	nov. – novads
DB – datubāze	NP – Nacionālais parks
DKS – dārzkopības kooperatīvā sabiedrība	pag. – pagasts
DUS – degvielas uzpildes stacija	RTU – Rīgas Tehniskā universitāte
ELFLA - Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai	SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
ERAF – Eiropas Reģionālās Attīstības Fonds	SVA – Sabiedrības Veselības aģentūra
ESF – Eiropas Sociālais Fonds	TAI – teritorijas attīstības indekss
HES – hidrelektrostacija	TAII – teritorijas attīstības izmaiņu indekss
iedz. – iedzīvotāji	ŪSIK – ūdenssaimniecisko iecirkņu klasifikators
IK – individuālais komersants	v.j.l. – virs jūras līmeņa
IU – individuālais uzņēmums	VAS – Valsts akciju sabiedrība
KS – kooperatīvā sabiedrība	VI – Veselības Inspekcija
LAD – Lauku Atbalsta dienests	VMD – Valsts Mežu dienests
LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes	VSIA – Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
LKS – Latvijas Koordinātu sistēma	VZD – Valsts Zemes dienests
LVM – “Latvijas Valsts Meži”	z.j.l. – zem jūras līmeņa
	ZS – zemnieku saimniecība

KOPSAVILKUMS

Beverīnas novada pašvaldības integrētās attīstības programma 2019.-2024.gadam (turpmāk Attīstības programma 2019.-2024.) ir pēctecīgs teritorijas vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments. Tas balstās ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un turpina īstenot Beverīnas novada pašvaldības integrētās attīstības programmā 2012.-2018.gadam iezīmētās attīstības vadlīnijas. Šīs vadlīnijas balstās detalizētā novada izpētē, veidojot četrās ilgtspējības dimensijās – dabas, ekonomiskajā, sociālajā un pārvaldības dimensijā, bāzētu teritorijas analīzi. Izpētes informatīvo pamatu veido publiski pieejamo dokumentu un datubāzu studijas, valsts un pašvaldības institūciju sniegtā informācija, iedzīvotāju, uzņēmēju, kaimiņu pašvaldību un sadarbības partneru aptaujas, kā arī sektorāli (nozariski) un teritoriāli organizēts plānošanas grupu darbs. Plānošanas dokumentā ir noteiktas trīs vidēja termiņa attīstības prioritātes ar sekojošu mērķi katras prioritātes attīstīšanai.

1.prioritāte ir definēta kā „Dzīves vides kvalitāte un cilvēkresursu attīstība iedzīvotāju piesaistei novadam”. Tās attīstības mērķis ir droša un videi draudzīga kvalitatīva dzīves vide, izglītots sociāli aktīvs iedzīvotājs un ģimeniska, tradicionāla kultūrvide dabas vērtību ielokā. Attiecīgi, tiek paredzēti vidēja termiņa rīcības virzieni un tiem pakārtotie uzdevumi drošas dzīves vides un jaunu dzīves vietu radīšanai, pirmsskolas, skolas un mūžizglītības attīstīšanai, veselības aprūpes pieejamībai, sociālo, kultūrvides, sporta un aktīvās atpūtas pakalpojumu nodrošināšanai un pievilcīgas vides radīšanai.

2.prioritāte ir definēta kā „Tehniskās un sociālās infrastruktūras pilnveidošana un racionāla izmantošana kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanai”. Tās attīstības mērķis ir inženiertehniskā un sociālā infrastruktūra kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanai. Attiecīgi, tiek paredzēti vidēja termiņa rīcības virzieni un tiem pakārtotie uzdevumi tehniskās un sociālās infrastruktūras saglabāšanai un attīstībai kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanai un pakalpojumu pieejamības uzlabošanai.

3.prioritāte ir definēta kā „Profesionāla pārvaldība un pašvaldības kompetenču ietvaros nodrošināts vispusīgs atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai un novada atpazīstamībai”. Tās attīstības mērķis ir profesionāla, atvērta novada pārvaldība, kas ir garants iedzīvotāju, esošo un potenciālo uzņēmēju uzticībai un novada atpazīstamībai. Attiecīgi, tiek paredzēti vidēja termiņa rīcības virzieni un tiem pakārtotie uzdevumi ir nodrošināt atbilstošu pārvaldību iedzīvotāju, uzņēmēju un investoru vajadzībām, attīstīt uzņēmējdarbību veicinošu politiku, izmantot kultūrvēsturisko mantojumu un novada unikālos objektus tūrisma nozares attīstībai un uz novada atpazīstamību vērstas aktivitātes.

Atbilstoši ilgtspējīgas attīstības pārvaldības pamatprincipiem, ir noteikta Attīstības programmas īstenošanas un uzraudzības kārtība ar virkni kvantitatīvu rādītāju programmas īstenošanas sekmju novērtēšanai. Attīstības stratēģisko rādītāju kopu veido 11 dažādi rādītāji, bet rezultatīvo rādītāju kopu – 64 rādītāji, kas grupēti pēc attīstību nosakošo sistēmu principa.

Attīstības programmai ir pielikumi, kuros pievienoti aptauju anketu šabloni un sabiedrības iesaistes, t.sk. publiskās apspriešanas materiāli.

SUMMARY

The integrated development programme of the local government of Beverina municipality for 2019–2024 (hereinafter the Development Program for 2019.-2024.) is a successive medium-term development planning document. It is based on the sustainable development strategy and continues the implementation of the development guidelines earmarked within the integrated development programme of the local government of Beverina municipality for 2012–2018. These guidelines are based on detailed study of the municipality, forming such territorial analysis which covers four dimensions of sustainability – environmental, economic, social and management dimension. The informative grounds for the study is the examination of the publicly available documents and databases, information provided by the State and local government authorities, surveying of the citizens, entrepreneurs, and experts of the neighbouring local government and partners of cooperation, and also sectorally and territorially organised work of the planning groups.

The planning document specifies three medium-term development priorities having the following objectives for the development of each priority.

1. priority has been defined as: “Quality of the life environment and development of human resources for attaching people to the country”. It’s development aims at a safe and environmentally friendly quality living environment, an educated socially active population and a family, traditional cultural environment in the midst of natural values. Accordingly, medium-term action directions and underlying challenges are envisaged for the creation of a safe living environment and new places of life, the development of pre-primary, school and lifelong learning, access to health care, social, cultural, sports and active recreational of an attractive environment.

2. priority has been defined as: “Development and rational use of technical and social infrastructure for the provision of quality services”. It’s development aims at engineering and social infrastructure for the provision of quality services. Accordingly medium-term action lines and underlying tasks for the maintenance and development of technical and social infrastructure for the provision of high quality services and for improving access to services are envisaged.

3. priority has been defined as: “Professional management and the competence of the municipality provide comprehensive support for business development and the recognition of the county”. It’s development aims at professional, open county management, which guarantees the trust of citizens, existing and potential entrepreneurs and the recognition of the county. Accordingly, medium-term action lines are envisaged and the underlying tasks are to ensure adequate management for the needs of citizens, entrepreneurs and investors, develop business-promoting policies, use cultural and historical heritage and lead unique facilities for the development of the tourism sector and the recognition of the country.

In accordance with the basic principles for the sustainable development governance, procedures for the implementation and supervision of the Development programme and series of quantitative indicators for the assessment of the progress made in the implementation of the programme have been determined. The set of strategic development indicators is comprised of

11 different indicators, whereas the set of performance indicators – of 64 indicators grouped based on the principle of systems determining the development.

The Development Programme shall contain annexes which include questionnaires and public engagements, including public consultation materials.

1.TERITORIJAS ĪSS VISPĀRĪGS APRAKSTS

1.1. NOVADA KOPIĢAIS RAKSTUROJUMS

Beverīnas novads atrodas Vidzemes ziemeļu daļā Gaujas kreisajā krastā, Tālavas zemienes Trikātas pacēlumā. Pēc 2009.gada administratīvi teritoriālās reformas, to veido trīs – Brenguļu, Kauguru un Trikātas pagasti. Novads atrodas Vidzemes plānošanas reģionā blakus republikas nozīmes pilsētai Valmierai un pilnībā ietilpst tās tuvējās ietekmes zonā, kas Valmieras gadījumā ir vērtējama apmēram 30 kilometru radiusā (1.att.).

Novada kopējā platība saskaņā ar 2018. gada zemes kadastra datiem, ir 30159 ha jeb 301,59 kvadrātkilometri.

1.TABULA

GALVENIE BEVERĪNAS NOVADA UN TĀ PAGASTU RAKSTURLIELUMI

Teritorija	Platība, km² (VZD dati)	Iedzīvotāju skaits (PMLP dati)	Apdzīvotība cilv./km²
Brenguļu pagasts	99.50	863	8.7
Kauguru pagasts	88.95	1417	15.9
Trikātas pagasts	113.14	907	8.2
Kopā novadā	301.59	3187	10.6

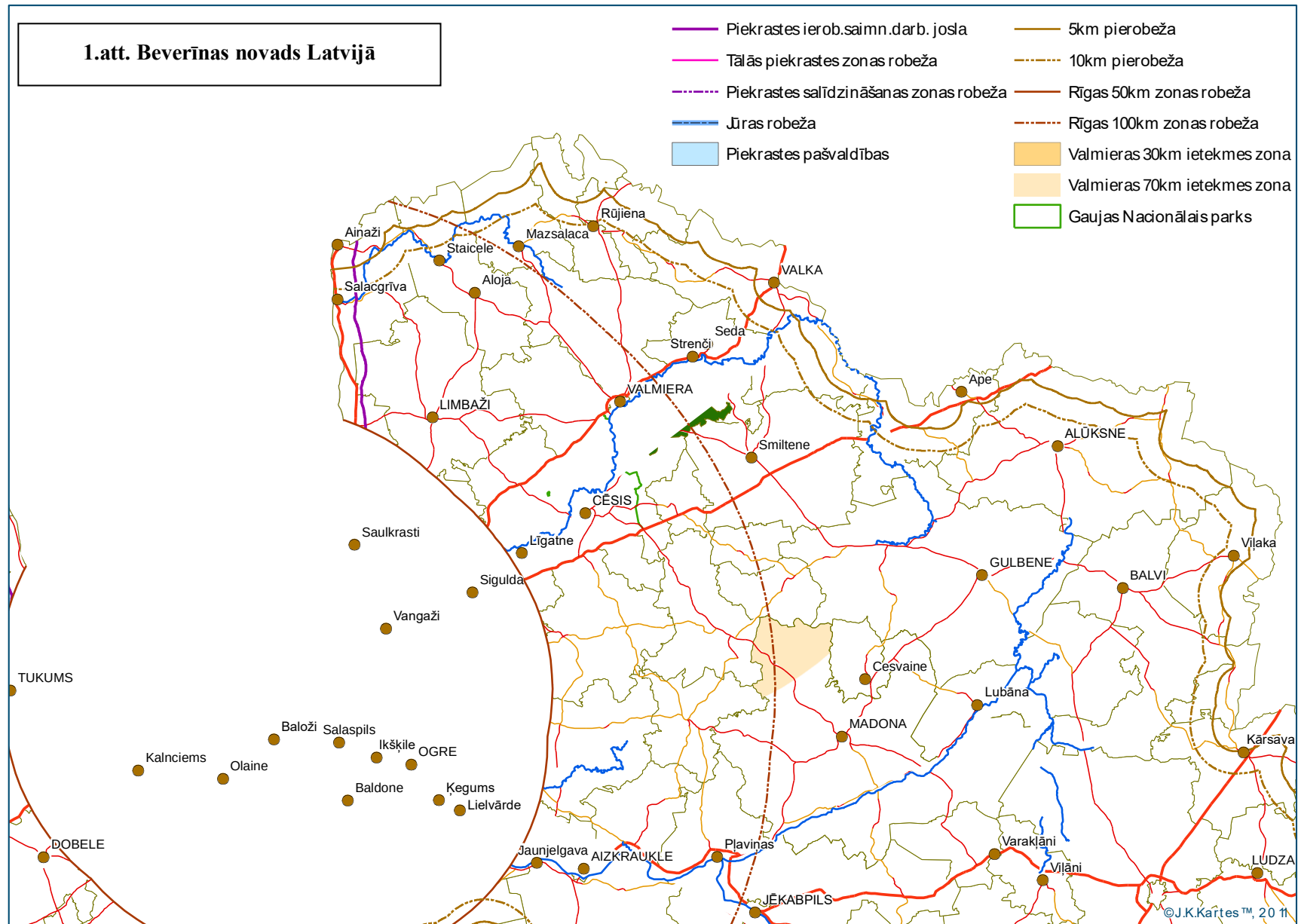
2018. gada sākumā pēc PMPL datiem Beverīnas novadā bija 3187 iedzīvotāji, no kā izriet, ka vidējais apdzīvotības blīvums novadā ir 10.6 cilvēki uz kvadrātkilometru. Visblīvāk apdzīvots ir Kauguru pagasts (15,9 cilv./km²), jo platības ziņā tas ir mazākais novada pagasts, bet iedzīvotāju skaita ziņā - visapdzīvotākais. Brenguļu un Trikātas pagastu apdzīvotība ir līdzīga, attiecīgi 8.7 cilv./km² un 8.2 cilv./km².

Novada administratīvais centrs atrodas Kauguru pagasta Mūrmuižā. Centrālās administrācijas struktūrvienības atrodas Brenguļu un Trikātas pagastu centros.

Novadam ir laba ceļu sasaiste ar Valmieru. Attālums no Mūrmuižas un Brenguļiem līdz Valmieras pilsētai ir nepilni 10 km, no Trikātas – 20 km.

Beverīnas novada teritoriju šķērso arī dzelzceļa līnija *Rīga-Valga*. Kauguru pagastu šķērso posms *Rīga-Valmiera* ar pieturu Kauguru pagastā “Bāle”, bet Brenguļu un Trikātas pagastus – posms *Rīga-Valga* ar pieturu Brenguļu pagastā “Brenguļi”. Līnija izveidota 19.gadsimta beigās un savulaik bija ļoti nozīmīga visu novada pagastu attīstībā.

Laba ceļu sasaiste ir arī ar Rīgu (ieskaitot dzelzceļu) un citiem tuvāk izvietotiem centriem – Cēsīm, Smilteni, Valku.



Salīdzinājumā ar blakus teritorijām, Beverīnas novads ir mazākais savu kaimiņu vidū, bet kopējā valsts teritoriju attīstības novērtējumā ieņem 29. vietu starp Latvijas 110 novadiem (skat. 2.tabulu).

2.TABULA.

**BEVERĪNAS NOVADA SALĪDZINĀJUMS AR KAIMIŅU NOVADU TERITORIJĀM 2017.
GADĀ**

Teritorija	Iedzīvotāju skaits 2018.g.sāk.	Platība, km2	Apdzīvotība, iedz./km2	TAI*	TAI rangs	TAII**	TAII rangs
Beverīnas nov.	3187	300	10.6	0,064	29	0,250	29
Burtnieku nov.	7711	702	11,0	-0,119	49	0,082	46
Kocēnu nov.	6306	499	12,6	0,074	28	0,254	28
Priekuļu nov.	8453	301	28,1	0,003	35	0,188	35
Smiltenes nov.	12791	947	13,5	0,075	27	0,258	27
Strenču nov.	3342	375	8,9	-0,980	95	-0,775	96
Valmiera	24856	19	1308,2	0,175	3	0,276	3

*) TAI – teritorijas attīstības indekss

**) TAII – teritorijas attīstības izmaiņu indekss

Salīdzinoši vājāka teritorija kaimiņu vidū ir Strenču novads.

Pievienots arī formāls salīdzinājums ar Valmieras pilsētu, kura republikas pilsētu attīstības rangā ieņem 3. vietu aiz Rīgas un Jūrmalas (to nevar salīdzināt ar novadu indeksiem, jo pilsētu indeksus aprēķina pēc nedaudz atšķirīgas metodikas).

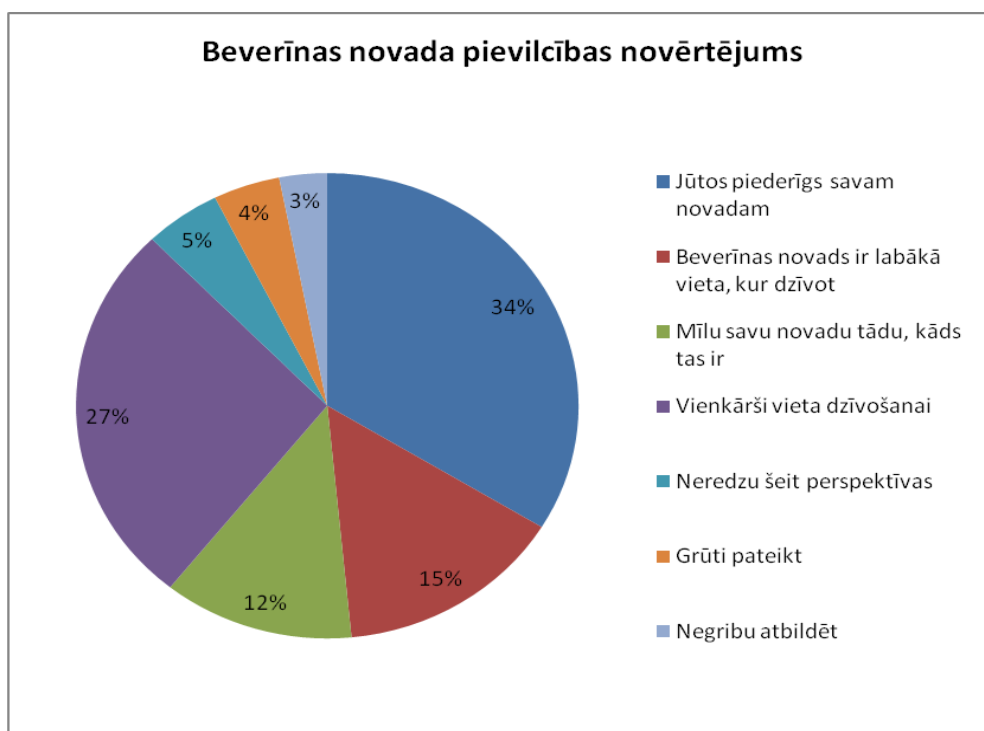
3.TABULA.

BEVERĪNAS NOVADA TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS INDEKSU UN RANGA DINAMIKA

Gads	TAI	TAI rangs	TAII	TAII rangs
2014	-0,022	42	x	x
2015	0,102	31	0,163	31
2016	0,025	33	0,125	33
2017	0,064	29	0,250	29

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2017. gadā novada TAI ir tendence augt, ieņemot 29.rangu 110 novadu vidū, tūlīt aiz Kocēnu un Smiltenes novadiem (2.tab.).

Attīstības plānošanas procesa ietvaros notikušās aptaujas rezultāti norāda, ka iedzīvotāji pārsvarā ir sava novada patrioti, jo 34% aptaujāto jūtās piederīgi savam novadam, 15% uzskata, ka novads ir labākā vieta, kur dzīvot un 12% respondentu mīl savu novadu tādu, kāds tas ir (2.attēls). Tikai 8 no 163 aptaujātajiem neredz novadā perspektīvas. 27% novadu vērtē kā vienkārši vietu dzīvošanai.



2.att. Beverīnas novada pievilcības kopējais novērtējums (iedzīvotāju aptaujas dati)

1.2. BEVERĪNAS NOVADA PAGASTI

1.2.1. Brenguļu pagasts

Brenguļu pagasts atrodas Beverīnas novada vidusdaļā. Cauri pagastam tek Gaujas kreisā krasta pieteka Abuls, pagasta DR robežu iezīmē Viltums (Ķeņģupīte), ZA robežu – Dedums (Rušupīte), bet D daļā tek Gaujas pieteka Miegupe.

61% no pagasta teritorijas aizņem meži, kuros Gaujas smiltajos dominējošā suga ir priede.

Brenguļu pagasta centrs Brenguļi atrodas 5 km no Valmieras un 119 km no Rīgas. Teritoriju šķērso dzelzceļa līnija Rīga- Lugaži, valsts 1. kategorijas autoceļš P18 Valmiera-Smiltene un 2. kategorijas autoceļi V182 Cempi-Brenguļi-Trikāta-Vijciems, V196 Valmiera-Brenguļi-Bikseja, V183 Rauna-Mārsnēni-Ķerves un V211 Brenguļi-Brenguļu stacija. Brenguļu pagasta teritorija aizņem 9950 ha lielu platību, no tiem 3839 ha ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme, bet 5026 ha – meža zeme.

Pagastā 2018. gada sākumā bija deklarēti 863 iedzīvotāji. Teritorija ir īpatnēja ar to, ka visas tajā esošās mājas (pārsvarā lauku viensētas) izvietotas izklaidus. Pagastā ir divi ciemi - Brenguļi un Cempi, kā arī 8 dārzkopības sabiedrības ar t.s. vasarnīcu ciemiem, kuros ir 600 īpašumi.

1.2.2. Kauguru pagasts

Kauguru pagasts no visiem trim novada pagastiem atrodas vistālāk uz rietumiem un ir tiešs kaimiņš Valmierai, ar kuru tas robežojas pagasta ziemeļdaļā.

Gandrīz visa pagasta teritorija ir viegli viļņots līdzenums, augstākā vieta atrodas pašā dienvidaustrumu stūrī. Cauri pagastam tek Gaujas kreisā krasta pietekas Miegupe un Viltums.

Pagastā ir māla, grants, kūdras, smilts, kvarca smilts, minerālūdens atradnes.

Kauguru pagasta centrs Mūrmuiža atrodas 8 km no Valmieras un 120 km no Rīgas. Teritoriju šķērso republikas nozīmes dzelzceļš Rīga-Lugaži, 1. kategorijas autoceļi P18 Valmiera-Smiltene un P20 Valmiera-Cēsis-Drabeši, kā arī 2. kategorijas autoceļi V187 Valmiera-Rauna, V184 Dumburāji-Zeiboti un V185 Kauguri-Ozolkalni.

Kauguru pagasta teritorija aizņem 8895 ha lielu platību, no tiem 3812 ha ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme, bet 4007 ha – meža zeme.

Pagastā 2018. gada sākumā bija 1417 iedzīvotāji. Tas ir novada visblīvāk apdzīvotais pagasts.

Kauguru pagastā ir četras apdzīvotas vietas ar ciema statusu: Mūrmuiža, Kauguri, Kaugurmuiža un Līči un 6 dārzkopības sabiedrības, kurās ir 1070 īpašumi.

1.2.3. Trikātas pagasts

Trikātas pagasts atrodas novada austrumu daļā. Virsas augstums – līdz 92 m v.j.l., ar raksturīgiem lēzeniem morēnu pauguriem Cīruļkalnu, Jēņu, Lazdu, u.c. kalniem.

Pagasta Z robežu veido Gauja. Cauri pagastam tek Gaujas kreisā krasta pieteka Abuls ar pietekām Melderupīti, Nigru, Mutulīti un Lisu. Lisa tek caur plašu Trikātas pacēluma ieplaku un veido trīs dabiskas ūdenskrātuves – Dutkas, Pannas un Baznīcas ezerus. Pagastā ir arī Trikātas ezers un vairāki nelieli ezeriņi: Tiepeles, Atpiļu un Palkaiņu ezers.

Trikātas pagasta teritorija aizņem 11 314 ha lielu platību, no tiem 4250 ha ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme, bet 5174 ha – meža zeme.

Pagasta dienvidaustrumu daļā atrodas 872 ha lielais Kačoru purvs.

Teritoriju šķērso valsts 2. kategorijas autoceļi V182 Cempi-Brenguļi-Trikāta-Vijciems, V196 Valmiera-Brenguļi-Bikseja, V233 Slāži-Trikāta-Miega, V241 Vadži-Trikāta un V262 Trikāta-Kaupi.

Pagastā 2018.gada sākumā bija 907 iedzīvotāji. Trikātas pagastā ir trīs ciemi: Trikāta, Dutka un Ūdriņas.

2. DABAS VIDE BEVERĪNAS NOVADĀ

2.1. NOVADA TERITORIJAS RELJEFS UN GEOLOĢISKĀ UZBŪVE

Beverīnas novada tāpat kā visas Latvijas teritorijas ģeoloģiskās uzbūves pamatelementi ir kristāliskais pamatklintājs un nogulumieži. Pamatklintāju veido dažāda sastāva metamorfie un intruzīvie ieži, kas veidojušies arhajā un proterozoajā. Tā virsma sasniedzama no 300 m z.j.l. Brenguļu un Trikātas pagastu ziemeļu daļā līdz 600 m z.j.l. Kauguru pagasta dienvidrietumu daļā. Pirmskvartāra nogulumu segu veido kembrija, ordovika, silūra un devona terīgēnie ieži. To kopējais biezums pieaug dienvidu virzienā no 430 – 670 m. Visā teritorijā pirmskvartāra iežus pārsedz kvartāra nogulumi.

Pirmskvartāra nogulumi

Kembrija nogulumi ir visvecākie nogulumiežu segā, tie pārklāj kristālisko pamatklintāju. Kembrija nogulumi sastāv no smilšakmeņiem, aleirolītiem, māliem un gravelītiem. Nogulumu biezums ir vidēji 25 m.

Ordovika nogulumu virsma sasniedzama vidēji 350 m z.j.l. Mergēļi, kaļķakmeņi, domerīti, dolomīti, māli un smilšakmeņi veido 30 – 70 m biezu slāņkopu.

Silūra nogulumi novada teritorijā ir denudēti, tādēļ devona nogulumi uzguļ tieši ordovika iežiem. Devona nogulumi veido visbiezāko slāņkopu un tiem ir liela nozīme novada saimnieciskajā darbībā, tādēļ tie tiks apskatīti un raksturoti sīkāk (pa svītām) sākot no vecākajiem, dziļāk iegulošajiem iežiem.

Ķemeru svīta ir vecākā devona sistēmā, tā pārsedz ordovika iežus. Ķemeru svīta sastāv no smilšakmeņiem, aleirolītiem un māliem. Svītas biezums ir vidēji 50m.

Pērnavas svītas smilšakmeņi, aleirolīti, aleirītiski māli un konglomerāti veido 40 – 50m biezu nogulumu segu, tās virsma sasniedzama 180 m z.j.l. novada ziemeļu daļā un zem 250 m z.j.l. rietumu daļā.

Narvas svīta ir visbiezākā devona sistēmā – 110 – 130 m. To veido domerīti, māli, dolomītiski māli, mālaini dolomīti un ģipši. To virsma sasniedzama 60 – 80 m z.j.l. Narvas svīta ir reģionālas nozīmes sprosts-lānis starp ūdens horizontiem.

Arukilas un Burtnieku svītas veido smilšakmeņi, aleirītiski māli, aleirolīti un māli. Svītu kopējais biezums ir 100 – 120 m. Arukilas svītas nogulumi zemkvartāra virsmu veido nelielā teritorijā Gaujas upes krastā. Pamatiežu virsmu Trikātas paaugstinājumā un apraktajās senajās ielejveida reljefa formās veido vidusdevona Burtnieku svītas smilšakmeņi un aleirolīti. Gaujas un tās pieteku krastos (Abuls) vietām redzamas smilšakmens atsegumu kraujas.

Kopumā zemkvartāra virsmu pagasta teritorijā veido vidus devona Arukilas – Burtnieku svītas nogulumi (D_{2ar}, br) un jaunākie augšdevona Gaujas svītas (D_{3gj}) nogulumi. Burtnieku svītas nogulumi zemkvartāra virsmā atsedzas vairākās vietās Gaujas senielejā. Ar Burtnieku svītas iežiem saistās māla atradne “Pavāri”.

Gaujas svītas ieži ir jaunākie pagasta teritorijā sastopamie devona sistēmas nogulumi. Šīs svītas smilšakmeņi, aleirolīti, māli un aleirītiski māli veido zemkvartāra virsmu lielākajā novada teritorijas daļā. Šīs svītas nogulumi veido kvarca smilts atradni Bāle – Bērziņi, kā arī prognožu laukumu Mārsnēni.

Kvartāra nogulumi

Kvartāra periodā Latvijas teritoriju vairākkārt klāja kontinentālie ledāji, kas noārdot un pārveidojot agrāk izveidotās reljefa formas un nogulumus, ik reizes radīja jaunus. Nogulumu un reljefa veidojošo procesu raksturu, līdz ar to arī kvartāra segas ģeoloģiskās uzbūves un mūsdienu reljefa daudzveidību, lielā mērā noteica ledāja, īpaši pēdējā, glaciodynamiskā darbība, tā atkāpšanās procesu veids un intensitāte. Kvartāra nogulumu biežums aprakstītajā teritorijā mainās no 5 m (Mūrmuižas apkārtnē) līdz 35 m (Gaujas ieleja), bet pagasta austrumu daļā vidēji tas ir 15 m. Kvartāra segu veido dažādas ģenēzes (glacigēnie, fluvioglaciālie, limnoglaciālie, aluviālie, purvu) un sastāva nogulumi, kas aprakstīti zemāk.

Pamatiežus klāj vidēji 10 – 20 m bieza kvartāra nogulumu sega, ko pārsvarā veido akmeņainā morēnas mālsmilts. Pozitīvo ledāja formu kodolos Brenguļu apkaimē (Gobas kalns) ir glaciotehtoniski sabīdīti un sakrokoti starpmorēnu smilts – grants nogulumi ar oļiem, vecāki (iespējams, viduspleistocēna) morēnas nogulumi un pamatiežu atrautņi, kas nereti atsedzas šo formu virsotnēs un nogāzēs. Upju ielejās izplatīti aluviālie nogulumi, ko augstākajās vietās nomaina fluvioglaciālās izcelsmes smilts – grants nogulumi. Pazeminājumos un nelielajos, plakanajos ūdensšķirtņu līdzenumos ir purvu nogulumi.

Kvartāra segu veido dažādas ģenēzes (glacigēnie, fluvioglaciālie, limnoglaciālie, aluviālie, purvu) un sastāva nogulumi, kas aprakstīti zemāk.

Glacigēnie (ledāja) nogulumi – sarkanbrūna vai brūna morēnas mālsmilts un smilšmāls – izplatīti lielā teritorijas daļā. To biežums reti pārsniedz 15 – 20 m.

Fluvioglaciālie (ledāja kušanas ūdeņu straumju) nogulumi atrodas augstākajās pagasta teritorijas vietās, izplatīti kā smilts – grants nogulumi. Tie atrodami arī novada ziemeļrietumu daļā, kā arī dienvidaustrumos un austrumos no Mūrmuižas. To sastāvā dominē dažādgraudaina smilts, kas bieži satur granti un oļus. Nogulumu biežums svārstās 3 – 10 m robežās. Ar šiem nogulumiem saistās smilts atradnes Svītkas un Kauguri.

Limnoglaciālie (ledāja kušanas ūdeņu baseinu) nogulumi sastopami Bernguļu un Trikātas pagastu teritorijas daļā ir pārsvarā ledāju kušanas ūdeņu, it sevišķi limnoglaciālie nogulumi – smilšaini, vietām arī mālaini materiāli. Raksturīgākās reljefa formas tur ir līdzenumi vai sīki viļņoti līdzenumi. Pāri līdzenajai virsai vietām paceļas lēzeni morēnas vai fluvioglaciālās grants paaugstinājumi. To sastāvā dominē dažādgraudaina smilts, kas bieži satur granti un oļus. Nogulumu biežums svārstās 3 – 10 m robežās. Ar šiem nogulumiem saistās smilts atradnes. Kauguru pagastam limnoglaciālie nogulumi nav raksturīgi.

Aluviālie (upju) nogulumi izplatīti Gaujas Atzeles, Viltuma (Ķeņģupītes), Miegupītes, Abula un mazo upīšu ielejās, kur tie klāj upju gultnes, kā arī veido to palienes un virspalu terases. Tie pārsvarā sastāv no dažāda rupjuma smilts ar granšaina materiāla piejaukumu. Nogulumu biežums parasti svārstās no dažiem decimetriem līdz dažiem metriem. Šo nogulumu izplatības areāli varētu būt perspektīvi būvmateriālu izejvielu atradņu izpētei, tomēr šīs teritorijas ir salīdzinoši nelielas. Ar šiem nogulumiem ir saistītas smilts – grants un smilts atradnes. Palienes pārsvarā veido aleirītiskas un smalkgraudainas smiltis ar dažādgraudainas smilts un organiskām vielām bagātināta aleirīta starpkārtām.

Purvu nogulumi sastopami reljefa pazeminājumos. To vidējais biežums parasti ir 1 – 2 m. Pagasta teritorijā biežāk sastopami zemā tipa purvu nogulumi, kurus pārsvarā veido grīšļu, grīšļu – hipnu un koku – zāļu kūdra. Dažreiz zem kūdras sastop avotkalņi.

Zemkvartāra iežu virsmas, kvartāra nogulumu uzbūves un šo nogulumu veidotā reljefa raksturs, kā arī pašreizējo ģeoloģisko procesu norises īpatnības ļauj izdalīt ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko apstākļu ziņā samērā viendabīgas teritorijas – glaciomorfoģenētiskos kompleksus. Katrai no šīm teritoriālajām vienībām ir raksturīgs savs reljefa formu kopums un specifiskas ģeoloģiskās uzbūves īpatnības, kas lielā mērā nosaka pārējo dabas apstākļu iezīmes. Novada teritorijas lielākā daļa ietilpst Trikātas pacēlumā, bet rietumu un ziemeļu daļā iesniedzas Gaujas senieleja.

Trikātas pacēlums ir dabas apvidus Tālavas zemienes DR daļā un austrumu daļā dziļi iesniedzas Sedas līdzenumā. Trikātas pacēluma mūsdienu reljefs – lēzeni viļņots morēnas līdzens – ir izveidojies galvenokārt glaciotehtonisko procesu un ledāja kušanas ūdeņu darbības rezultātā. Zemes virsmas absolūtie augstumi pārsvarā ir 60 – 75 m v.j.l. Pamatiežu virsa atrodas 40 – 60 m v.j.l., bet joslā gar Gauju – 20 – 40 m v.j.l. Kvartāra nogulumu biezums šeit vismazākais ir Mūrmuižas apkārtnē, kur tie plānāki par 10 m. Trikātas pacēluma rietumu daļa Gaujas tuvumā ietilpst Gaujas NP, bet ziemeļu un ziemeļaustrumu daļa robežojas ar Gaujas senieleju, kuras ievērojamu posmu novada teritorijā aizņem aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja”.

Gaujas senieleja ietver upes ieleju un tās pieteku lejteces. Visā garumā tā ir iegrauzta devona iežos. Senielejā var izdalīt upes gultni, palieni un virspalu terašu kompleksu. Gaujas ieleja atsevišķos posmos saistīta ar senāku iegrauzumu. Valmierā un tās tuvākajā apkārtnē devona iežu virsa atrodas 4 m v.j.l.

Mūsdienu reljefa formas

Teritorija vidēji atrodas 50 m v.j.l. augstumā.

Mūsdienu reljefa artikulāciju nosaka pamatiežu virsas saposmojums, it īpaši denudācijas palikšņi. Novada vidus un austrumu daļā sastopami drumlini, lielu teritorijas daļu aizņem Trikātas drumlinu areāls, ko no Burtnieku drumlinu areāla norobežo Gaujas senlejas dabas apvidus. Drumlinu garenasu orientācija R – A virzienā gar Abula krastu un ZZR – DDA virzienā gar Gaujas senleju liecina, ka Ziemeļvidzemes mēles ledus masas bijušas izplūstošas. Pēcleduslaikmetā galvenā nozīme bijusi upju un gravu erozijas, pārpurvošanās, nogāžu noskalošanās, saldūdens kaļķiežu uzkrāšanās, sufozijas un, iespējams, karsta procesiem. Trikātas drumlinu areālā absolūtie augstumi mainās no 50 – 55 m v.j.l. starpdrumlinu ieplakās un 58,3 m v.j.l. (Gobas kalns).

Diezgan izplatīti pārpurvoti mežu laukumi, pārejas purvu un augsto purvu masīvi. Reljefa pazeminājumos, kur augsnes auglīgākas uz mālainiem cilmiežiem, upju sanešiem vai arī smiltajos ar plānu smilts kārtu izvietotas mitras vai slapjas pļavas ar krūmājiem, arī zemie purvi. Lielākas pļavu platības stiepjas gar zemajiem upju krastiem, īpaši gar Abulu. Visā teritorijā, atskaitot Piegaujas mežu masīvus, šur tur redzami lēzeni reljefa paaugstinājumi. Tie sastāv no morēnas smilšmāla vai fluvioglaciāla grantaina materiāla (tas pārklāts ar bezakmeņu mālu vai morēnas smilšmālu segu). Šo reljefa formu pamatā reizēm ir arī pamatiežu izciļņi. Paaugstinājumi ir neregulāra apveida, vairākus kilometrus gari un plati. Tie paceļas 10 – 20 m, retāk – 25 m virs apkārtējiem zemumiem. Mazāko paaugstinājumu virsa ir lēzeni uzvelvēta, lielāko – plakana, dažkārt arī pauguraina. Paaugstinājumu pāreja morēnas viļņoto līdzenumu posmos vai lēzenās paugurainēs vietām nav skaidri izteikta.

No pārējās novada teritorijas krasi atšķiras teritorija gar Gauju – Gaujas ieleja, ģeogrāfiskās ainavas, kas virknējas senlejas krastos. Raksturīgas daudzas sāņgravas, kuras vietām veido sarežģītus žuburus un labi drenēti viļņoto līdzenumu apvidi ar plānu morēnas smilšmāla segu uz karbonātisku pamatiežu pacēlumiem.

Gaujas senielejas dabas ainavu un resursu veidošanā galvenā nozīme ir pamatiežiem. Senleja pamatiežos iedziļinājusies visā tās garumā. Daudzās vietās pamatieži atsedzas tieši, citviet tie pārklāti ar nobiru materiālu, taču vienmēr šie ieži nosaka dabas apstākļu raksturu ielejā – gan ielejas morfoloģiju, gan arī nogulumu litoloģisko sastāvu ielejas dibenā un nogāzēs. Gaujas ielejas un sāņgravu dziļie iegrauzumi pamatiežos atsedz pazemes ūdeņus, kas baro daudzus avotus, strautus un upes. Šie apstākļi ietekmē ielejas augšņu un veģetācijas segu.

Novada teritorijā Gauja virzās pa devona smilšakmens un māla izplatības joslu. Ieleja tur maz līkumota, vērsta dienvīdī virzienā. Tās platums sasniedz 1 – 3 km, dziļums pakāpeniski pieaug no 20 līdz 40 metriem. Apkārtējie līdzenumi posmā līdz Valmierai Gaujai dod tikai dažas sīkas kreisā krasta pietekas. Ielejas nogāzes ir saposmotas ar īsām, līdz 1 km garām sāņgravām. Nogāzes apaugušas ar mētrāja vai damakšņa tipa priežu un priežu – egļu mežu, lēzenākās vietās tās klāj nogāžu zālāji. Senlejas nogāžu augšmalām piekļaujas viļņotie morēnu līdzenumi. Reljefa pazeminājumi un līdzenie posmi nereti pārklāti ar smilts segu, tāpēc tos aizņem priežu meži vai jauktās mežaudzes.

Mūsdienu ģeoloģisko procesu raksturojums

Novada teritorijā ģeoloģiskie procesi galvenokārt saistīti ar ūdens darbību. Gaujas ieleja drenē ne tikai virszemes ūdeņus un gruntsūdeņus, bet daļēji arī Gaujas un Amatas ūdens horizontus. Avoti un strauti ielejas nogāzēs veicina jaunu gravu veidošanos un esošo padziļināšanos, plaisu izskalošanu smilšakmeņos, to iebrukšanu, noslīdeņu un nobrukumu rašanos senielejas nogāzēs. Virszemes ūdeņu darbība veicina sānu un dziļuma eroziju, kas īpaši spilgti novērojama Gaujas ielejā.

Procesi, kas saistīti ar pašu upju ģeoloģisko darbību, norisinās upju ielejās. To darbība, galvenokārt, izpaužas krastu noārdīšanās, visai ievērojami mainot upes šķērprofilu. Erozijs izraisa arī ar gultnes izskalošanu. Gultnes erozijas rezultātā izlīdzinās upes garenprofils. Izskalotais materiāls akumulējas upes ielejā lejpus pa straumi. Procesi, kas saistīti ar upju ģeoloģisko darbību, vislabāk vērojami Gaujas ielejā. Erozijas procesi pastiprinās palu laikā un lietavu periodā paaugstinoties ūdenslīmenim upē un palielinoties straumes ātrumam. Ūdens plūsmu rezultātā tiek izskalojami krasti upes līkumos. Pavasaru palos daudzviet paliene pārplūst.

Pārpurvošanās procesi vērojami reljefa pazeminājumos, kur zemes virspusē atsedzas ūdeni vāji caurlaidīgi nogulumi. Šajos iecirkņos ūdens notece ir apgrūtināta vai nenotiek vispār. Tāpat ir apgrūtināta ūdens infiltrācija. Procesa iedarbībai ir pakļautas starppauguru, nevienmērīgas akumulācijas un vecupju ieplakas. Jāatzīmē, ka pārpurvošanās procesi noris ļoti lēnām – aptuvenais kūdras uzkrāšanās temps purvos ir 1 mm gadā. Dažviet neapdomīgi veiktu celtniecības darbu rezultātā, kuras laikā ir traucēta notece, var veidoties pārmitri apstākļi un sākties minerālgrunts pārpurvošanās.

2.2. BEVERĪNAS NOVADA DABAS RESURSI

2.2.1. Augsnes

Beverīnas novada teritorija ietilpst Ziemeļvidzemes līdzenuma augšņu rajonā.

Augsnes ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka zemju lietojumveidu diferenciāciju, kā arī augu seku maiņu lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.

Beverīnas novada teritorija ietilpst Ziemeļvidzemes ģeobotāniskajā rajonā. Dominē velēnu podzolaugšnes un velēnu gleja augšnes. Velēnu podzola un preidoglejotās augšnes izplatītas reljefa pacēlumos, kuros rietumu daļā ir arī erodētās podzolaugšnes, bet pazeminājumos, kur augšnes auglīgākas uz mālainiem cilmiežiem, upju sanešiem – velēnu gleja un zemā purva kūdraugšnes. Šo augšņu īpatsvaram ir tendence palielināties. Smiltajos diezgan izplatīti pārpurvoti mežu laukumi, pārejas purvu un augsto purvu masīvi. Lielākas pļavu platības stiepjas gar zemajiem upju krastiem, īpaši gar Abulu.

Novada teritorijai raksturīgs smilšmāla un mālsmilts cilmiežis. Novada teritorijā pārstāvētas 3 augšņu grupas. Novada rietumu daļā raksturīgas tipiska podzolaugšnes reljefa pacēlumos un kūdrainā podzolētā glejaugšne ieplakās, teritorijas dienvidu daļā nedaudz iestiepjas velēnu glejaugšnes un velēnu podzolētā glejaugšnes josla. Taču lielākajai novada teritorijas daļai raksturīga velēnu podzolaugšne un pseidoglejotā augšne.

Dominējot augšnes cilmiežī morēnas nogulumiem, augšne satur daudz akmeņu, kas traucē tās apstrādi. Kopumā 70% tīrumu augšņu ir akmeņainas. Augšnes mehāniskajā sastāvā dominē smilšmāls un mālsmilts. Augšnes ir piemērotas graudaugu, kartupeļu audzēšanai, kā arī kultivēto ganību ierīkošanai. Pateicoties vieglajam mehāniskajam sastāvam, augšnes pavasarī var vieglāk apstrādāt un, līdz ar to, rudenī salīdzinoši agrāk novākt ražu.

Reljefa paaugstinājumos ir labi virsas noteces apstākļi un auglīgas, maz erodētas augšnes, tāpēc tajos atrodamas visvērtīgākās lauksaimniecības zemju platības. Paaugstinājumus aizņem tīrumu masīvi, nogāžu zālieni un nelielas birzis, tur ir senī apdzīvoti centri un daudz lauku sētu. Izdevīgi apstākļi lauksaimniecībai ir arī morēnas viļņotajos līdzenumos un labi drenētās joslās gar dziļākām ielejām, piemēram, Gaujas ielejas nogāzēs, to apkārtnē un gar Abula upi.

Pēc mehāniskā sastāva novadā raksturīgas mālsmilts un smilšmāla augšnes.

Vidējais organisko vielu saturs lauksaimniecībā izmantojamās teritorijās ir apmierinošs, sastopamas gan labāk, gan vājāk nodrošinātas teritorijas. Lielākajai daļai augšņu nepieciešami ievērojami ieguldījumi, lai panāktu labu kultūraugu ražību.

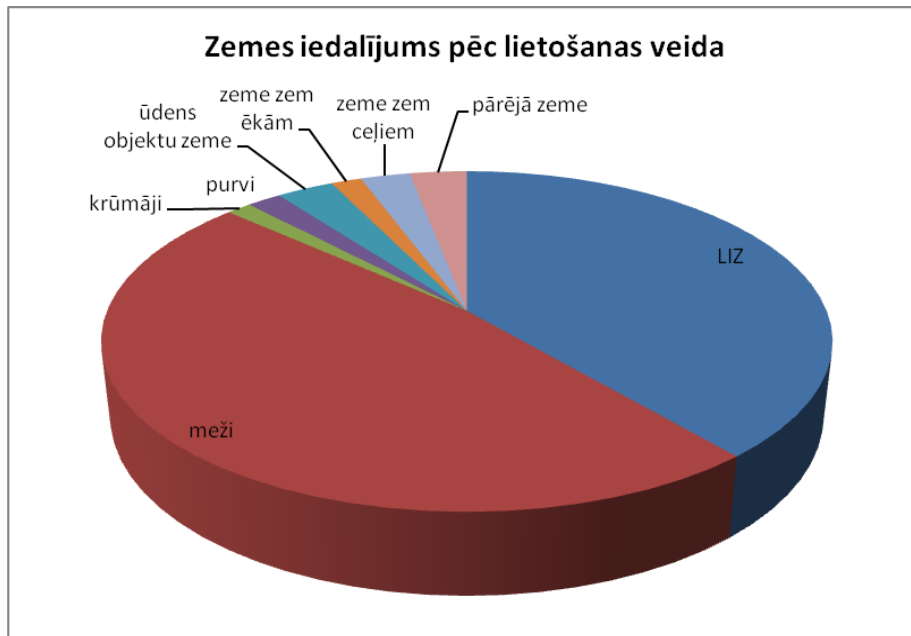
Tīrumu augsnēs fosfora un kālija saturs ir pazemināts mazliet vairāk kā trešdaļā augšņu, taču ganību un pļavu augsnēs tas novērojams līdz pat 82% gadījumu.

Novadā ir salīdzinoši maz skābo augšņu, mazāk nekā 1/3 no kopējās platības. Pārlieks augšņu skābums negatīvi ietekmē lauksaimnieciskās ražošanas efektivitāti.

Lielākajai daļai novada augšņu, lai uzturētu to auglību, ir nepieciešami pastāvīgi ieguldījumi – kalķošana (skābuma samazināšanai), mēslošana. Lai samazinātu glejošanos un vēlāku pārpurvošanos, jāuztur kārtībā meliorācija. Ņemot vērā, ka lauksaimniecība ir kritiski svarīgs faktors Beverīnas novada kultūrainavas veidošanā, tam no vienas puses, ir jāpievērš pastiprināta uzmanība, bet no otras puses, lauksaimnieki to labi apzinās un vairumā gadījumu tas arī tiek darīts.

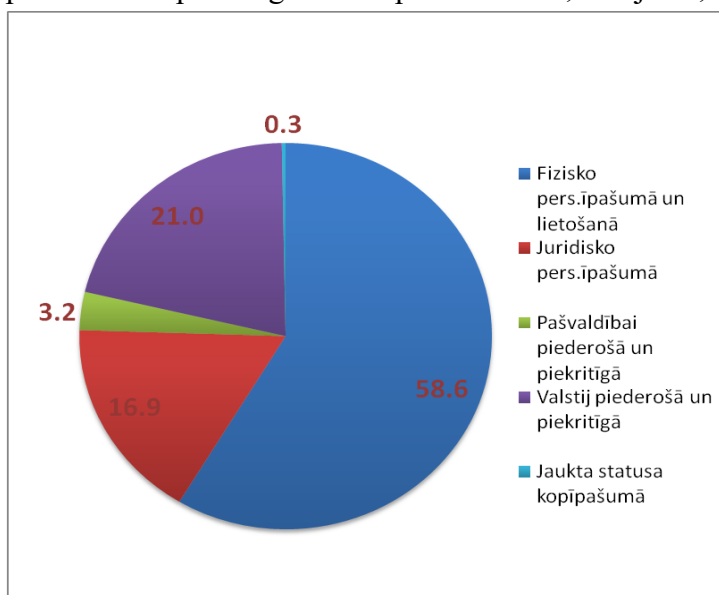
2.2.2. Zemes resursi un to izmantošana

Saskaņā ar VZD Zemes pārskata par 2017.gadu datiem uz 01.01.2018. Beverīnas novada kopplatība ir 29963,8 ha, no kuriem 14369,8 ha aizņem meži, 11617,1 ha ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme. Kopā šīs platības sastāda 86,7% no novada teritorijas. Ūdens objektu zeme aizņem 3% teritorijas un zem ceļiem ir 2,6% novada zemju.



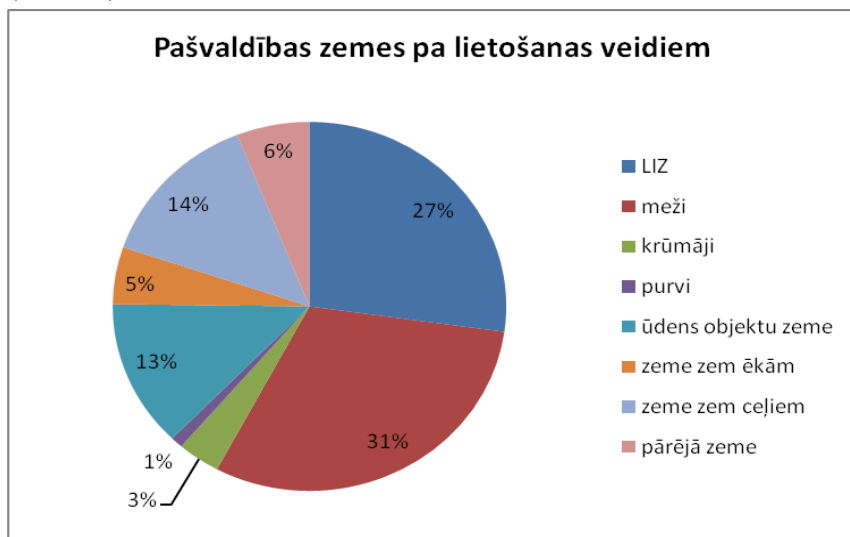
3.att. Zemes iedalījums pēc lietošanas veida Beverīnas novadā (VZDkadastra dati)

Sadalījumā pa zemes lietošanas mērķa grupām, vairāk kā puse (58,6%) Beverīnas novada teritorijas atrodas fizisko personu īpašumā un lietošanā, kas galvenokārt ir lauksaimniecības zemju platības un meži. Valstij piederošā un piekritīgā zeme, ieskaitot valsts rezerves zemju fondu un zemes reformas pabeigšanai rezervēto zemi, sastāda 20,3%, no kuras 83% ir mežu platības. Juridisko personu īpašumā ir 16,9% kopplatības, kas galvenokārt ir mežu un lauksaimniecības zemes. Niecīga daļa (0,3%) ir jaukta statusa kopīpašums. Pašvaldībai piederošā un piekritīgā zemes platība ir 969,3 ha jeb 3,2% no novada kopējās teritorijas.



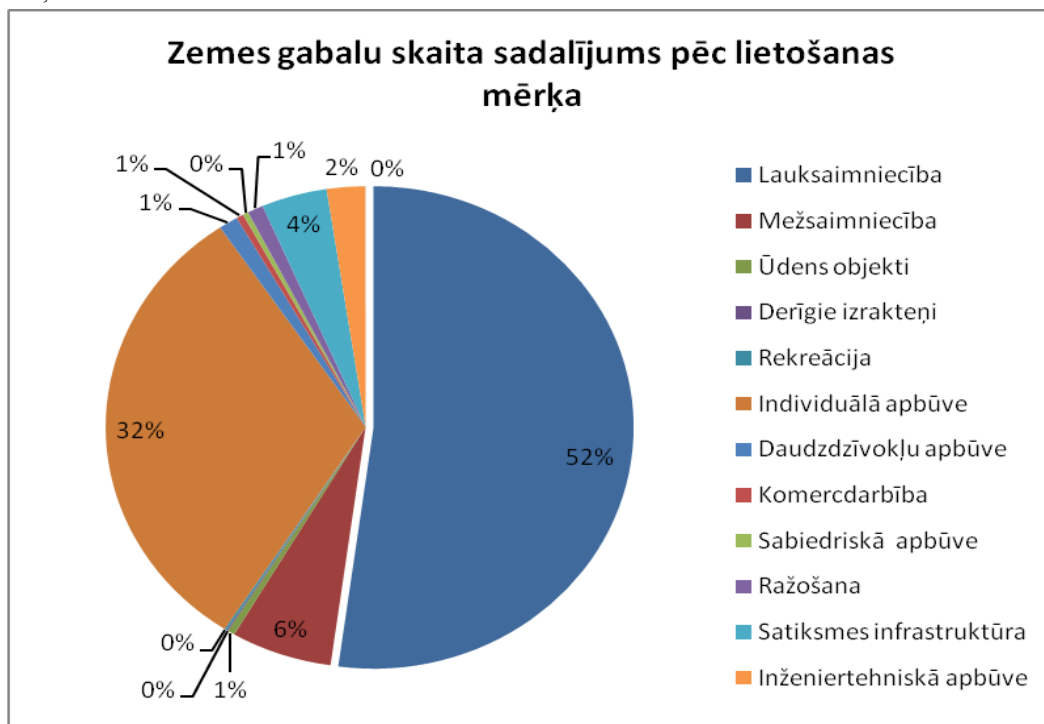
4.att. Zemes sadalījums % pa lietošanas mērķa grupām Beverīnas novadā(VZD kadastra dati)

Novada attīstības plānošanas aspektā ir nozīmīgi, ka zemes īpašumus pārvalda arī pašvaldība. Šo zemesgabalu vidū 13,8% ir pašvaldības ceļi un 13% ir ūdens objektu zeme, taču ir arī saimnieciskām un attīstības vajadzībām izmantojamas lauksaimniecības (263,6 ha) un mežu (297 ha) zemes, kuras var kalpot kā pašvaldības funkciju izpildei, tā uzņēmējdarbības attīstīšanai (6.attēls).



5.att. Beverīnas novada pašvaldības zeme pa lietošanas veidiem (VZD kadastra dati)

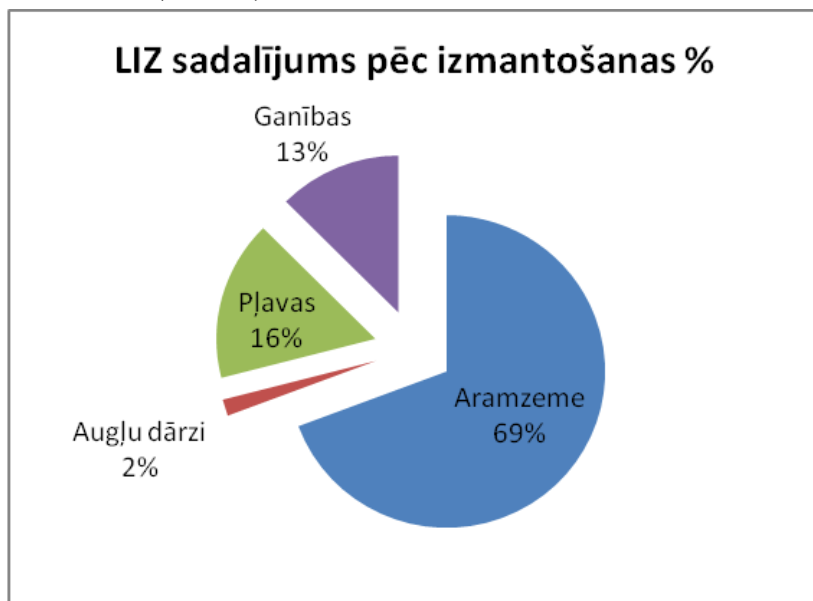
Kadastra informācija sniedz ziņas, ka Zemes reformas gaitā Beverīnas novadā izveidojušās pavisam 4695 zemes vienības (01.01.2018.). Mazliet vairāk par pusi (52%) zemes vienību ir lauksaimniecības zemes – 2449 vienības. Tas skaidrojams ar to, ka novada teritorijā ir ievērojams skaits dārzkopības kooperatīvu, kuros 1 zemes vienības platība ir no 0,06 – 0,12ha. Tajā pašā laikā ir zemes vienības ar lielām platībām, kuras apsaimnieko spēcīgi lauksaimniecības uzņēmumi un zemnieku saimniecības.



6.att.Beverīnas novada zemesgabalu skaita sadalījums pēc lietošanas mērķa (VZD kadastra dati)

Otrajā vietā izvirzās savrupmāju apbūves zemes (32%), kas pēc savas platības ir ļoti sadrumstalotas. Mežsaimniecības zemju zemesgabali pēc skaita ir tikai 6 %, taču tieši to vidū ir pēc platības lielākie zemes īpašumi (Trikātas un Brenguļu pagastos), kas pieder valstij un kuru platības pārsniedz 200 ha.

Lauksaimnieciskās ražošanas attīstībai galvenais resurss ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ), kas Beverīnas novadā sastāda 38,8% no teritorijas kopplatības. 69,3% no lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir aramzeme, 16,5% pļavas, 12,5% ganības un augļu dārzi 1,7% (8.attēls).



7.att. LIZ sadalījums pēc izmantošanas veida Beverīnas novadā (VZD kadastra dati)

LIZ izmantošana pa tās paveidiem norāda uz augkopību kā galveno novadā attīstīto lauksaimniecības nozari. Tomēr līdz pat 29% pļavu un ganību īpatsvars liecina, ka attīstīta ir arī lopkopība, pirmām kārtām, piena lopkopība. Augļu dārzi aizņem tikai 2% no LIZ. Kaut cik ievērojamas daudzgadīgo stādījumu platības novadā ir Brenguļu un Kauguru pagastā. Iespējams, ka šo kultūru potenciāls novadā vēl nav pietiekami izmantots, taču jāievēro, ka šo platību paplašināšana ir saistīta ar ilgtermiņa ieguldījumiem, no kuriem atdeve plānojama ne agrāk kā pēc 10 – 15 gadiem.

Galvenie LIZ lietotāji ir fiziskas personas, kuru īpašumā un lietošanā ir 78,6% lauksaimniecībā izmantojamās zemes, juridisko personu īpašumā ir 17,8%, pašvaldības piederošā un piekritīgā ir 2,3%, jeb 263,6 ha. Valstij pieder tikai nepilni 52 ha. Pārējā LIZ ir jaukta statusa kopīpašums, zemes reformas pabeigšanai un valsts rezerves zeme.

Aplūkojot lauksaimniecības zemju sadalījumu pēc vērtības, saskaņā ar Valsts kadastra LIZ kvalitatīvo novērtējumu ballēs/ha pēc 2014.gada datiem, vidējais vērtējums Brenguļu un Trikātas pagastā ir 40 balles/ha un Kauguru pagastā 38 balles/ha (vidēji Latvijā vidējais svērtais zemes kvalitātes novērtējums ir 38 balles/ha). Labākās zemes koncentrējas novada vidus un dienvidu daļā, kas redzams 8.attēlā (attēls izmantots no Beverīnas novada Attīstības programmas 2012-2018). Teritorijas, kurās zemes auglība ir zema vai nav vērtēta, galvenokārt ir mežu teritorijas, kuras atrodas pārsvarā Brenguļu un Trikātas pagasta ziemeļu daļā

un Kauguru pagasta ZR un DR stūros. Izņēmums ir Trikātas pagasta austrumu stūris, kurā atrodas Kačoru purvs.

Lauku bloki teritorijā tomēr vairumā gadījumu nav īpaši lieli, jo lauksaimniecības zemes mijas ar nelielām mežu teritorijām.

Kopumā gandrīz visas LIZ novadā ir apsaimniekotas: brīvu, neizmantotu lauksaimniecības zemju novadā praktiski nav.

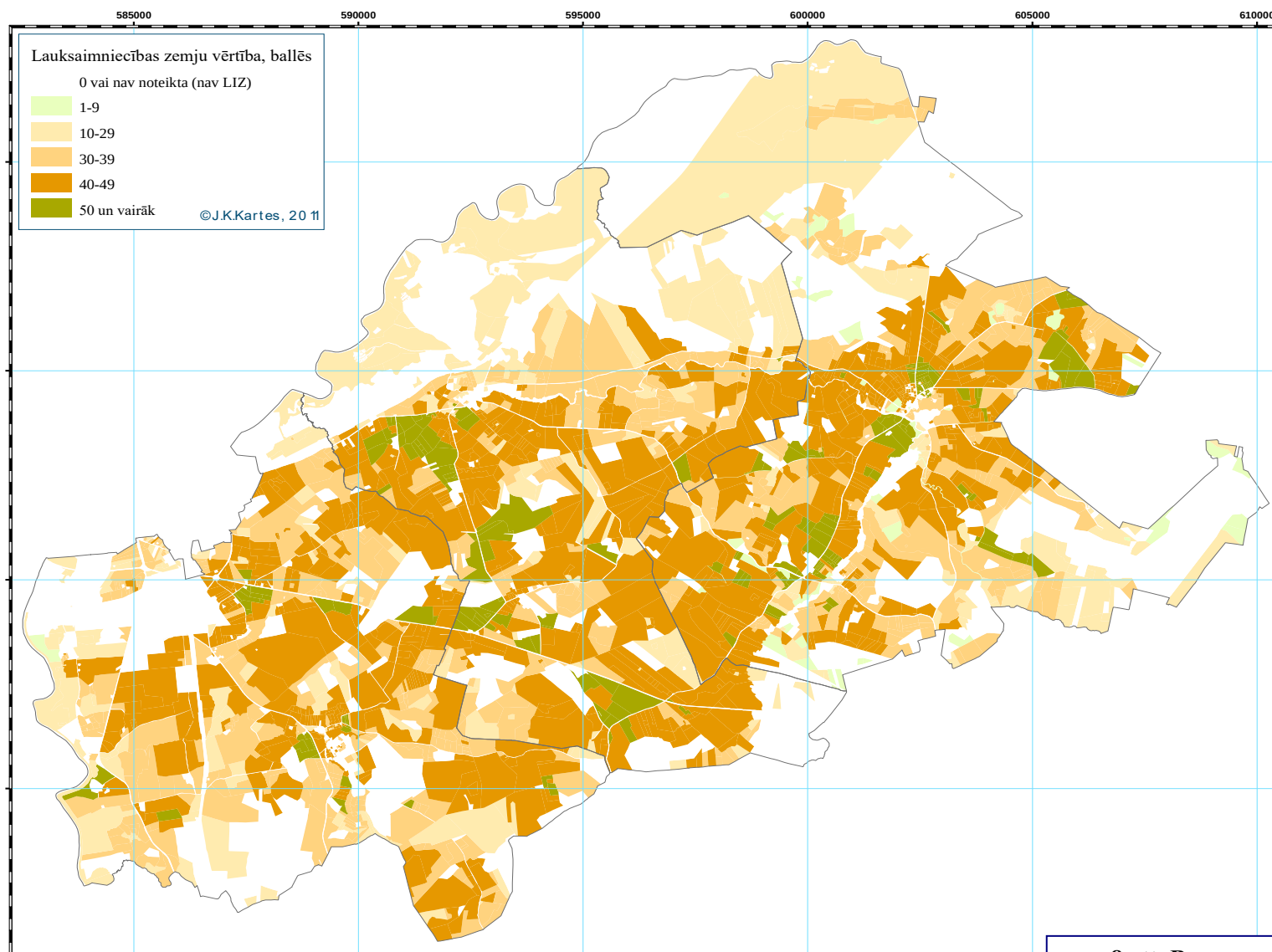
Latvijas apstākļos, īpaši Vidzemes ziemeļaustrumu daļā viens no sekmīgas, produktīvas zemkopības priekšnoteikumiem ir meliorācija, jo nokrišņu daudzums ir lielāks, nekā iztvaikošana. Īpaši nozīmīgi tas ir centrālajā un ziemeļu Vidzemē, kur nokrišņu ir vairāk, nekā vidēji valstī. Nepietiekamas drenāžas apstākļos tas veicina augšņu glejošanos un pārpurvošanos, kas būtiski ietekmē auglību un apgrūtina lauksaimniecības tehnikas darbu (skat. arī pie augšņu apraksta). Tāpēc sekmīga zemkopība šeit iespējama tikai uzturot kārtībā un savlaicīgi atjaunojot meliorācijas sistēmas.

Kopš zemes reformas sākuma meliorācijas sistēmu uzturēšanas pasākumi varēja būt labāki, kas ir iespaidojis gan valsts un koplietošanas ūdensnoteku, gan arī viensaimniecības nosusināšanas tīklu darbību.

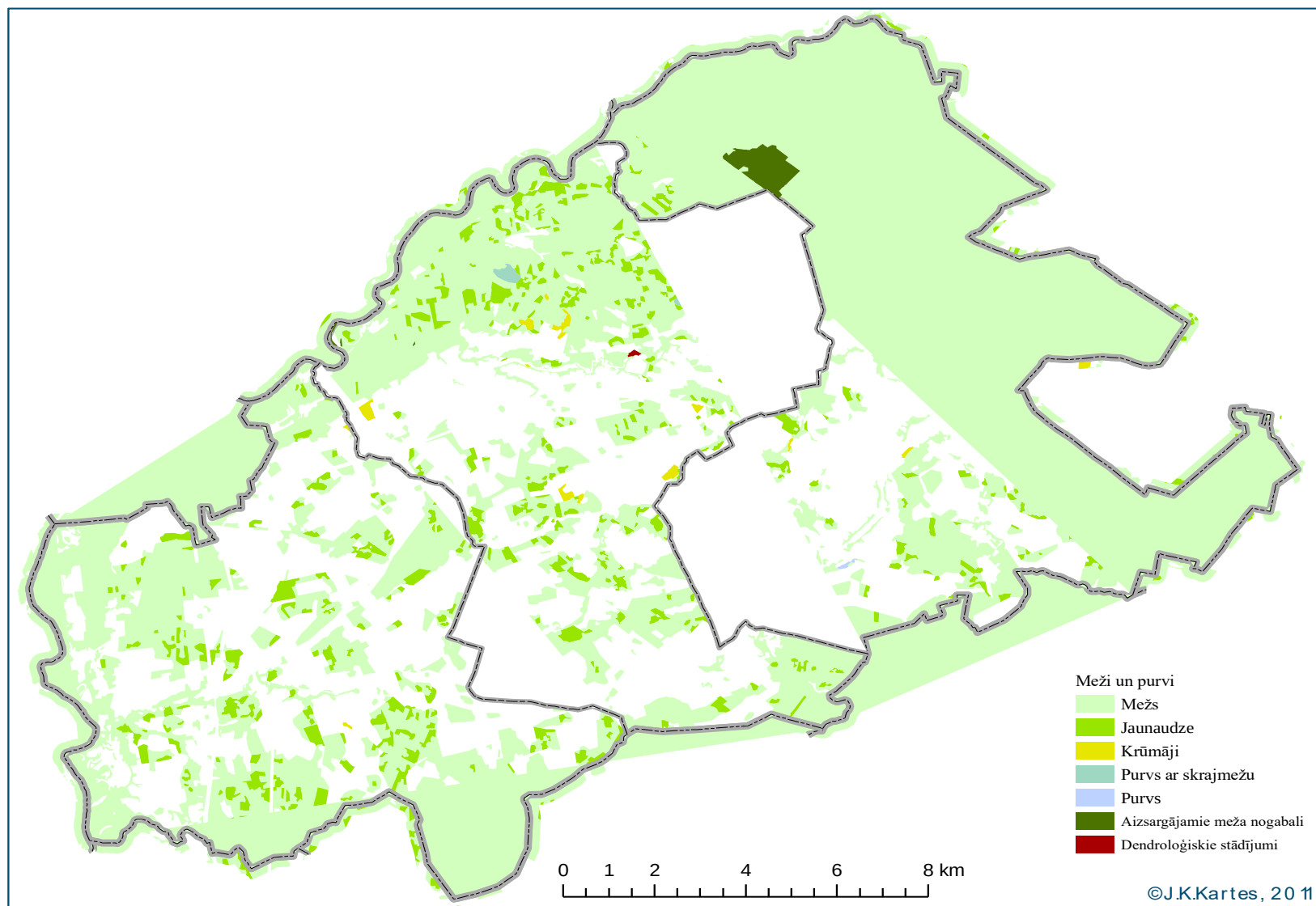
Vairums problēmu ir saistītas ar meliorācijas sistēmu aizaugšanu, jo koplietošanas un viensaimniecības meliorācijas sistēmu būvju un ierīču kopšanas darbi jāveic zemes īpašniekam vai lietotājam, bet viņiem nereti nepietiek līdzekļu šim darbam.

Pēdējos gados, kopš pieejami ES struktūrfondu un valsts atbalsta finanšu līdzekļi, novada teritorijā ir sākušies meliorācijas sistēmu uzlabošanas un atjaunošanas darbi. Arī pašvaldībām ir dotas iespējas piedalīties meliorācijas sistēmu sakārtošanā, nosakot pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas, un piedalīties projektu realizācijā.

Brenguļu pagastā meliorēti 2313 ha, Kauguru pagastā 2257 ha un Trikātas pagastā meliorēti 2024 ha LIZ.



8.att. Beverīnas novada lauksaimniecībā
izmantojamo zemju vērtība ballēs



9.att. Beverīnas novada mežu un purvu izvietojums

Novada meliorācijas sistēmas atrodas Gaujas upes baseinā un novadītie ūdeņi tieši vai pastarpināti nonāk Gaujā. Gaujas NP teritorijā meliorētas platības ir tikai Mieturu objektā un nedaudz Danielas objektā.

Kā valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ūdensnotekas, novada teritoriju šķērso Miegupe, Gružupīte, Mīluma, Abuls, Viltums, Dedums, Melderupīte, Nigra un Mutulīte.

2.2.3. Meži un purvi



10.att. Mežs Beverīnas novadā (foto Gundars Kaminskis)

Beverīnas novadā meži ir svarīgs izejvielu resurss lauku attīstībā (uzņēmējdarbība) un tiem ir nozīmīga loma apkārtējās vides aizsardzības (gaisa kvalitātes), kā arī sociālo iespēju nodrošināšanā (aktīvā atpūta, medības, ogošana, sēņošana). Lielākās mežu platības atrodas novada ziemeļdaļā – Trikātas un Brenguļu pagastos. (9.att.)

Beverīnas novadā mežu kopplatība pēc VMD datiem 2017.gadā ir 13400,25 ha. Lielāko platību aizņem skuju koki – priedes un egles, kas veido 64,4% no visas mežu kopplatības. Valdošā koku suga ir priede, kas aizņem 80,9% visu skuju koku platības. No lapu kokiem valdošais ir bērzs, kas aizņem 27,6% no kopējās mežu platības, 3,7% aizņem apse un 3,4% ir baltalksnis.

4.TABULA

Mežu resursi Beverīnas novadā 2017.gadā (VMD dati)

Koku sugas grupa	Brenguļu		Kauguru		Trikātas		Novadā	
	tūkst. m ³	ha	tūkst. m ³	ha	tūkst. m ³	ha	tūkst. m ³	ha
Cietie lapu koki	2,4	9.5	0,8	5.5	1.7	6.9	4.9	21.9
Mīkstie lapu koki	279.8	1658.3	232.4	1492.6	282.4	1596.7	794.6	4747.6
Skuju koki	811.8	3132	620.0	2222.5	817.1	3276.3	2248.9	8630.8
Visi	1094,0	4799.8	853.2	3720,6	1101.2	4879.9	3048.4	13400.3

Beverīnas novada mežos aprēķinātās koksnes apjoms 2017.gadā sastādīja 3,05 miljonu kubikmetri (4.tab.), no kuriem 73,8% ir skuju koki, savukārt no visiem skuju kokiem 84,6% ir priedes koksne. Bērza krāja sastāda 20,6% no kopējā koksnes daudzuma.

Aplūkojot meža zemju resursus pēc platības pa īpašuma formām, Beverīnas novadā fizisko personu īpašumā un lietošanā ir 46,5% no mežu kopplatības, valsts meža zemes sastāda 33,6%, bet citu īpašnieku, t.sk.pašvaldības – 19,9% no mežu platībām. Valsts meža zemes Beverīnas novadā apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži” Austrumvidzemes un Rietumvidzemes reģionu Strenču un Valmieras iecirkņi. Novada teritorijā atrodas viena no modernākajām pasaulē stādu audzēšanas tehnoloģiju jomā – LVM Strenču kokaudzētava. Tajā var redzēt gan koku stādu automātisko sēšanas, gan pirmo Baltijā automatizēto pakošanas līniju, kas dienas laikā sapaiko vairāk kā 300 tūkstošus meža stādu. Kokaudzētavas teritorijā izvietotas 13 mūsdienīgas siltumnīcas ar kopējo platību lielāku kā 25 tūkst.m², kur izaudzē vairāk kā 10 miljonu stādu, kurus saldē un uzglabā lielajās saldētavās.



11.att. Top jaunais mežs (foto Gundars Kaminskis)

Purvi Beverīnas novadā aizņem 553,3 ha lielu platību, kas sastāda 1,8% no zemju kopplatības. Pārsvārā purvi atrodas Trikātas un Brenguļu pagastā. Purvu izmantošana parasti saistās ar potenciālām iespējām kūdras ieguvē. Pēc pašreizējās izmantošanas purvi galvenokārt tiek noteikti kā mežsaimnieciskas teritorijas. Lielākā daļa no purviem ir zemie purvi. Lielākais purvs – Kačoru purvs, kura kopējā platība ir 872 ha, atrodas Trikātas un Plāņu pagasta (Strenču novads) teritorijā.



12.att. Kačoru purvs (foto Gundars Kaminskis)

2.2.4. Dabas ūdeņi

Upes

Beverīnas novads ietilpst **Gaujas** upju baseina apgabalā. Novada hidrogrāfisko sistēmu veido Gauja ar tās pietekām. Beverīnas novads atrodas Gaujas vidusposmā. Gauja robežo novada teritoriju 31,3 km garumā un atrodas visos trijos novada pagastos, līdz ar to faktiski veido novada Z un R robežu, izņemot posmu pie Valmieras. Tā ir viena no ainavas dominantēm. Sarkanīgie, dzeltenīgie vai pelēkbaltie smilšakmeņu atsegumi ir izteiksmīgākais Gaujas ainavas elements. Gaujas un tās pieteku krastos daudzskaitlīgu avotu veidā izplūst pazemes ūdeņi.

Lai veiksmīgāk apsaimniekotu Gauju, ir izveidota Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrība, kuras dalībniece ir arī Beverīnas novada pašvaldība.

Abuls ir Gaujas kreisā krasta pieteka. Tā tek cauri Trikātas un Brenguļu pagastam. Uz upes atjaunotas trīs mazās hidroelektrostacijas, no kurām divas atrodas Beverīnas novadā - Brenguļu un Trikātas HES. Upei ir 10 pietekas, no kurām novada teritorijā lielākās ir Lisa, Mutulīte, Nigra. Lielākā daļa no Abula pietekām ir iztaisnotas un pārveidotas par meliorācijas sistēmu ūdensnotekām. Abuls ir klasificēts kā prioritārā zivju upe lašveidīgajām zivīm. Tai pašā laikā upes kvalitātes stāvoklis ir visproblemātiskākais visā Gaujas upju baseina apgabalā, un Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015.gadam upes ekoloģiskā kvalitāte vērtēta kā slikta. Kā potenciāli piesārņotas vietas upē noteiktas tās posmos Smiltēnē, Trikātā un Brenguļos. Arī 2015.gadā izstrādātajā Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā 2016.-2021.gadam, paredzēti pasākumi Abuls upes ūdeņu kvalitātes uzlabošanai.



13.att. Gauja (foto Didzis Punāns)



14.att. Abuls Trikātā (foto Didzis Punāns)

Novadam cauri tek arī mazākas upes, kuras galvenokārt ir Gaujas un Abula pietekas.

Adzele – Abula labā krasta pieteka.

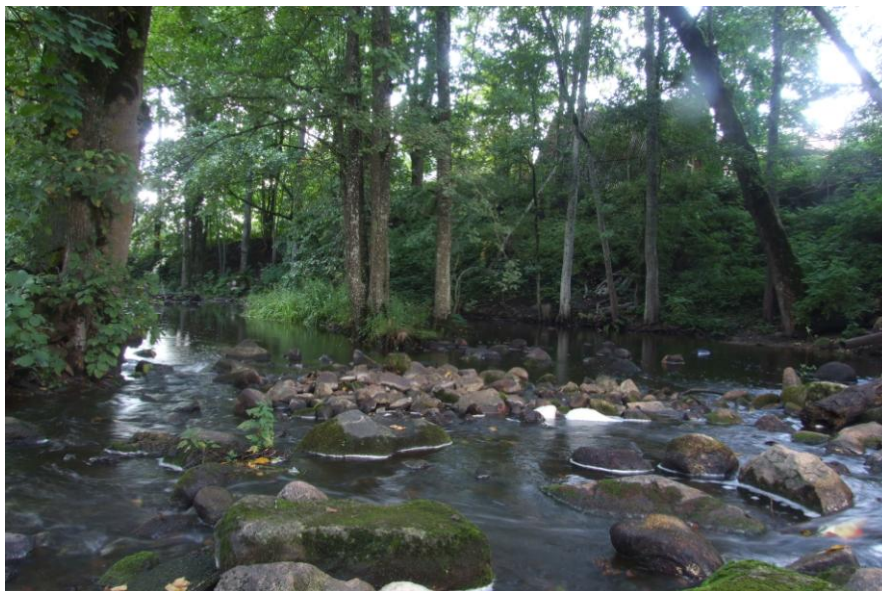
Dedums – Gaujas kreisā krasta pieteka.

Grūžupe – novada teritorijā 3,6 km.

Ješku grāvis – Viltuma labā krasta pieteka.

Lisa – Abula kreisā krasta pieteka. Lisa tek caur plašu Trikātas pacēluma ieplaku un veido trīs dabiskas ūdenskrātuves – Dutkas, Pannas un Mācītājmuižas ezeru.

Melderupīte – Abula labā krasta pieteka.



15.att. Miegupe lejpus Mūrmuižas (foto Dāvis Kļaviņš)

Miegupe – Gaujas kreisā pieteka. Upe sākas bij. Cēsu rajonā, šķērso Trikātas pacēlumu līdz Vidusgaujas ieplakai. Upe daļēji bagarēta, lejtecē dabīgā tece, baseina lielums 84 km², kritums 44 m. Augštecē Miegupēi nav izteiktas ielejas, tās gultne regulēta, iztaisnota grāvja veidā. Augšpus Mūrmuižai nonāk ielejā, kas pakāpeniski padziļinās

Mīluma – novada teritorijā 5,4 km;

Mutulīte – Abula kreisā krasta pieteka

Nigra – Abula kreisā krasta pieteka

Vaiņupu upīte - Abula kreisā krasta pieteka.

Viltums (Kņēgupīte) – Gaujas kreisā krasta pieteka.

Robežupīte – novada teritorijā 5,6 km.

5.TABULA

BEVERĪNAS NOVADA ŪDENSTILPES

Nr.p.k.	Ūdenstilpes nosaukums	Novada pagasts
1.	Brenguļu dzirnavezers	Brenguļu pagasts
2.	Jaunbrenguļu dzirnavezers	Brenguļu pagasts
3.	Springu dzirnavezers	Brenguļu pagasts
4.	Miegupes dzirnavezers	Kauguru pagasts
5.	Sapas dzirnavezers	Kauguru pagasts
6.	Eniņa atteka	Kauguru pagasts
7.	Grīšļu atteka	Kauguru pagasts

8.	Kauguru atteka	Kauguru pagasts
9.	Atpilis	Trikātas pagasts
10.	Baļļas jeb Pannas ezers	Trikātas pagasts
11.	Dutkas ezers	Trikātas pagasts
12.	Mācītājmuižas ezers	Trikātas pagasts
13.	Palkaiņu ezers	Trikātas pagasts
14.	Tiepeles ezers	Trikātas pagasts
15.	Trikātas ezers	Trikātas pagasts
16.	Galiņu atteka	Trikātas pagasts
17.	Trikātas dzirnavezers	Trikātas pagasts

Ezeru novadā nav daudz un tie ir nelieli. Galvenokārt tie ir uzpludinātas ūdenskrātuves un Gaujas vecupes. Saskaņā ar www.ezeri.lv datiem, kas šobrīd ir vispilnīgākie Latvijā, Beverīnas novadā ir 17 ūdenstilpes, kas lielākas par 1 ha (skat. 5.tabulu)

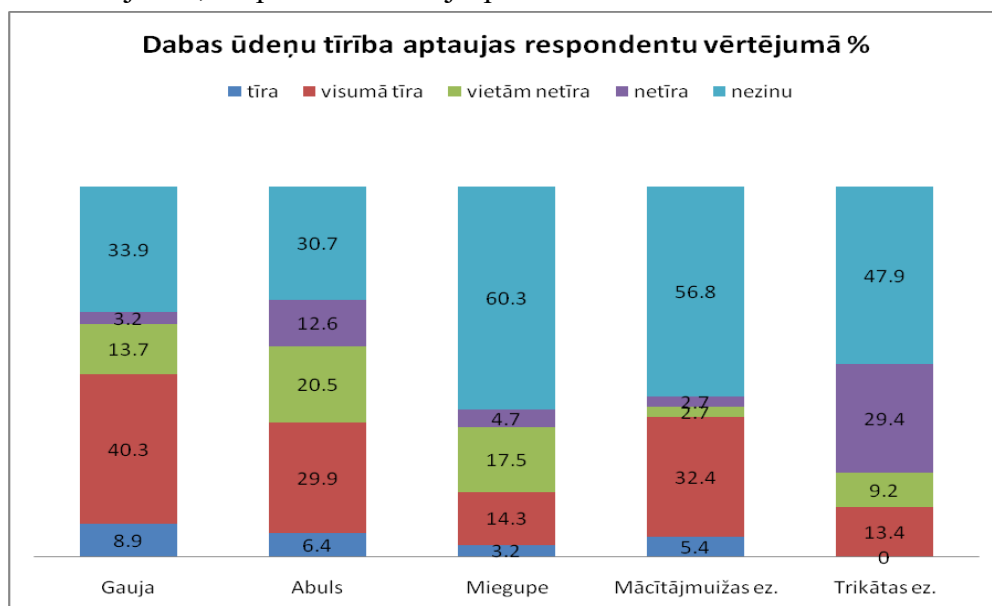
Bagātākais ar ezeriem ir Trikātas pagasts. Mācītājmuižas, Pannas un Dutkas ezeri ir subglaciālie ezeri, kuriem cauri tek Lisas upe. To kopējā platība 39 ha.



16.att. Mācītājmuižas ezers Trikātas pagastā (foto Didzis Punāns)

Iedzīvotāju vērtējumā dabas ūdeņu stāvoklis ir apmierinošs. No aptaujātajiem iedzīvotājiem 44% ūdenstilpes novadā neizmanto, līdz ar to par to stāvokli nezina. Par tīrāko ūdenstilpi respondenti atzīst Gauju (49,2%), Mācītājmuižas ezeru par tīru atzīst 37,8%, Abula upi 36,3% aptaujāto, bet par vietām netīru un netīru to atzīst 33,1%. Netīrākā ūdenstilpe respondentu skatījumā ir Trikātas ezers. Par tīru to neatzīst neviens respondents, bet par visumā tīru tikai 13,4%. Par netīru to uzskata 29,4% respondentu (skat.17.attēlu). Iemesls tam ir ilgstoša piena pārstrādes blakus produktu nonāksana ezerā un upē. Kaut arī vairākus gadus piena

pārstrāde Trikātas pienotavā bija pārtraukta un tagad produkcijas ražošanas apjomi ir krietni samazinājušies, šis process ir atstājis paliekošas sekas.



17.att. Dabas ūdeņu tīrība aptaujas respondentu vērtējumā (iedzīvotāju aptaujas dati)

2.2.5. Pazemes ūdeņi

Pazemes ūdeņi Beverīnas novada teritorijā saistīti ar kvartāra, devona un kembrija nogulumiem, kurus šķir Narvas un silūra – ordovika sprostsplānis.

Aktīvā ūdens apmaiņas zona ietver kvartāra un augš- un vidusdevona nogulumu ūdens horizontu kompleksus līdz Narvas svītas sprostsplānim. Gruntsūdeņi (bezspiediena pazemes ūdeņi) un artēziskie (spiedienūdeņi) veido šos ūdens horizontus. Gruntsūdeņiem ir vienota hidrauliskā sistēma, kuru regulāri papildina atmosfēras nokrišņi, kā arī zemāk iegulošie spiedienūdeņi.

Kvartāra nogulumu biezums 2 – 6 m Mūrmuižas apkaimē, kas pieaug līdz 10 – 44 m gan virzienā uz rietumiem, gan austrumiem. Kvartāra nogulumu kopējais maksimālais biezums konstatēts ielejveida iegrauzumos.

Gruntsūdeņi

Mūsdienu **augškvartāra** (virsmorēnas) nogulumu ūdens horizonts apvieno vienveidīgus terigēnos nogulumus, kas pārklāj vāji ūdens caurlaidīgus Baltijas morēnas veidojumus. Šeit iekļauti aluviālie un fluvioglaciālie nogulumi, kā arī mūsdienu purvu veidojumi. Šā horizonta izplatība novadā nav liela, pārsvarā sastopams atsevišķu fragmentu (lauku) veidā dažādās pagasta vietās. Aluviālo nogulumu ūdens horizontu, galvenokārt, veido dažādgraudainas smiltis, kas izplatītas Gaujas ielejā, gar novada ziemeļu un rietumu robežu. Ūdens horizonta raksturīga īpatnība ir saistība ar zemāk iegulošajiem ūdensnesošajiem horizontiem. Jāatzīmē arī horizonta plašā tranzītzona uz dienvidiem no Valmieras, caur kuru notiek devona un fluvioglaciālās izcelsmes ūdeņu noplūde. Fluvioglaciālie nogulumi salīdzinoši nelielās platībās sastopami atsevišķos iecirkņos gar Gaujas ieleju, tos veido vidēj- un smalkgraudaina smiltis ar grants un oļu starpsplāņiem. Filtrācijas koeficients svārstās no 3 līdz 15 m/dnn. Nogulumu vidējais biezums 10 – 12 m. Aku debiti parasti mainās no 0,003 līdz 0,2 l/s. Horizonts satur hidroģēnkarbonātu kalcija – magnija tipa saldūdeņus ar mineralizāciju (pēc sausnes) 0,2 – 0,4 g/l. Gruntsūdeņiem nav praktiskas nozīmes centralizētas ūdensapgādes izveidošanā, tomēr tos plaši izmanto

individuālais sektors. Šie ūdeņi ir viegli pieejami, jo atrodas vistuvāk zemes virsmai, bet tie ir pilnīgi neaizsargāti no piesārņošanas, kā arī tiem ir zema iežu ūdens piesātinātība.

Purvos gruntsūdeņi iegul 0,1 – 0,5 m dziļumā. Ūdensapgādē tos neizmanto, kaut gan to kvalitāte ir visai augsta – to nav apdzīvotu vietu tuvumā, turklāt tajā izšķīdušās humīnvielas ūdeni padara tumšu, kas gan šādās koncentrācijās neatstāj negatīvu iespaidu uz ūdens faktisko kvalitāti, t.i., piemērotību dzeršanai, bet neatbilst ūdens kvalitātes vizuālajām prasībām.

Smilšu un mālsmilšu lēcu sporādiskie ūdeņi glacigēno (morēnas) nogulumu horizontā. Morēnu veido smilšmāls vai mālsmilts ar atsevišķām smilšaina materiāla lēcām un starpslāņiem. Šie nogulumi plaši izplatīti novada teritorijā, izņemot atsevišķos laukumos Gaujas un citu upju ielejās. Teritorijas lielā daļā tie atsedzas zemes virspusē, retāk pārklāti ar purva, aluviāliem un fluvioglaciāliem nogulumiem.

Ūdens saturošo lēcu un starpslāņu biezums ļoti nevienmērīgs, gruntsūdeņu dziļumi ļoti svārstīgi no 1,0 līdz 10 m.

Ūdeņi ir hidrokarbonātu jeb hidrokarbonātu-sulfātu kalcija-magnija tipa. Būtībā smilšaino lēcu iegulās sastopamie spiedienūdeņi ir labas kvalitātes dzeramie ūdeņi, tomēr plašāku izmantošanu ierobežo to neaizsargātība no piesārņošanas.

Artēziskie ūdeņi

Beverīnas novadā pirmskvartāra nogulumos dzeramā ūdens prasībām atbilstoši artēziskie ūdeņi sastopami Gaujas, Burtnieku un Arukilas svītas nogulumos. Visas minētās svītas apvieno pēc sastāva līdzīgi terīgēnie nogulumi (smilšakmens, aleirolīts, māls), kā arī hidroģeoloģiskie apstākļi.

Pirmais no zemes virsas ir **Gaujas ūdens horizonts** (D_{3gj}), kas izplatīts praktiski viscaur, izņemot Gaujas ieleju un samērā platu joslu gar to, kur zemkvartāra virsmā atsedzas Burtnieku svītas nogulumi. Gaujas horizonta nogulumus veido smilšakmeņu, aleirolītu un mālu slāņu mija, to biezums mainās no 10 līdz 46 m. Nogulumi daļēji erodēti, lielākie biežumi urbumos atsegti Mūrmuižas apkaimē. Augšdevona Gaujas horizontā ir spiedienūdeņi.

Horizonta ūdeņi pieder hidroģenkarbonātu kalcija tipa saldūdeņiem ar mineralizāciju 0,2 – 0,3 g/l, to kopējā cietība visbiežāk 4 – 6 mmol/l un kopējais dzelzs saturs 0,2 – 3 mg/l.

Gaujas horizontam raksturīga ekspluatācijas urbumu smilšošana un, lai no tās izvairītos, urbumus parasti ierīko dziļākos horizontos.

Arukilas-Burtnieku horizontu ūdens komplekss (D_{2ar-br}) ir galvenais ekspluatējamais ūdensapgādes horizonts gan visos trijos novada pagastos, gan arī Valmieras pilsētas ūdensapgādē.

Kompleksu veido smilšakmeņu, aleirolītu un mālu slāņu mija. Visvairāk apūdeņota kompleksa daļa ir Burtnieku stratigrāfiskais horizonts.

Novada robežās urbumos atsegtais kompleksa biezums 146 – 152 m.

Kauguru pagasta ziemeļrietumu daļā atrodas centralizētā ūdensgūtne “Grīšļi”, kas apgādā ar dzeramo ūdeni Valmieras pilsētu. Ūdensgūtne ierīkota Gaujas upes kreisajā krastā, tās sastāvā 21 ekspluatācijas un novērošanas urbums (pagasta, resp. novada teritorijā 15 urbumi), kas izvietoti taisnā rindā no Valmieras pilsētas dienvidu robežas līdz Miegupei. Ūdens horizonta virsmas dziļums no 5 līdz 56 m no zemes virsas. Ekspluatācijas urbumos uzstādīto filtru dziļums

mainās no 44 līdz 130 m. Iecirknī novērtēto krājumu ražība ir 10,8 tūkst.m³/d, turklāt no tā izmanto mazliet vairāk kā trešo daļu.

Komplekss satur hidroģēnkarbonātu kalcija-nātrija vai kalcija-magnija tipa saldūdeņus ar mineralizāciju 0,2 – 0,5 g/l (visbiežāk 0,25 – 0,35 g/l), kopējā cietība 3,4 – 6 mmol/l, bet dzelzs saturs mainās no 0,09 līdz 1,1 mg/l.

Stingrā režīma aizsargjoslas lielums noteikts atkarībā pēc dabiskās aizsargātības, mainās no 10 – 50 m apkārt katram urbūmam, bakterioloģiskā zona – no 50 līdz 150 m. Ķīmiskā piesārņojuma aizsargzonas platība aizņem 1671 ha. 2000. gadā Ūdensgūtnes teritorijā ir ļoti labi apstākļi – praktiski nav pazemes ūdens piesārņojuma avotu.

Arukilas-Burtnieku pazemes ūdens horizontus pamatā izmanto arī Beverīnas novada apgādei ar **dzeramo ūdeni**. Horizonta spiedienūdeņi labi aizsargāti no piesārņojuma. Piesārņoto ūdeņu infiltrācija šajā ūdens horizontā ir nosacīti iespējama, minēto horizontu pārsedz ūdeni vāji caurlaidīgi nogulumi - morēnas smilšmāls un māls, to kopējais biezums 50 – 70 m.

Novads bagāts arī dažāda tipa **minerālūdeņiem**, kas izplatīti dažādos dziļumos pa visu teritoriju. Tie tiek iedalīti pēc ķīmiskā sastāva un iespējamā pielietojuma.

Palēninātā ūdens apmaiņas zona atrodas starp abiem reģionālajiem sprostsļāņiem un apvieno apakš - un vidusdevona ūdens horizontu kompleksu, kas izplatīts visā Latvijā.

Apskatāmā teritorijā kompleksā iekļauti Pērnavas (D₂pr) un Ķemeru (D₁₋₂km) horizonti, tos pārsvarā veido terīgēnie nogulumi – smilšakmeņu un aleirolītu slāņmija. Nogulumu kopējais biezums sasniedz aptuveni 116,0 m (D₂pr – 45 m; D₁₋₂km – 71 m). Kompleksa virsmas dziļums 295 m.

Ūdens komplekss satur hlorīdu – nātrija tipa iesālūdeni ar mineralizāciju 6 – 7 g/l un broma saturu līdz 25 mg/l. Šā tipa ūdeņi izplatīti Pērnavas horizontā aptuveni 300 m dziļumā no zemes virsas, tos var izmantot kā galda un balneoloģiskos minerālūdeņus. Ūdens temperatūra 13,5° C.

Šo minerālūdeņu ekspluatācijas krājumi noteikti Līču iecirknī, to apjoms ir 30 m³/d.

Zemāk iegulošajā Ķemeru ūdens horizontā, apmēram 370 m dziļumā no zemes virsas, sastopami hlorīdu – nātrija tipa iesālūdeni ar paaugstinātu bromīdu koncentrāciju ar mineralizāciju 23 – 25 g/l un broma saturu 58 – 69 mg/l. Tos izmanto kā balneoloģiskos minerālūdeņus procedūrām. Ūdens temperatūra 14° C.

Ekspluatācijas krājumi noteikti Līču iecirknī, to apjoms ir 561 m³/d. Pagājušā gadsimta 70. un 80. gados šeit ierīkoti divi urbūmi (DB Nr. 50224 un 50226). Patlaban šos resursus neizmanto.

Artēziskā baseina pamatnē stagnantajā ūdens apmaiņas zonā pazemes ūdeņu kustība notiek ļoti lēni. Šīs zonas pazemes ūdeņiem raksturīgs augsts pjezometriskais spiediens – tie urbūmā var pacelties pat simtiem metrus augstu.

Kembrija ūdens horizontu komplekss izplatīts visā Latvijā dažādā dziļumā, to veido terīgēnie ieži (smilšakmeņi, aleirolīti, gravelīti). Kauguru pagastā ūdens horizonta dziļums aptuveni 580 m. Nogulumu apūdeņotība relatīvi neliela, bet stabila. Pēc ķīmiskā sastāva tie ir hlorīdu – nātrija tipa sālsūdeņi ar paaugstinātu bromīdu koncentrāciju, kuru mineralizācija ir 66 g/l un broma saturs 173 – 180 mg/l, turklāt temperatūra sasniedz 21,5° C. Kompleksa ūdeņi pielietojami balneoloģijā – procedūrām.

2.2.6. Derīgie izrakteni

Beverīnas novads nav īpaši bagāts ar derīgajiem izrakteniem. Šeit ir smilts, smilts-grants, kvarca smilts, māla un kūdras atradnes.

Smilts-grants un smilts resursi, galvenokārt, saistīti ar ledāju kušanas ūdeņu straumju (fluvioglaciālajiem) nogulumiem. Lielākās jau izmantojamās atradnes un perspektīvie laukumi atrodas ar derīgo materiālu pildītu subglaciālo vagu (t.s. aprakto ieleju) ietvaros.

Lielākajā daļā teritorijas tuvu zemes virspusei atrodas devona smilšakmeņi. Savas smalkgraudainības dēļ gan tie ir izmantojami tikai kā filtrējošs grunts materiāls ceļu uzbērums pamatam, teritoriju izlīdzināšanai un tml.

Novada teritorijā datētas ir 13 smilts-grants un smilts atradnes. Daļa no atradnēm ir jau izstrādātas, bet daļa netiek izmantotas. Pašvaldības īpašumā ir Gobu karjers Brenguļu pagastā, Strautiņu karjers Kauguru pagastā un daļa Ozolu karjera Trikātas pagastā. Pēc LVĢMC datiem, atradnes „Gobas – 1990” izpēte veikta 2016.gadā un pēc Derīgo izrakteņu krājumu bilances par 2017.gadu datiem uz 2018.gada 1.janvāri smilts-grants izpētītie krājumi ir 51,48 tūkst.m³ un smilts krājumi 176,76 tūkst.m³.

Novada teritorijā ir **kvarca smilšu** atradne Bāle – Bērziņi. Atradnes izpēte veikta 2009.gadā un pēc Derīgo izrakteņu krājumu bilances par 2017.gadu datiem, uz 01.01.2018.gadu izpētītie krājumi ir 674,94 tūkst.m³. 2017.gadā šajā atradnē iegūti 11,98 tūkst.m³ kvarca smilšu.

Māla atradnes novadā norādītas Kauguru pagastā ar nosaukumu Pavāri, taču jau 1972. gada bilancē norādīts, ka tā ir izstrādāta.

Purvi novadā aizņem 553 ha lielu platību. Pēc Kūdras fonda, kas sagatavots uz 1980. gada 1. janvāri, datiem novada teritorijā atrodas 53 **kūdras** atradnes vai to daļas. Atradnēs sakoncentrētie kūdras resursi vērtējami ap 23,3 milj.m³. Dati par atradnēm ir aptuveni. Kūdra raksturojas ar paaugstinātu vai ļoti augstu sablīvējamību un ļoti mazu nestspēju.

Kūdras atradnes, galvenokārt, ir klātas ar mežiem. Daļa atradņu ir nosusinātas. Zemā tipa kūdras atradnes bieži aizņem krūmiem aizaugušas platības. Kūdras ieguve novadā nenotiek.

2.2.7. Kopsavilkums par dabas resursiem Beverīnas novadā

Galvenie secinājumi:

- Beverīnas novada ģeoloģiskie un hidroloģiskie apstākļi ir raksturīgi Latvijas apstākļiem kopumā un tipiski Gaujas baseina ziemeļdaļai.
- Lauksaimniecības un meža zemes veido zemes resursu galveno daļu (86,7% visu zemju).
- Aramzeme veido galveno daļu lauksaimniecības zemju.
- Mežiem Beverīnas novadā ir galvenokārt saimnieciska nozīme, taču tie pilda arī rekreatīvu funkciju. Koksnes resursu vidū dominē skuju koki. 2/3 meža platību pieder fiziskām un juridiskām personām un tikai trešā daļa mežu pieder valstij.
- Purviem Beverīnas novadā nav izejvielu resursu nozīmes, tie galvenokārt ir ar mežu apaugušas pārpurvojušās teritorijas.
- Ūdens objekti novadā aizņem 3% no kopējās teritorijas. Tie varētu veidot ievērojamu rekreācijas potenciālu.
- Lielākai daļai ūdeņu tīrības novērtējums ir apmierinošs. Problēmu ūdeņi ir Trikātas ezers un dažos posmos Abuls upe.

- Beverīnas novadā plūdu riski ir nelieli. Plūdu apdraudētas teritorijas galvenokārt ir Gaujas attekām un vecupēm pieguļošās teritorijas, kā arī zemākās pļavas gar Abuls upi.
- Novadā, kā derīgo izrakteņu resurss, minams kvarca smiltis, smilts-grants un smilts, kas izmantojamas būvniecības materiālu ražošanai un ceļu uzturēšanas vajadzībām.
- Pazemes ūdeņu krājumi pārsniedz novada faktiskās vajadzības un vienīgi tie jāaizsargā pret piesārņojumu un jāuzlabo dzeramā ūdens kvalitāte.

Nākotnes vajadzības

- Nepieciešams izvērtēt zemes fondu, ko varētu izdalīt apbūvei un nepieciešamības gadījumā veikt grozījumus Beverīnas novada Teritorijas plānojumā.
- Nepieciešams izvērtēt pašvaldībai piederošo derīgo izrakteņu atradņu potenciāls un izmantošanas iespējas;
- Nepieciešams risināt novada ūdenstilpju stāvokļa uzlabošanu un izstrādāt to apsaimniekošanas plānus, veidojot tās par rekreācijas un tūrisma objektiem.
- Jāveic koplietošanas un individuālo meliorācijas sistēmu atjaunošana.
- Jāturpina attīstīt vides kvalitātes un dabas resursu uzlabošanas, kontroles un aizsardzības pasākumus.

2.3. DABAS VĒRTĪBAS BEVERĪNAS NOVADĀ

2.3.1. Bioloģiskā daudzveidība un tās nozīmīgākās teritorijas

Mežs ir raksturīgs Beverīnas novada ainavas elements. Tajā vides veidotāji un organiskās vielas uzkrājēji mežā ir kokaugi. Mežs ir ekoloģiski stabila ekosistēma, kas nodrošina līdzsvarotu vides saglabāšanos. Novada meži ir daudzveidīgi, un to izplatību nosaka laika gaitā veiktā cilvēka saimnieciskā darbība.

Purvi ir nozīmīga ainavas sastāvdaļa. Tiem ir liela nozīme dabas daudzveidības saglabāšanā. Purvos ir bagāta augu un dzīvnieku valsts, sastopamas daudzas retas augu un dzīvnieku sugas. Novada teritorijā nav lielas purvu platības, tās izveidojušās Trikātas un Brenguļu pagastos.

Lauksaimniecības zemēm ir būtiska loma bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā Latvijā. Tās ir starptautiski nozīmīgs biotops migrējošiem putniem, īpaši dzērvenēm un zosīm. Bioloģisko daudzveidību samazina invazīvās augu sugas, kā piemēram Sosnovska latvānis, kas viārāk izplatījies Kauguru pagastā, taču lauksaimniecības zemes īpaši neapdraud.

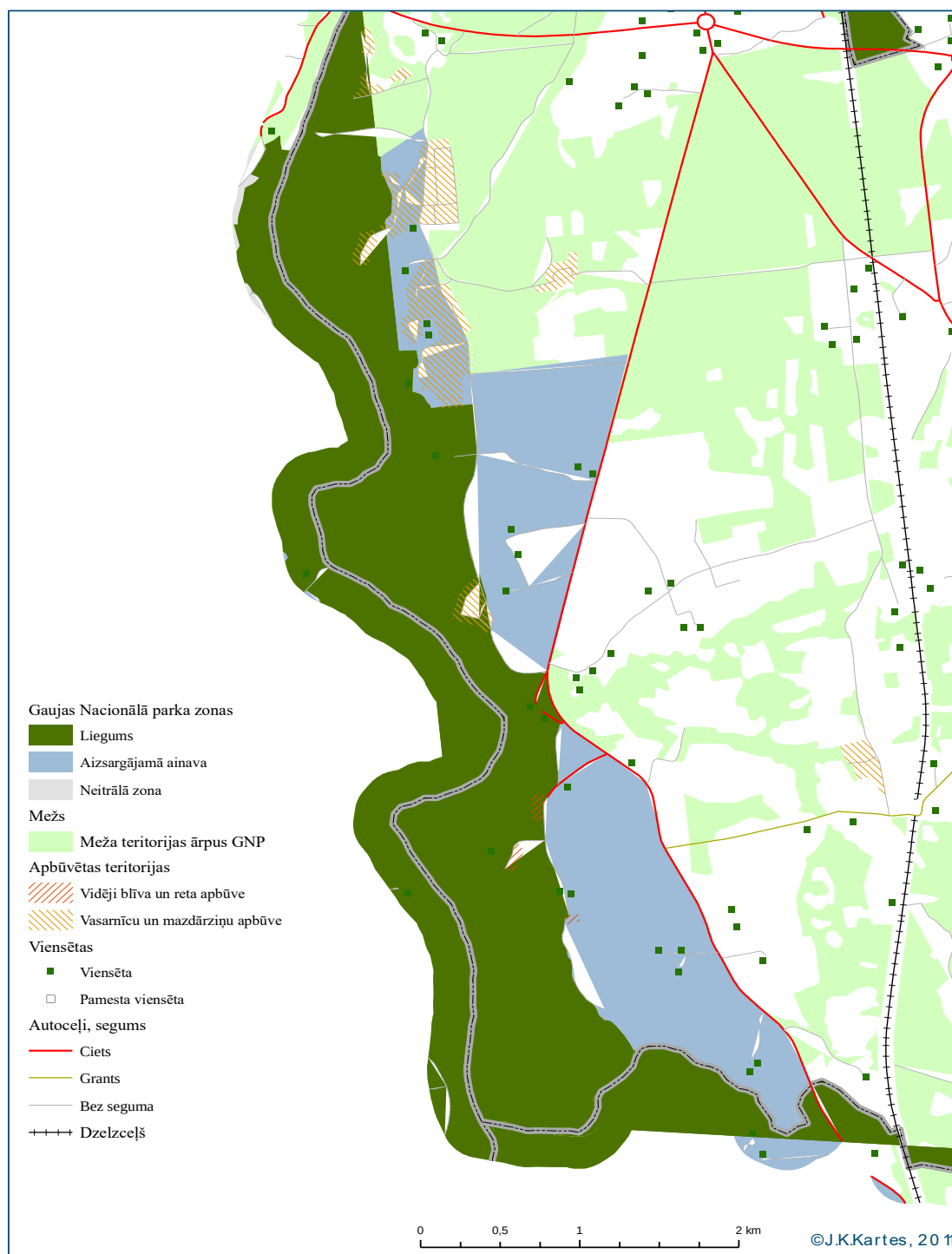
Saskaņā ar Latvijas vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centra un Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzēs pieejamo informāciju, Beverīnas novadā ir starptautiskas nozīmes Natura 2000 aizsargājamās dabas teritorijas: Gaujas nacionālais parks un Aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja".

Gaujas Nacionālais parks

Gaujas NP ir valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, kas atrodas Gaujas senielejā un tās apkārtnē. Parka kopējā platība ir 91 745 hektāri. Parka darbības mērķis ir aizsargāt mazpārveidotas dabas teritorijas, kam raksturīga liela bioloģiskā daudzveidība, iežu atsegumus, reljefa formas, laukakmeņus, avotus (valsts un vietējās nozīmes ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi), kā arī tipiskās ainavas, dabas un kultūras pieminekļus un veicināt dabas tūrismu un teritorijas ilgtspējīgu attīstību.

Gaujas Nacionālā parkā atrodas daļa novada teritorijas (669,5 ha) Kauguru pagastā. Šajā nacionālā parka daļā atrodas dabas lieguma un ainavu aizsardzības zonas (18.att.).

Kauguru pagasta teritorijā atrodas daļa no Gaujas senlejas lieguma 413,5 ha platībā. Dabas lieguma zona ir izveidota, lai saglabātu Gaujas senielejai un Gaujas pieteku ielejām raksturīgo dabisko ainavu ar mazpārveidotas dabas biotopu un cilvēku darbības ietekmētu biotopu mozaīku, kā arī lai saglabātu šajā teritorijā koncentrētos valsts un vietējās nozīmes ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos dabas pieminekļus un citus dabas pieminekļus.



18.att. Gaujas Nacionālais parks Beverīnas novada teritorijā

Dabas resursu saimnieciskā izmantošana dabas lieguma zonā notiek atbilstoši parka dabas aizsardzības plānam. Uz tā pamata tiek izstrādāts katra konkrētā zemes īpašuma vai pastāvīgā lietošanā nodotā zemes gabala dabas aizsardzības plāns, kuru saskaņā ar parka aizsardzības un izmantošanas noteikumiem pēc zemes īpašnieka vai lietotāja pieteikuma apstiprina parka direktors.

Kauguru pagasta teritorijā atrodas Līču aizsargājamā ainava 194 ha platībā un Kauguru aizsargājamā ainava 212 ha platībā. Ainavu aizsardzības zona ir izveidota, lai saglabātu raksturīgo daudzveidīgo ainavu, nacionālo kultūrvidi un rekreācijas resursus, kā arī nodrošinātu nenoplicinošu saimniecisko darbību.

Gaujas NP ir apstiprināti individuālie apsaimniekošanas noteikumi (02.05.2012. MK noteikumi Nr.317 “Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”) un dabas aizsardzības plāns (2007), kuros ir iegūstama ļoti detalizēta informācija arī par Beverīnas novadā ietilpstošo Gaujas NP daļu.

Aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja”

Aizsargājamo ainavu apvidus Ziemeļgauja ir plaša, unikāla teritorija gar dabisku, neregulētu upi (Gauju) ar vecupju sistēmu, botāniski vērtīgām pļavām, veciem jauktiem un lapkoku mežiem, veido plašu vērtīgu dabas teritoriju kompleksu, kas turpinās Igaunijā. Visā posmā sastopami unikāli, mazpārveidoti, vietām vēl arvien tradicionāli un ekstensīvi apsaimniekoti biotopi - neregulētā un ļoti līkumainā Gaujas gultne ar tās vecupju tīklu, daudzveidīgas pļavas un meži ar nozīmīgām vecu platlapju audžu platībām. Tā ir putniem nozīmīgā vieta - teritorija ir ļoti nozīmīga ligzdojošajām griezēm un ķikutiem, ligzdo lielā gaura, zivjērglis un zivju dzenītis, novērots arī melnais stārķis, mazais ērglis, dzērve, apodziņš, urālpūce, bikšainais apogs, baltmugurdzenis, trīspirkstu dzenis u.c.

AAA “Ziemeļgauja” teritorijas robežas tika noteiktas ES LIFE Natura finansēta projekta “Ziemeļgaujas ielejas aizsardzība un apsaimniekošana” ietvaros. 2004. gadā teritorijai piešķirts aizsargājamo ainavu apvidus statuss un vēlāk tā iekļauta arī Natura 2000 vietu sarakstā.

Aizsargājamo ainavu apvidū “Ziemeļgauja” ietilpst 589 ha Brenguļu pagasta, 138 ha Kauguru pagasta un 764 ha Trikātas pagasta teritorijas; kopā tātad 1473 ha Beverīnas novada teritorijas (19.att.).

AAA “Ziemeļgauja” ir apstiprināti individuālie izmantošanas noteikumi (20.11.2008. MK noteikumi Nr.957 “Aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”) un dabas aizsardzības plāns 2007.-20217.gadam, kuros ir iegūstama ļoti detalizēta informācija arī par Beverīnas novadā ietilpstošo aizsargājamās teritorijas daļu.

Biotopu un sugu aizsardzība. Mikroliegumi.

Lai sekmētu Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzību, turpinās mežos esošo biotopu inventarizācijas process un to statusa apstiprināšana. Biotopu aizsardzību nosaka “Sugu un biotopu aizsardzības likums”, “Meža likums” un tiem pakārtotie normatīvie akti. Nozīmīgākie no tiem ir Ministru Kabineta noteikumi Nr. 940 (18.12.2012.) “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” un Ministru Kabineta noteikumi Nr. 350 (20.06.2017.) “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

Tam atbilstoša aizsardzības forma ir **biotopa noteikšana par aizsargājamu**.

VAS "Latvijas valsts meži" zemēs kā aizsargājami noteikti piemēram, meža dabiskie biotopi. Parasti tās ir saimnieciskās darbības neskartas un mazskartas mežaudzes, kā arī vairākas mežam īpaši nozīmīgas struktūras – veci un lieli koki u.c. Nereti tie sakrīt ar citiem aizsargājamiem biotopiem vai aizsargājamo augu atradnēm, bet dabisko mežaudžu nodalīšanas pamatā nav tikai reta veģetācijas tipa vai retas sugas klātbūtne, te svarīgākas ir indikatorsugas, kas liecina par meža ilglaicību, kur bagātīgi pārstāvēti reti dabiskā meža elementi – veci nokaltuši koki, liela izmēra kritalas u.c. Šiem biotopiem jāsekmē meža dabiskā atjaunošanās, atstājot cirmās sēklkokus, ierobežojot cirmu platības utt.

Biotopu aizsardzība ne vienmēr nozīmē saimnieciskās darbības būtiskus ierobežojumus. Tieši pretēji, ir biotopu veidi, kas prasa regulāru kopšanu. Tā, sakarā ar ES struktūrfondu apgūšanu, aizvien vairāk zemnieku izsaka vēlēšanos, lai viņu īpašumā esošās pļavas tiktu izvērtētas un tām tiktu piešķirts bioloģiski vērtīgo pļavu statuss, kas faktiski nozīmē konkrētās pļavas atzīšanu par vērtīgu biotopu. Šādas pļavas ir regulāri jāpļauj vai jānogana, lai saglabātu tur esošās augu sabiedrības un pasargātu teritoriju no aizaugšanas.

No īpaši aizsargājamām augu sugām novadā sastopami:

- Sarkanā dzeguzene; ierakstīta Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā;
- Gada staipeknis; ierakstīts Latvijas Sarkanajā grāmatā komerciāli apdraudēto sugu kategorijā;
- vāļīšu staipeknis,
- Sniegbaltā ūdensroze,
- kailā dobspārne,
- čemuru palēks,
- stāvlapu dzegužpirkstīte,
- zaļziedu nakstvijole.

Stingrāks biotopu un sugu aizsardzības veids ir **mikrolieguma** noteikšana.

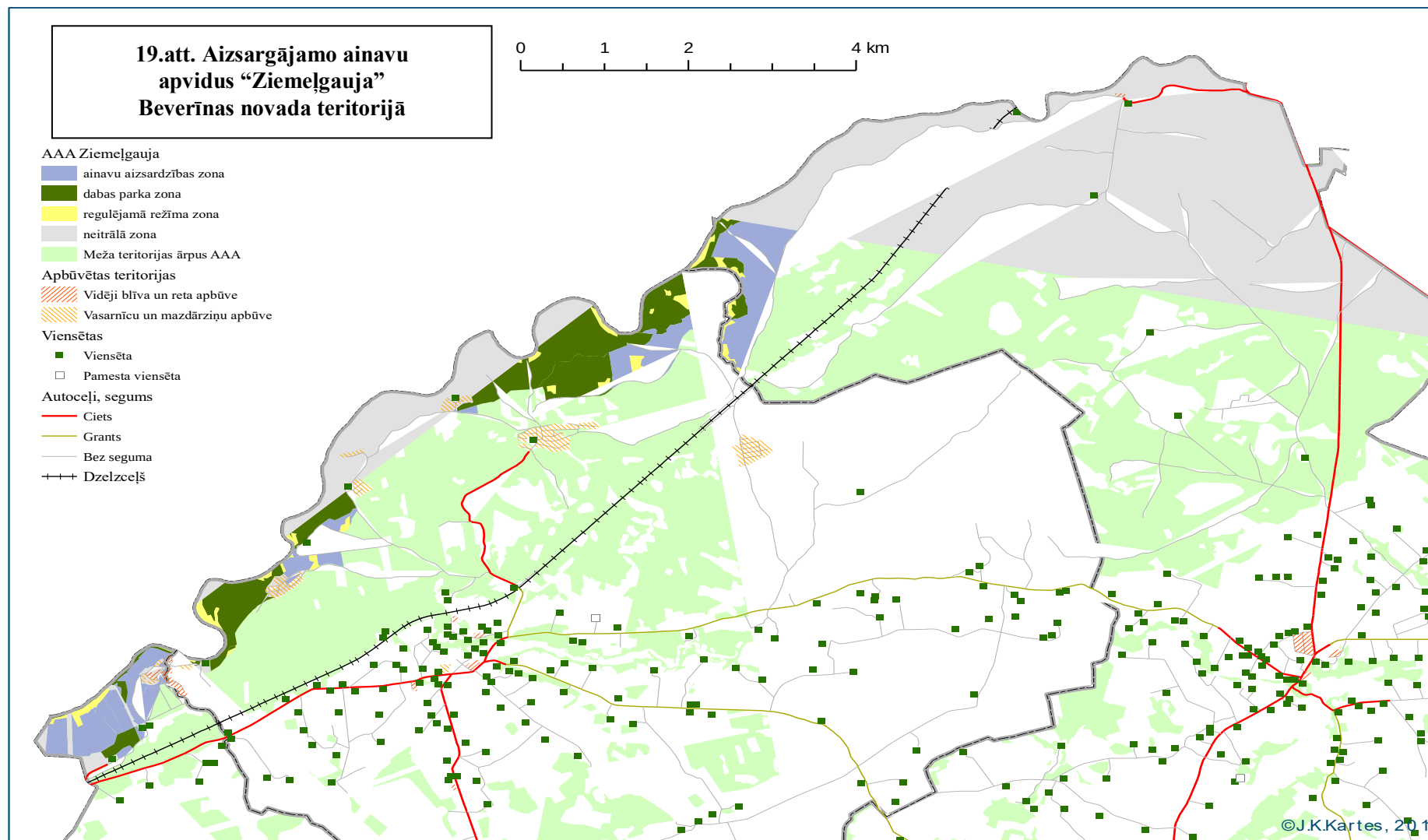
LVĢMC datubāze uzrāda 4 mikroliegumus Beverīnas novada teritorijā (6.tabula). Tie visi atrodas mežu teritorijās, divi no tiem valsts, bet divi – privātajos mežos.

Kauguru pagastā mikroliegumu pagaidām nav.

6.TABULA

Mikroliegumi Beverīnas novadā

Reģ.Nr.	Pagasts	Īpašums	Kvartāls	Nogabali	Platība, ha
443	Trikātas	Latvijas Valsts meži	217.	viss	33,0
			214.	26.	5,3
			213.	1.-4., 5. (valsts meža daļa), 7.-17.	48,7
			199.	10., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19.	23,4
793	Brenguļu	Latvijas Valsts meži	385.	1.	0,3
			385.	1.	0,3
1527	Brenguļu	Saulītes	849.	4., 5., 24.	2,2
1528	Brenguļu	Saulītes	849.	25.	0,5



Vietējas nozīmes aizsargājamās teritorijas

Pašvaldība var pieņemt lēmumu par tādu aizsargājamo teritoriju vai objektu noteikšanu, kurus ir nozīmīgi saglabāt attiecīgajā apvidū.

Šādas teritorijas jau ir noteiktas Brenguļu pagastā (7.tab.).

7.TABULA

Vietējas nozīmes aizsargājamās un vērtīgās dabas teritorijas Brenguļu pagastā

Nosaukums	Kategorija	Platība (ha)	Izveidots	Īpašnieks	Stāvoklis
Vecbrenguļu parks (parkā atrodas 2 apses – introducētie koki)	Dendroloģiskie stādījumi	2,0	21.05.1992	Brenguļu pagastā	Apmierinošs
Jaunbrenguļu parks	Dendroloģiskie stādījumi	2,0	21.05.1992	Brenguļu pagastā	Apmierinošs
Brenguļu “Čiekuržu” māju dendroloģiskie stādījumi; introducētie koki: Amūras korķakoki – 2 Dahūrījas lapegles – 15 Sibīrijas lapegles – 45 Serbijas egles – 2 Murreja priedes – 5 greizā priede – savdabīgs koks	Dendroloģiskie stādījumi	3,6	27.01. 1992.	Saimniecības “Čiekurži” zeme	Slikts

2.3.2. Dabas objekti un ainavas

Dižkoku statusu normatīvie akti nenosaka konkrētiem kokiem, taču 16.03.2010. MK noteikumu Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 2. pielikums definē minimālos parametrus (resnums 1,3 m augstumā vai arī augstums), pie kuriem dotais koks iegūst aizsargājama koka (dižkoka) statusu.

Publiski pieejamie informācijas avoti sniedz ļoti atšķirīgas ziņas par aizsargājamiem kokiem Beverīnas novadā. Informācija vietnē www.dabasretumi.lv Beverīnas novadā uzrāda 2 dižkokus – **Rūtiņu kļavu** ar apkārtmēru 6,32 m un augstumu 25 m, kas nodēvēta par dižāko Baltijā un **Atpiļu upurozolu** ar apkārtmēru 8,03 m, kas varētu būt vecāks par 400 gadiem, Valsts aizsargājamo dižkoku sarakstā iekļauts 1977.gadā. Tie abi atrodas Trikātas pagastā.



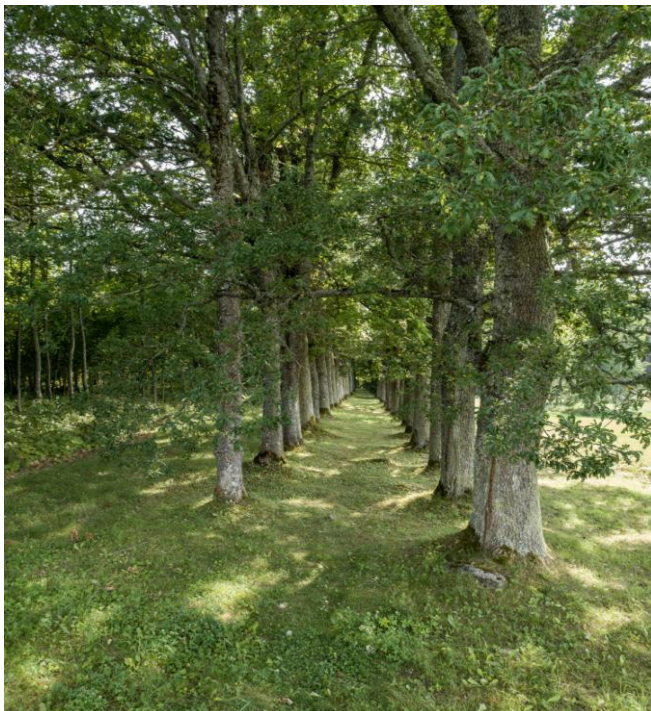
20.att. Atpiļu upurozols (foto Gundars Kaminskis)



21.att. Rūtiņu kļava (foto Gundars Kaminskis)

Kauguru pagastā atrasts **Jēnes vītols** ar apkārtmēru 5 m, bet vēl nav iekļauts dižkoku sarakstā. Savdabīgs koks ir **Sapas māzerainais bērzs** pie bijušajām Sapas dzirnavām.

Dižozols 5 m apkārtmērā aug Trikātas parkā, bet apmēram 2,5 km uz Z no Trikātas atrodama dižkoka kategorijai atbilstoša **vīksna**.



22.att. Ozolu gatve pie Atrīļu mājām (foto Didzis Punāns)

Novada teritorijā ir vairākas alejas. Kauguru pagastā atzīmējamas ir divas: ceļā uz “Jērnēm” un pie “Sapu” dzirnavām. Minētās alejas nav iekļautas aizsargājamo aleju sarakstā. Trikātas pagastā atzīmējama XX g.s. sākumā stādītā Atrīļu māju ozolu gatve, kuras galā ir pieminēklis Laika Vīram (22.att.).

Ainava

Beverīnas novada ainavu veido sekojoši pamatelementi:

- **Gaujas senielejas un pieteku ieleju ainava**, kurai raksturīgs izteikts reljefs – ielejas un gravas, daudzi devona smilšakmeņu atsegumi, Gaujas loki, ar lielu kritumu tekošu mazāku upju un strautu sazarots tīkls, dažādā pakāpē aizaugušas vecupes, paliņu un terašu pļavas, jaukto, lapu koku, t.sk. arī platlapju sugu meži senkrastu nogāzēs, kā arī nesablīvēta tradicionālo viensētu apbūve;
- **tradicionālā lauku kultūrainava**, kurai raksturīga lauksaimniecībā izmantojamu zemju, nelielu meža vai krūmu puduru un mākslīgu ūdenstilpju mozaīka, kā arī izklaidu viensētu apbūve, kuru lielākoties ietver koku grupu stādījumi ap pagalmiem. Tradicionālā lauku kultūrainava izplatīta lielākajā novada daļā;
- **kultūrvēsturisko apbūves centru ainava** – kurai raksturīga kultūras un vēstures pieminekļu lielā koncentrācija samērā nelielā platībā (Mūrmuiža, Trikāta);
- **daļēji urbanizētā ainava** (ciemi), kurai raksturīgi atsevišķi vairākstāvu dzīvojamās apbūves fragmenti, vietām sablīvēta vienkārtu apbūve, lauksaimnieciskās un rūpnieciskās ražošanas un apkalpes centri vai atsevišķi objekti;
- **meža ainava**, kurai raksturīga jaukto un skuju koku mežu mozaīka ar lielu meža augšanas apstākļu tipu daudzveidību, audžu dažādu vecuma struktūru, nelieli, galvenokārt nepārskatāmi purvi, slapjas lauces, neapbūvēti meža klajumi;

- **purvu ainava**, kurai raksturīga atklāta vai daļēji pārskatāma pārpurvota, saimnieciski neizmantota teritorija ar dažāda lieluma un formas ūdenstilpēm, kā arī raksturīgo purva augu valsti.

Estētiski un kultūrvēsturiski nozīmīgi ir tieši Vidzemei raksturīgie ainavu elementi. Tādi ir senās ozolu alejas, pēckara ceļmalu stādījumi (bērzi, ābeles, eglišu dzīvžogi), muižu un vecsaimniecību ēkas un parki, laukakmens mūru un citas ēkas, viensētu apstādījumi, reljefam piekļautie līkumotie ceļi, atsevišķie ceļmalu un laukvidu koku un krūmu puduri.

Parki tika veidoti ap bijušo muižu centriem un sevī apvieno gan arhitektūras un kultūras, gan dabas un vēstures vērtības.

Pēdējo gadu laikā novada ainava mainījies; pieaugusi meža puduru un nelielu meža masīvu aizņemtā teritorija, joprojām meža teritorijas pakāpeniski aizņem aizvien jaunas kādreiz lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Kopumā novada teritorijai raksturīgs ainavu mozaīkveida zīmējums, bez plašām viendabīgām teritorijām.

Lauksaimniecības zemju aizaugšana Beverīnas novadā jau ilgāku laiku nav raksturīga; faktiski vērojama pat saimniecību konkurence uz lauku neizmantoto zemju apsaimniekošanu.

Gaujas ielejas, tās pieteku ieleju un tuvākās apkārtnes tipiskās un gleznainās ainavas ir viens no kritērijiem, kādēļ tieši šajā teritorijā tika izveidots aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja”.

Ainavu degradējošs faktors ir ļoti sadrumstalotie zemes īpašumi, sablīvētā un haotiskā apbūve dārzkopības sabiedrību teritorijās, kā arī slikti apsaimniekoti īpašumi ciemos, piemēram, Cempu klubs, Jaunvāles muižas bijušās saimniecības ēkas, Darbinieki.

Ainavas vērtību mazinošs faktors ir sadales tīkla elektrolīniju virszemes pārvadu koncentrācija, īpaši Valmieras tuvumā, kā arī augstspriegumu pārvades līnijas, kas šķērso novada teritoriju un ievērojami pazemina vizuālās ainavas vērtību.

Kultūras pieminekļi

No teritorijas un attīstības plānošanas viedokļa nozīmīgākie kultūras pieminekļi ir tie, kas atrodas valsts aizsardzībā, jo saistīti ar noteiktiem telpiskiem ierobežojumiem darbībai arī pieminekļu tuvumā. VKPAI ir sniegusi izziņu par 17 šāda veida pieminekļiem (8.tabula).

9 no šiem pieminekļiem ir arheoloģijas pieminekļi, 4 – arhitektūras un 4 – mākslas pieminekļi. Pēdējie atrodas iekštelpās – Trikātas ev.-lut. baznīcā. 5 no arheoloģijas pieminekļiem ir senkapi, kas ir nozīmīgi kā vēstures liecība un arheoloģiskās informācijas avots zinātnei, taču tajos nav vizuāli interesantu objektu, kas varētu piesaistīt apmeklētājus. Tiešo otrādi – pēdējos gados šādas teritorijas jāsargā no mantraču apmeklējumiem.

Četri pieminekļi ir vietējas nozīmes, bet pārējie – valsts nozīmes, taču valsts aizsardzībā atrodas tie visi.

KULTŪRAS PIEMINEKĻI BEVERĪNAS NOVADĀ

Reģ.nr.	Nozīme	Veids	Nosaukums	Pagasts	Vieta	Datējums
2443	Valsts	Arheoloģija	Avotiņu senkapi	Kauguru	Pie Avotiņiem, Viesturiem	
2444	Valsts	Arheoloģija	Beitu senkapi	Kauguru	Pie Beitēm	
2445	Valsts	Arheoloģija	Pekas kalns-pilskalns	Kauguru	Pie Jauneniņiem	
6902	Valsts	Arhitektūra	Mūrmuižas nocietinātais tornis	Kauguru	Mūrmuiža	16.g.s. 2.puse
2388	Valsts	Arheoloģija	Atpiļu upurozols – kulta vieta	Trikātas	Pie Atpilēm	
2390	Vietēja	Arheoloģija	Libirtu senkapi	Trikātas	Pie Libirtiēm	
2389	Vietēja	Arheoloģija	Ķikutu senkapi	Trikātas	Pie Ķikutiem	
2391	Vietēja	Arheoloģija	Lūsu viduslaiku kapsēta	Trikātas	Pie Lūsiem	
2393	Vietēja	Arheoloģija	Trikātas Zviedru saliņa – nocietinājums	Trikātas	Netālu no Trikātas pilsdrupām	
4476	Valsts	Māksla	Cilnis “Kristus kristīšana”	Trikātas	Trikātas ev.-lut. bazn.	18.g.s. 1.puse
4477	Valsts	Māksla	Ērģeles	Trikātas	Trikātas ev.-lut. bazn.	1867.
4478	Valsts	Māksla	Kancele	Trikātas	Trikātas ev.-lut. bazn.	18.g.s. 2.cet.
4479	Valsts	Māksla	Krāsns	Trikātas	Trikātas ev.-lut. bazn.	18.g.s. beigas
2392	Valsts	Arheoloģija	Trikātas viduslaiku pils	Trikātas	Trikātas centrā	
6880	Valsts	Arhitektūra	Trikātas luterāņu baznīca	Trikātas	Trikāta	1607., 1694., 1793.
6881	Valsts	Arhitektūra	Trikātas mācītājmuižas dzīvojamā ēka	Trikātas	Trikāta	1802.-1804.
6882	Valsts	Arhitektūra	Trikātas pilsdrupas	Trikātas	Trikātas centrā	13.-14.g.s.

Mūrmuižas nocietinātais tornis

Ordeņa vasaļa mītne. Celtniecības laiks nav zināms. Pirmoreiz minēta 1601. gada revīzijas aktīs, kur teikts, ka no seniem laikiem tā piederējusi Bukhorstu dzimtai. 18.–19. gs. uzcēla jaunu kungu ēku, bet veco torni vēl 20. gs. sauca par “klēts torni”.

Ēka (23.att.) orientēta līdzīgi kristiešu baznīcām A–R virzienā, nišu ap vienīgo apaļo otrā stāva logu, kur bijusi kapela, rotājis gleznojums ar vīnogulāju motīvu, bet pirmajā stāvā – dzīvojamā istaba ar kamīnu. Izrakumos starp 58 citiem atrada krāsns podiņu ar katoļu bīskapa mitras un zižļa attēliem. Ēkai nav nocietinātam tornim raksturīgas šaujamliūkas.



23.att. Mūrmuižas tornis (foto Jānis Kauliņš)

Avotiņu senkapi

Kapu lauks aizņem 21×17m lielu laukumu, un ir 1,4m augsts. Zem velēnas dūres lieluma akmeņu bruģis 2 – 3 kārtās. Uzkalniņa vidū 2 granītakmens šķirsti, ko 1933. gadā daļēji postītajos kapos atrada arheoloģes E. Šņores ekspedīcija, datējot kapus ar 1. gadu tūkstoša vidu pirms mūsu ēras (agro bronzas laikmetu). Šķirstos atrasti daži māla un krama izstrādājumu fragmenti, nesadeguši kauli. Uzkalniņš tagad apaudzis ar kokiem.

Beitu senkapi

Beitu senkapi, kādreiz saukti par Kara laika kapenēm, ir vistālāk uz ziemeļiem esošais latgaļu kapulauks. Tos atklāja XIX gs. 80. gados, kad te tika veikti Rīgas-Pleskavas dzelzceļa būvdarbi. To rezultātā daļa uzkalna tika norakta, bet 1962. gadā arheoloģes Ievas Cimermanes vadībā atlikušajā daļā veica izrakumus, kuros uzgāja XI – XIII gs. latgaļu kapus. Starp labi saglabājušamies audumu fragmentiem un latgaļu rotaslietām tika atrasti arī priekšmeti ar lībiešiem raksturīgām iezīmēm un tādi, kas uzrāda saikni ar krieviem. Iespējams, te apglabāti Pekas kalna apdzīvotāji.

Pekas kalns

Pekas kalns (24.att.) atrodas Kauguru pagastā netālu no Gaujas un ap 700 m attālumā no Eniņu mājām. Pilskalns ierīkots austrumu- rietumu virzienā orientētas kaupres rietumu galā, kur tā atduras pret Gaujas vecupi. Šeit, tāpat kā ziemeļu pusē, kur pakājē mūklājs, kalns ir ap desmit metru augsts, stāvām malām. Dienvidu pusē gar kalna pakāji vērojams līdz 2 m dziļš, šķiet, mākslīgi rakts grāvis, kas arī šo kalna pusi padarījis visai stāvu un nepieejamu. No austrumu puses kalns atdalīts ar kaupres pārrakumu, no kura izsviestās zemes uzbērtas ap vienu metru augstā uzbērumā pilskalna plakuma austrumu malā. Pārrakuma dziļums, skaitot no vaļņa augšmalas, ir 8 metri.



24.att. Pekas kalns (foto Ieva Pīgozne)

Tas ir bijis augstāks, bet laika gaitā noarts. Noapaļoti trapecveidīgais pilskalna plakums ir 70m garš un 35 m plats. Aiz pārrakuma uz austrumiem no pilskalna atradusies nocietināta priekšpils. Par to liecina vēl otrs kaupres pārrakums, kas ir 3 m plats. Tādējādi norobežotās priekšpils izlīdzinātais plakums ir 70 m garš un 30 m plats, bet šī kalna augstums ir no 6 – 8 m.

Pekas kalnu vairāki senatnes pētnieki argumentēti uzskata par Beverīnas pils atrašanās vietu, kaut gan ir arī citas versijas.

Trikātas pilskalns un viduslaiku pils

Pilsdrupas atrodas Trikātas pilskalnā (25.att.), kas paceļas 30 m virs tuvējā ezera līmeņa. Iespējams, Livonijas ordeņa pils 14.gs. celta latgaļu pilskalnā. Iespējams, tā nopostīta Ziemeļu kara laikā. Arī Trikātas pilskalnu tiek saistīta arī senās Beverīnas pils atrašanās vieta.

Trikātas pils bijusi ordeņa Cēsu komturejas palīgpils. Pastāv hipotēze par to, ka Trikāta varētu būt viena no Beverīnas atrašanās vietām, kas tomēr nav pierādīta.

Pils celšanas gads nav zināms. Pamatojoties uz Vartberges Hermana hronikā teikto, ka mestrs Villekins no Endorpes (valdījis 1282.-1287.) cēlis baznīcu Trikāta, J. G. Arnsts min, ka pils varētu būt celta 1284. g. Savukārt A. Tūse uzskata, ka pils celta 13. gs. beigās, uz ko norāda pils plānojums. Dokumentos Trikātas pils pirmo reizi parādījās 1429. g.

Pils pamešanas laiks nav zināms. Ir saglabājusies 18. gs. beigās J. K. Broces zīmētais Trikātas pils zīmējums, kur pils attēlota jau kā drupas.

20. gs. otrajā pusē pils pagalmā ierīkota estrāde ar iebetonētiem pamatu stabiem, bet tās celtniecības laikā arheoloģiskā uzraudzība netika veikta.



25.att. Trikātas pilskalns un pilsdrupas (foto Gundars Kaminskis)

Trikātas Zviedru saliņa

Zviedru saliņa jeb Cepurīšu kalniņš (saukts arī Tālivalda kaps; 26.att.) ir nocietināta senvieta no zviedru laikiem. Tas atrodas Abula kreisajā krastā, iepretim Trikātas pilskalnam. Pēc nostāsta kalniņu ar cepurēm sanesuši zviedru zaldāti. Paugurs atgādina “Velna klēpjus” vairāku citu pilskalnu tuvumā.



26.att. Trikātas Zviedru saliņa (foto Inga Boškina)

Trikātas evaņģēliski Luteriskā baznīca

Pirmo reizi Trikātas baznīcu (27.att.) dokumentos min 1283. gadā, tā celta pie ordeņa pils vienā laikā ar baznīcām Cēsīs, Valmierā, Burtņiekos. Tagadējā Trikātas ev.-lut. Sv. Jāņa baznīca celta 1694. gadā. 1804.gadā pabeigta mācītājmuižas celtniecība. 1875. gadā no Vācijas atvesto baznīcas zvanu izmanto arī tagad. 1859. gadā tornī uzlikts zelta gailis – baznīcas un Landrāta

Nikolaja fon Tranzē kundzes Šarlotes dāvana (restaurēts 1995.g.). 1867.gadā vācu ērģelbūves meistars Augusts Martins būvējis baznīcas ērģeles (viens no mākslas pieminekļiem, kas atrodas baznīcā). Īpaši aktīva draudzes darbība ir 1902.-1940. gados, kad pastāv baznīcas koris, svētdienas skola, notiek labdarības pasākumi, koncerti u.c. Baznīca savu darbību nepārtrauca arī padomju okupācijas laikā.



27.att. Trikātas evaņģēliski Luteriskā baznīca (foto Didzis Punāns)

Baznīcā bez ērģelēm atrodas vēl trīs 7.tabulā minētie mākslas pieminekļi: cilnis “Kristus kristīšana”, kancele un krāsns.

Trikātas mācītājmuižas dzīvojamā ēka

Mācītājmāja (28.att.) atrodas pretī Trikātas Sv.Jāņa luterāņu baznīcai. Ēka celta 1804.gadā. Trīstraktu pusotra stāva taisnstūra laukakmeņu un ķieģeļu mūra ēka ar divslīpņu kārniņu jumtu ar nošļautiem galiem un puspagraba stāvu. Ēkai ir manteļskurstenis, telpās trīs melnu vāpētu podiņu krāsnis. Fasādes gludas, apmestas, krāsotas. Dekoratīvie elementi - logu aplodas, karnīzes, durvis ar kalumiem. Sīkrūšu logi, ar lieliem stikliem, fasādēs izkārtoti

simetriski. Ap ēku saglabājušās parka paliekas. Raksturīgs 19.gs. sākuma mācītāju dzīvojamā ēku paraugs. 1936.gadā veikts ēkas kapitālremonts, taču šobrīd ēkai atkal steidzami nepieciešams remonts.



28.att. Trikātas mācītājmuižas dzīvojamā ēka (foto Gundars Kaminskis)

Novadā ir vairāki interesanti objekti ar savu vēsturi un pievilcību, kas var pretendēt uz statusu būt kultūras piemineklim vietējā aizsardzībā; pašvaldībai ir tiesības šādu statusu noteikt.

Mūrmuižas vēsturiskā telpa

Vēsturiskajā telpa iekļaujas un to veido Kauguru skolas ēka un liepu aleja pie tās, divas ozolu alejas – Kaugurmuižā un Jaunāmuižā, kā arī Kauguru kapi ar vēsturisko akmeņu sētu un senajiem kokiem. Te atrodas arī Zentas Mauriņas piemiņas istaba Mūrmuižā „Pagastmājā”, Zentas Mauriņas taka un ievērojamā Kauguru pagasta sabiedriskā un kultūras darbinieka, Mūrmuižas Tautas universitātes dibinātāja un vadītāja Paula Pētersona Briežu viensēta.

Mūrmuižas kungu māja

Mūrmuižas kungu ēka – faktiski tās ārējā veidola kopija, kur pēckara gados atradās kolhoza kantoris. Jumta spārē atrastais iededzinātais gadskaitlis 1871, ko uzgāja 1983. – 1984. g. ēku nojaucot, ļauj uzzināt mājas celtniecības vai pārbūves gadu. Tika iznīcinātas oriģinālās ārdurvju vērtnes. Tagadējās, tāpat kā ēka, ir kopijas, kas nav valsts aizsardzībā esoša arhitektūras pieminekļa statusā.

Kalpu mājas fasādē ar laukakmeņu šķembām ēkas celšanas gadskaitlis 1850.

Kauguru muiža

Kauguru muižas kompleksā saglabājušās kungu un muižas pārvaldnieka ēkas, kalpu māja, leduspagrabs, divas klētis, stallis un parka plānojuma elementi. XX gs. 20. -30. gados, kad te atradās 8. Daugavpils kājnieku pulka mītne, pārbūvēja kungu un pārvaldnieka mājas, likvidējot mansarda jumtus. 60. gados nojauc vienu klēti; otra, kurā bija padomju okupācijas

karaspēka daļas pirts un sporta zāle, nodega gadu pirms karaspēka aiziešanas. Līdz pat 1993. gadam muiža nebija apskatei pieejama. Tagad šeit izvietots Zemessardzes 22. kājnieku bataljons.

Kā potenciāli vietējā līmenī aizsargājami kultūras pieminekļi minami arī:
Ķeņģu krogs un Brenguļu (Vecbrenguļu muižas) ūdensdzirnavas,
Cempu muižas apbūves kompleksa klēts “Veccempi”,
Vecbrenguļu muižas kalpu māja “Lejas”,
Vecbrenguļu muižas krogs “Melderī”,
Jaunvāles muižas apbūves kompleksa stallis “Eglaines”,
Jaunbrenguļu muižas kompleksa kungu māja, pārvaldnieka māja “Abullejas”, klēts un parks,
verstu stabs “Saulītēs”.

2.3.3. Kopsavilkums par dabas vērtībām Beverīnas novadā

- Novadā ir daudz ainaviski nozīmīgu teritoriju un interesantu dabas objektu ar lauku tūrisma potenciālu;
- Galvenās bioloģiskās daudzveidības vērtības novadā atrodamas aizsardzībai pakļautās teritorijās. Atsevišķu sugu aizsardzību nodrošina mikroliegumi;
- Vairāki dabas objekti atrodas privātās teritorijās;
- Valsts nozīmes aizsargājамie objekti ir sliktā tehniskā stāvoklī.

Nākotnes vajadzības:

- Izvērtējot ainaviski nozīmīgās teritorijas un unikālos dabas objektus, izvēlēties tos, kas iekļaujami tūrisma produktu piedāvājumā;
- Izstrādāt Trikātas pilsdrupu saglabāšanas dokumentāciju un veikt konservācijas darbus;
- Labiekārtot un apsaimniekot kultūrvēstures mantojuma objektus un izstrādāt to attīstības stratēģijas tūrisma veicināšanai Beverīnas novadā.

2.4. PUBLISKĀS TERITORIJAS

Daudzdzīvokļu māju iekškvartāli

Daudzdzīvokļu māju kvartāli galvenokārt izveidojušies novada pagastu ciemu teritorijās pirmsprivatizācijas laikā un ievērojama pārbūve nav notikusi. Veikti nelieli uzlabojumi, uzstādīti bērnu rotaļu laukumu elementi. Atsevišķām mājām izveidotas apsaimniekošanas biedrības.

Aptaujas rezultāti liecina, ka tālāko iekškvartālu attīstību iedzīvotāji saista ar labiekārtotu bērnu rotaļu laukumu izveidi, apgaismojuma un automašīnu stāvlaukumu izbūvi. Vienaļikus ir jāatzīmē, ka ciemos pastāv grausti – nepabeigtas un pussagruvušas dzīvojamās mājas un nedzīvojamās ēkas, kas degradē teritorijas vizuālo tēlu.

Zaļās zonas

Beverīnas novads nav blīvi apdzīvots un sastāv tikai no lauku teritorijām ar vairākām apdzīvotām vietām – ciemiem.

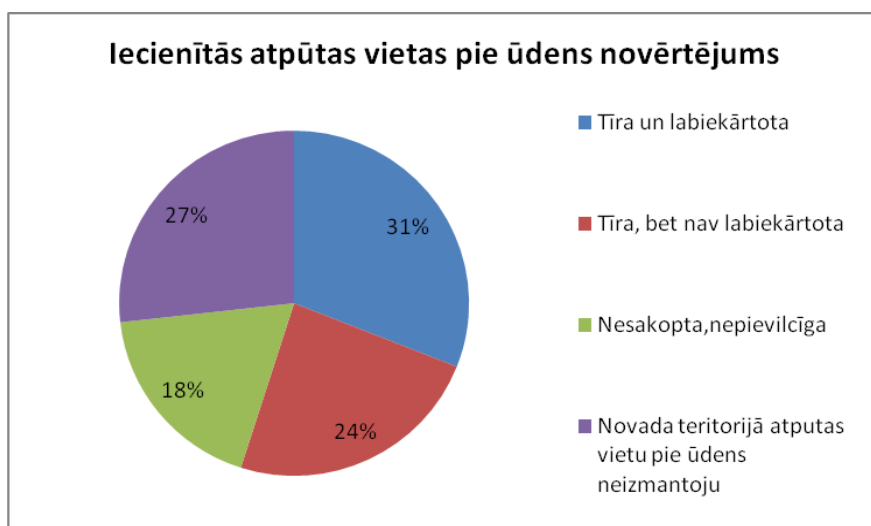


29.att. Trikātas ciems ar zaļām zonām (foto Didzis Punāns)

Nozīmīgākās zaļās teritorijas ciemos un to apkaimē ir parki un apstādījumi, par kuru sakoptību un labiekārtošanu ir atbildīgi pašvaldības komunālie dienesti. Iedzīvotāju viedoklis par parku un apstādījumu stāvokli novadā ir visumā pozitīvs. Par labi sakoptiem un pārsvarā sakoptiem tos uzskata 61,1% aptaujas dalībnieku. 21% respondentu uzskata, ka sakoptas ir tikai atsevišķas teritorijas. Tikai 2 respondenti uzskata, ka parki un apstādījumi novadā ir neopti. Turklāt 36,4% aptaujāto uzskata, ka parku un apstādījumu stāvoklis uzlabojās un tikai 4,3% no viņiem uzskata, ka stāvoklis pasliktinās.

Atpūtas vietas pie ūdenstilpēm

Beverīnas novadā pašlaik nav oficiālu publisku peldvietu un īsti labiekārtotu atpūtas vietu pie ūdeņiem. Ir izveidoti daži labiekārtošanas elementi pie Mācītājmuižas ezera Trikātas pagastā un Miegupes dzirnavezera Mūrmuižā. Vairākas atpūtas vietas izveidotas privātajās teritorijās. Iedzīvotāju aptaujā kā visbiežāk izmantotos ūdeņus norāda Mācītājmuižas ezeru, Mūrmuižas dzirnavezeru, Dutkas ezeru, Bāles un Strautiņu karjeru.



30.att. Iecienīto atpūtas vietu pie ūdeņiem stāvokļa novērtējums

Kā redzams 30.attēlā, 55% aptaujas dalībnieku savas iecienītās atpūtas vietas pie ūdeņiem novērtējuši kā tīras. Par labiekārtotā tās uzskata 31% no visiem aptaujātajiem. 18% respondentu uzskata, ka atpūtas vietas ir nesakoptas un nepievilcīgas. Aptaujā iedzīvotāji atzīmē, ka nav labiekārtotu peldvietu un ir aizaugušas ezermalas un izsaka nepieciešamību sakārtot ūdenstilpes un labiekārtot atpūtas vietas pie tām. Ūdeņi kopumā novadā ir arī nozīmīgs resurss aktīvā tūrisma attīstībai.

Kapsētu teritorijas

Beverīnas novadā ir 2 kapu teritorijas – Kauguru kapi un Trikātas kapi. Kapos atdusās atpazīstami un ievērojami cilvēki un militāras personas, kā arī to teritorijās atrodas kultūras pieminekļi un piemiņas plāksnes. 2018.gadā abās novada kapsētās tika uzstādītas piemiņas zīmes – stēlas, novada Lāčplēša kara ordeņa kavalieriem.

Domājot par vides aizsardzības jautājumiem, pēdējā laikā aktuāls kļūst jautājums par dzīvnieku, t.sk. arī mājdzīvnieku, kapsētu nepieciešamību. Sevišķi aktuāls jautājus ir pilsētu iedzīvotājiem, kuriem dzīvokļos ir mājdzīvnieki. Pēc publiski pieejamās informācijas, Latvijā ir tikai 3 oficiāli reģistrētas dzīvnieku kapsētas. Tuvākā no tām ir Cēsīs. Tā kā Beverīnas novads ir pieguloša teritorija Valmieras pilsētai, tad šis uzņēmējdarbības veids novadā varētu attīstīties.

Galvenie secinājumi

- Daudzdzīvokļu iekšpagalmi pagastu ciemos tiek pakāpeniski labiekārtoti. Tomēr iedzīvotāju aptaujas rezultāti vērš uzmanību, ka joprojām ir arī nesakārtotas teritorijas;
- Novada teritorijā vēl ir neapsaimniekoti grausti, kas degradē teritorijas vizuālo tēlu un rada bīstamību cilvēkiem;
- Iedzīvotāji izmanto novada resursus un atpūšas pie ūdeņiem, Vienlaikus, daudzi no viņiem vērš uzmanību par labiekārtojuma trūkumu šim nolūkam piemērotās vietās, bet daļa tās uzskata pat par nepiemērotām šāda veida atpūtai;
- Atbilstoši vēsturiskajai apdzīvotības struktūrai, novadā ir divas kapsētas, kuras ir sakoptas, taču nepieciešami infrastruktūras uzlabojumi.

Nākotnes vajadzības

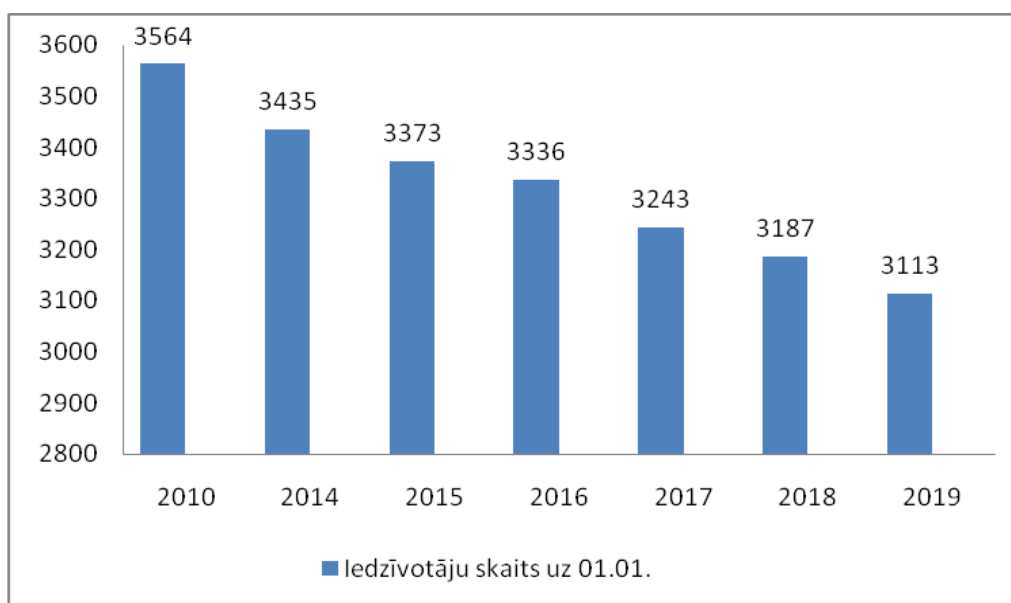
- Apkārtējās vides sakārtošanas aktivizēšana;
- Atpūtas vietu pie ūdeņiem izveide un labiekārtošana populārākajās vietās;
- Parku un apstādījumu sakopšana un labiekārtošana;
- Iekšpagalmu sakārtošana un labiekārtošana – gājēju celiņi, auto stāvlaukumi, bērnu rotaļu elementi, āra treniņi u.c.;
- Kapsētu digitalizācija, ūdens ņemšanas vietu labiekārtošana.
- Idejas par dzīvnieku kapsētas izveidi aktualizēšana.

3. SOCIĀLĀS VIDES RAKSTUROJUMS

3.1. IEDZĪVOTĀJI UN DEMOGRĀFIJA

Iedzīvotāji ir galvenais resurss, kas nosaka Beverīnas novada sociālo un ekonomisko attīstību. Iedzīvotāju skaita ziņā Beverīnas novads pieder pie nelieliem novadiem, kuros ir mazāk kā 5000 iedzīvotāju.

Iedzīvotāju skaitam Beverīnas novadā, tāpat kā valstī kopumā, ir tendence samazināties. Laika posmā no novada izveidošanas (uz 01.01.2010) līdz 01.01.2019.gadam Beverīnas novadā iedzīvotāju skaits samazinājies par 451 cilvēku jeb 12,6%.



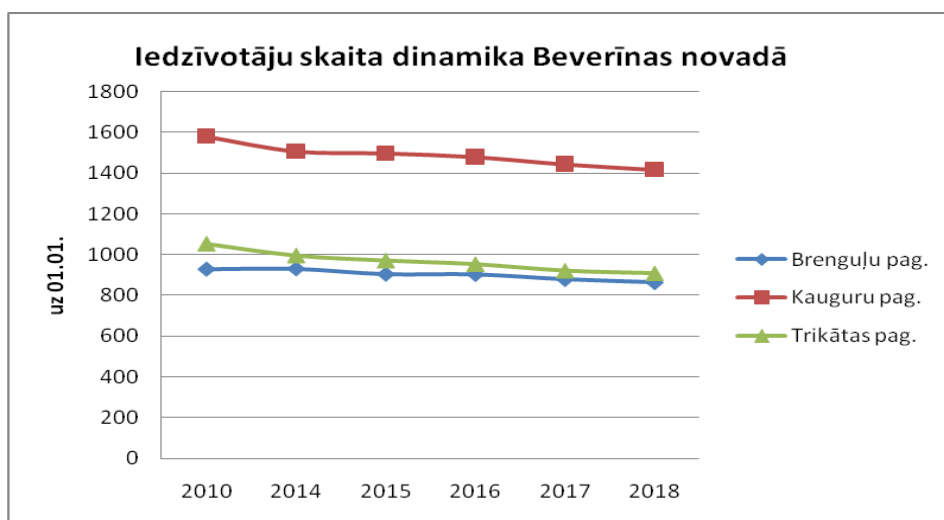
31.att. Iedzīvotāju skaita dinamika Beverīnas novadā (PMPL dati)

Procentuāli vislielākais iedzīvotāju skaita samazinājums ir bijis Trikātas pagastā – 15,8%, vismazākais Brenguļu pagastā – 8,2% . Kauguru pagastā laikā no 2010.gada līdz 2018.gadam (ieskaitot) iedzīvotāju skaits sarucis par 13,2% (9.tabula).

9. TABULA

IEDZĪVOTĀJU SKAITA PROPORCIJA PRET 2010.GADU UN TĀS IZMAIŅAS
PROCENTPUNKTOS (PP.) BEVERĪNAS NOVADA PAGASTOS (APRĒĶINĀTS PĒC PMPL DATIEM)

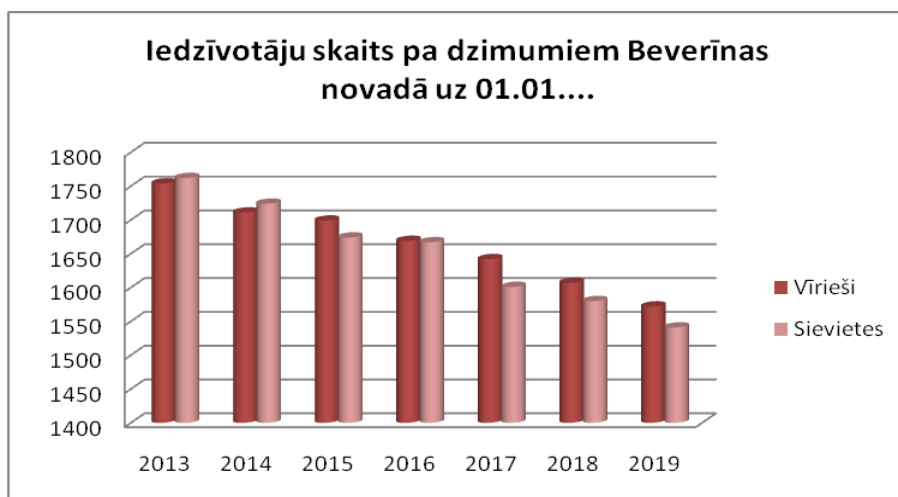
Teritorija	2014	2015		2016		2017		2018	
	%	%	Izmaiņa pp.	%	Izmaiņa pp.	%	Izmaiņa pp.	%	Izmaiņa pp.
Brenguļu pagasts	97,3	97,2	-0,1	94,5	-2,7	92,8	-1,7	91,8	-1,0
Kauguru pagasts	94,7	93,6	-1,1	91,3	-2,3	89,6	-1,7	86,8	-2,8
Trikātas pagasts	92,1	90,4	-1,7	87,3	-3,1	86,1	-1,2	84,2	-1,9



32.att. Iedzīvotāju skaita dinamika Beverīnas novada pagastos (PMPL dati)

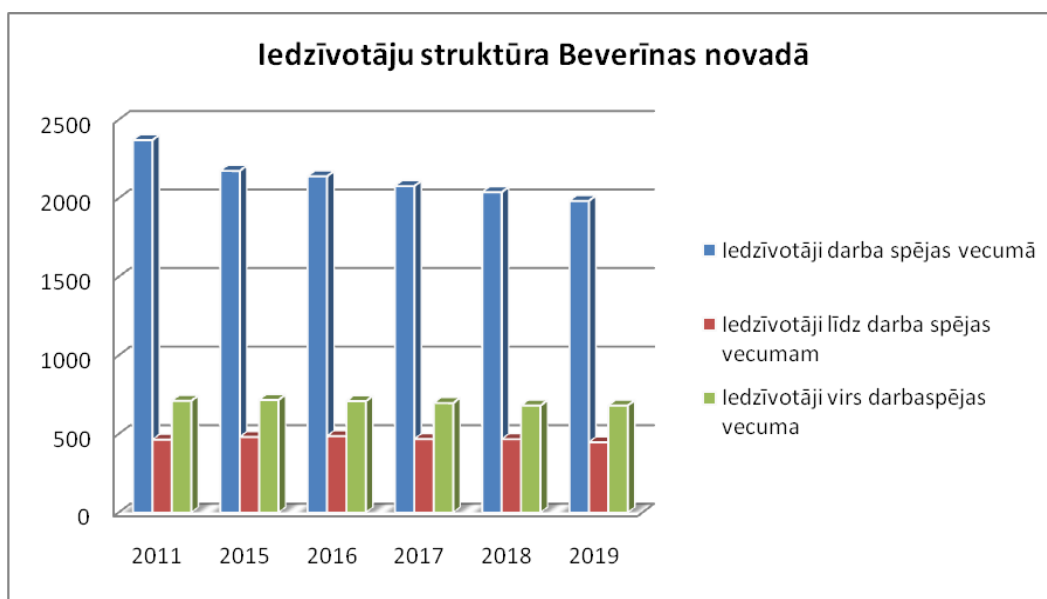
Iedzīvotāju skaitu novda pagastos un tā dinamiku grafiski varam aplūkot arī 32.attēlā.

Beverīnas novads raksturīgs ar to, ka vīriešu skaita īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā sākot ar 01.01.2015.gadu ir lielāks (33.att.). Uz 01.01.2019.gadu tas sastāda 50,5%.



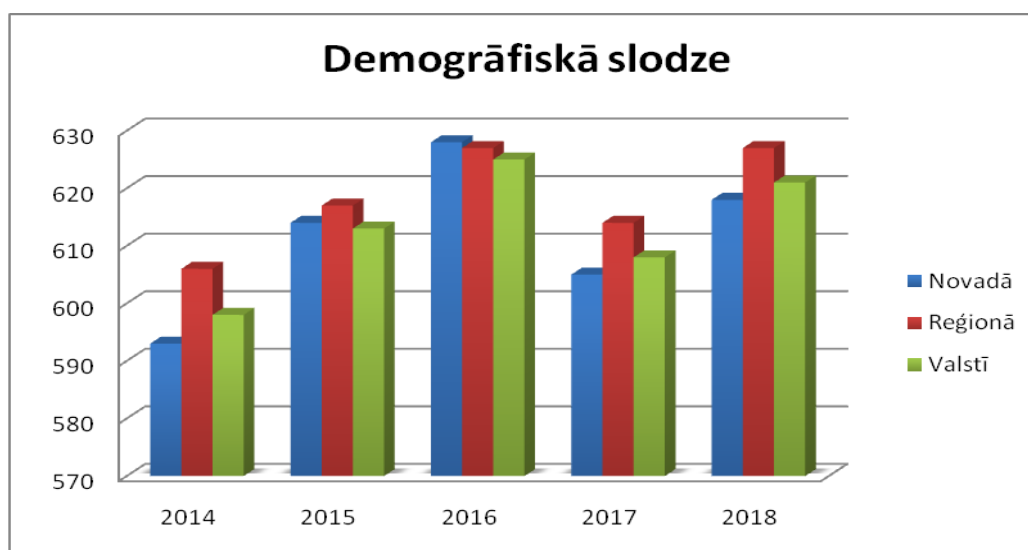
33.att.Iedzīvotāju skaits pa dzimumiem uz 01.01....(PMPL dati)

Iedzīvotāju vecuma sastāva diagrammā (34.att.) dominē darbaspējīgā vecuma iedzīvotāji. Ja salīdzina ilgākā laika periodā, tad šīs iedzīvotāju grupas īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā katru gadu samazinās – no 66,9% uz 01.01.2011. līdz 63,7% uz 01.01.2019. Viens no iemesliem varētu būt, ka darbaspējas vecuma cilvēki sasniedz virs darbaspējas vecumu, jo šīs kategorijas iedzīvotāju īpatsvars ar katru gadu palielinās – no 20% 2011.gadā līdz 21,9% 2019. Kaut arī iedzīvotāju kopējais skaits novadā samazinās, iedzīvotāju grupā līdz darbaspējas vecumam no 2011. līdz 2018.gadam tas ir pieaudzis un to īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā palielinājies no 31,1% 01.01.2011.gadā līdz 14,4% 01.01.2019.gadā, kas nesamazinās aktīvo iedzīvotāju daļas īpatsvaru demogrāfiskās slodzes optimāla līmeņa uzturēšanai.



34.att.Beverīnas novada iedzīvotāju struktūra pa vecumu grupām uz 01.01...(PMPL dati)

Pēc CSP datiem, Beverīnas novada iedzīvotāju vidējais vecums 01.01.2018. bija 42,5 gadi. Novadā jaunākie ir Kauguru pagasta iedzīvotāji, to vidējais vecums ir 41,3 gadi, toties vecākie novadā ir Brenguļu pagastā – vidēji 44,5 gadi. Latvijas iedzīvotāju vidējais vecums ir 42,4 gadi, bet Vidzemes iedzīvotājiem 43 gadi.



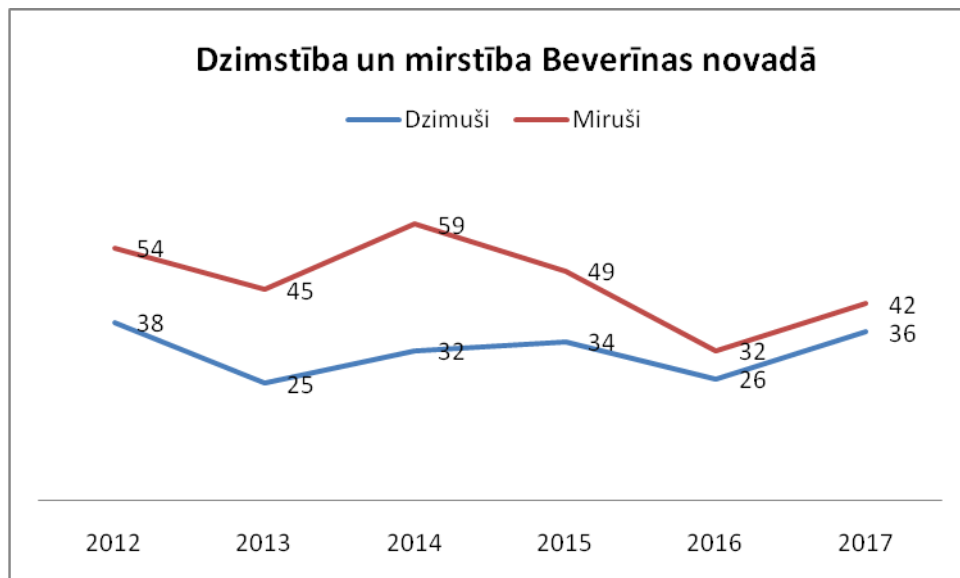
35.att. Novada demogrāfiskās slodzes rādītāju salīdzinājums ar reģionu un valsti (CSP dati)

Salīdzinot demogrāfiskās slodzes (darba spējas vecumu nesasnējušu un pārsniegušu iedzīvotāju skaits uz 1000 darba spējas vecuma iedzīvotājiem) rādītājus novadā pret Vidzemes reģionu un valsti, redzam, ka Beverīnas novadā demogrāfiskā slodze ir mazāka. Izņēmums ir 2016.gads, kad šis rādītājs novadā ir bijis augstāks.

Analizējot iedzīvotāju dzimumu struktūru pa darba spējas vecumiem, vīriešu skaita pārsvars ir gan darba spējas vecumā, gan līdz darba spējas vecumam. Taču pēc darbaspējas

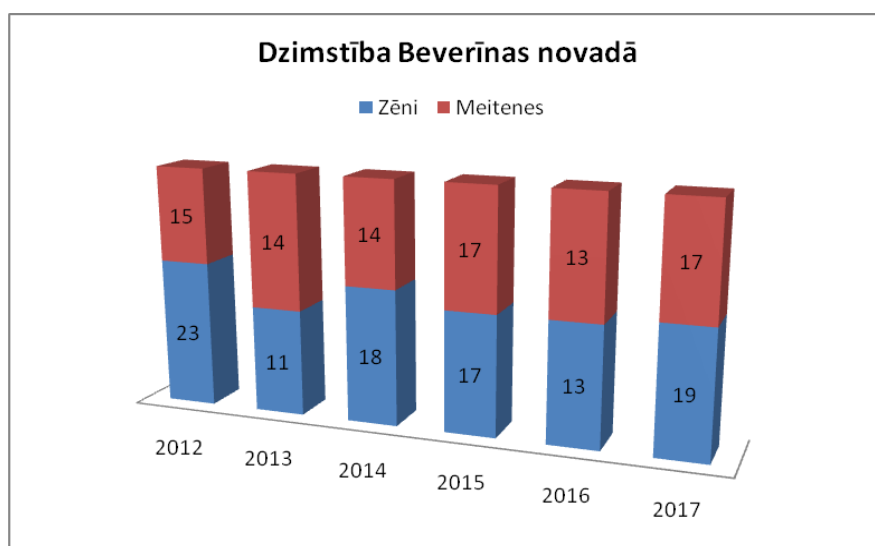
vecuma iedzīvotāju kategorijā ar lielu pārsvaru dominē sievietes. – uz 01.01.2018.gadu sievietes bija 62,4%.

Vērtējot iedzīvotāju dabiskās kustības rādītājus, redzam, ka mirstība novadā pārsniedz dzimstību (36.att.). 2016. un 2017.gadā šī starpība gan ir mazinājusies.



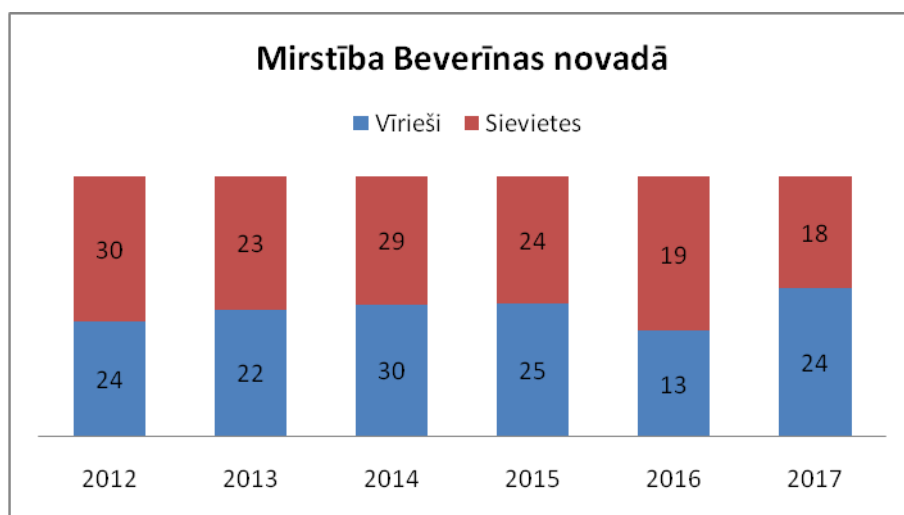
36.att. Dzimstības un mirstības rādītāji Beverīnas novadā (CSP dati)

Kā rāda 37.attēls, novadā vērojama tendence zēniem dzimt vairāk kā meitenēm (laika periodā no 2012.-2017.g. 101:90). Tas kaut kādā mērā raksturo arī to, ka kopējais vīriešu skaits novadā ir lielāks kā sieviešu skaits.



37.att. Dzimstības rādītāji Beverīnas novadā (CSP dati)

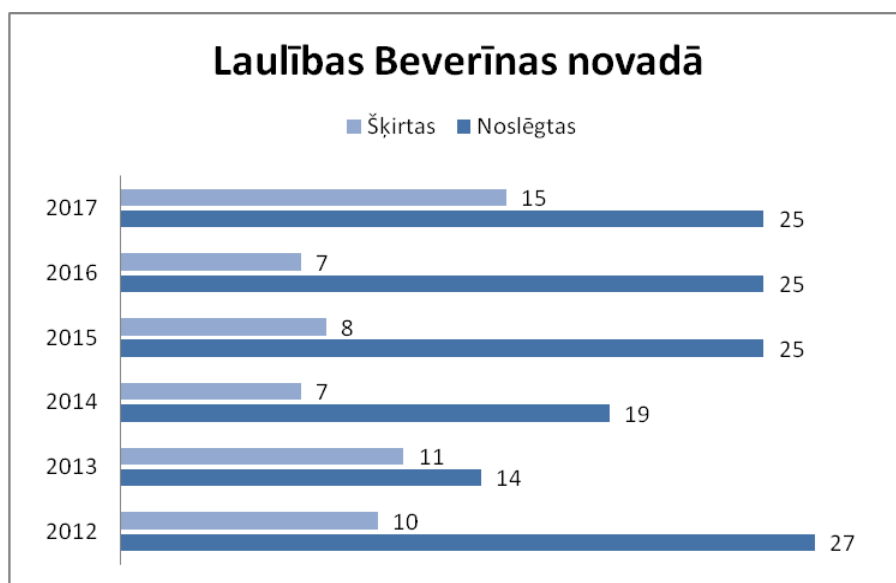
Turpretī aplūkojot 38.attēlu, redzam, ka mirstībā dominē sievietes. Laikā no 2012.gada līdz 2017.gadam mirušas 143 sievietes un 138 vīrieši.



38.att. Mirstības rādītāji Beverīnas novadā (CSP dati)

Izvērtējot CSP datus, vislielākā mirstība vērojama vecumā no 75 līdz 89 gadiem – 45,6% no visiem mirušajiem laikā no 2012.līdz 2017.gadam, 11,4% miruši ļoti cienījamā vecumā – 94 līdz 100+.

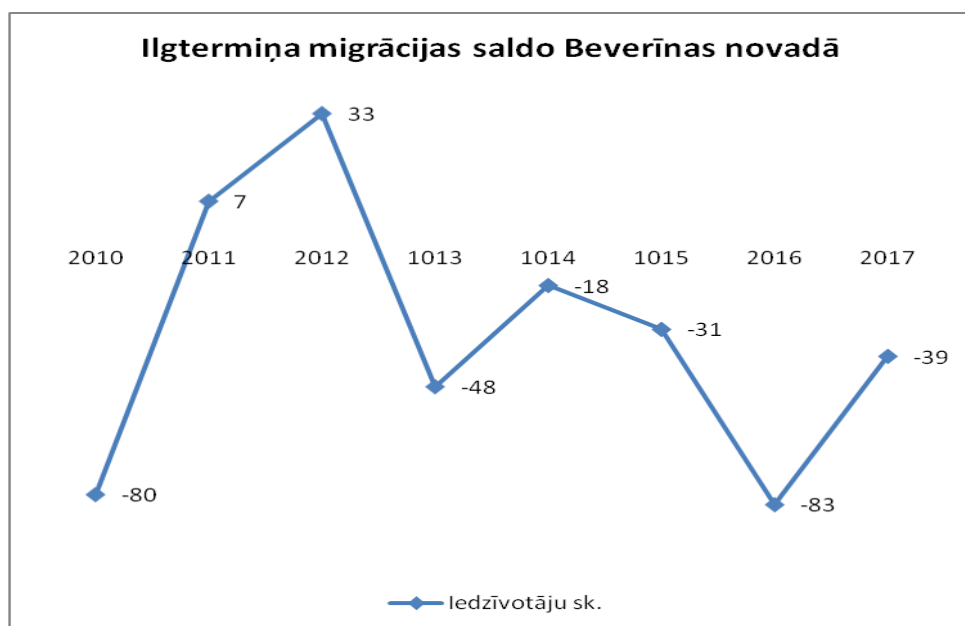
Reģistrēto laulību skaits laika posmā no 2012. – 2017.gadam ir svārstīgs (39.att.). Lai arī no 2013. – 2017.gadam noslēgto laulību skaits pieaug, tomēr 2012.gada līmeni nav sasniedzis. Diemžēl ievērojams ir arī šķirto laulību skaits. Visvairāk šķiršanās gadījumu bijuši 2013.gadā, kad pret noslēgtajām laulībām 79% bijušas šķirtas un 2017.gadā attiecīgi 60%.



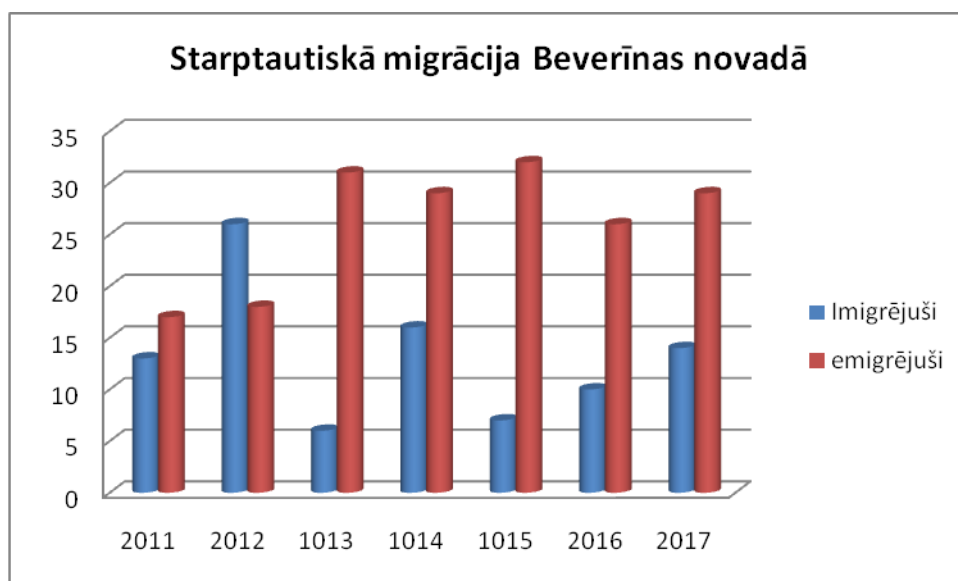
39.att. Noslēgto un šķirto laulību skaita dinamika Beverīnas novadā (CSP dati)

Viens no iedzīvotāju skaita samazināšanās iemesliem ir migrācija. Aplūkojot 40.attēlu, redzams, ka sākot ar 2013.gadu migrācijas saldo ir negatīvs. 2016.gadā tas ir viszemākais (-83) - pārsniedzis 2010.gada rādītāju, kad ilgtermiņa migrācijas saldo bija -80. Aplūkojot migrāciju laikā no 2011.-2018.gadam starp novada pagastiem, visvairāk iedzīvotāju „pazaudējis” Trikātas pagasts - mīnus 43, vismazāk Brenguļu pagasts – mīnus 9, un Kauguru pagasta migrācijas saldo šai periodā ir mīnus 28.

Ja aplūkojam starptautisko migrāciju (41.att.), redzam, ka novada iedzīvotāji vairāk aizbrauc, nekā atgriežas, izņemot 2012.gadu, kad atbraukuši 26, bet aizbraukuši 18 cilvēki.



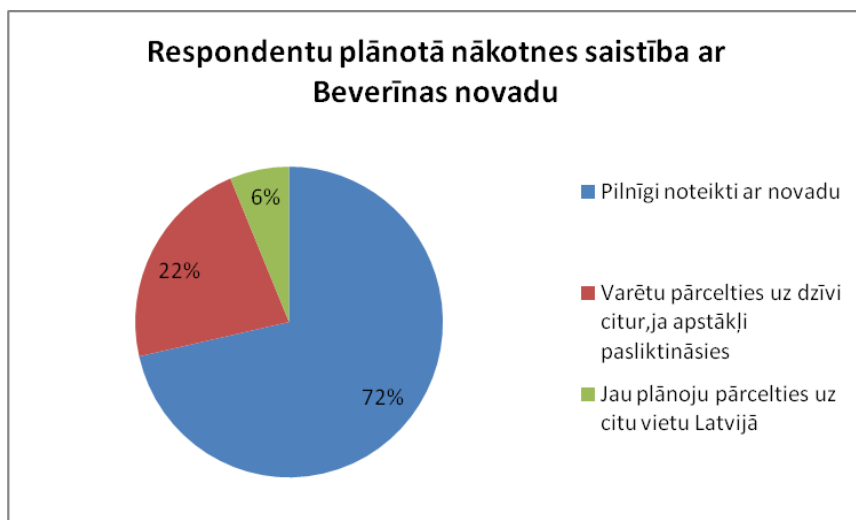
40.att. Ilgtermiņa migrācija Beverīnas novadā (CSP dati)



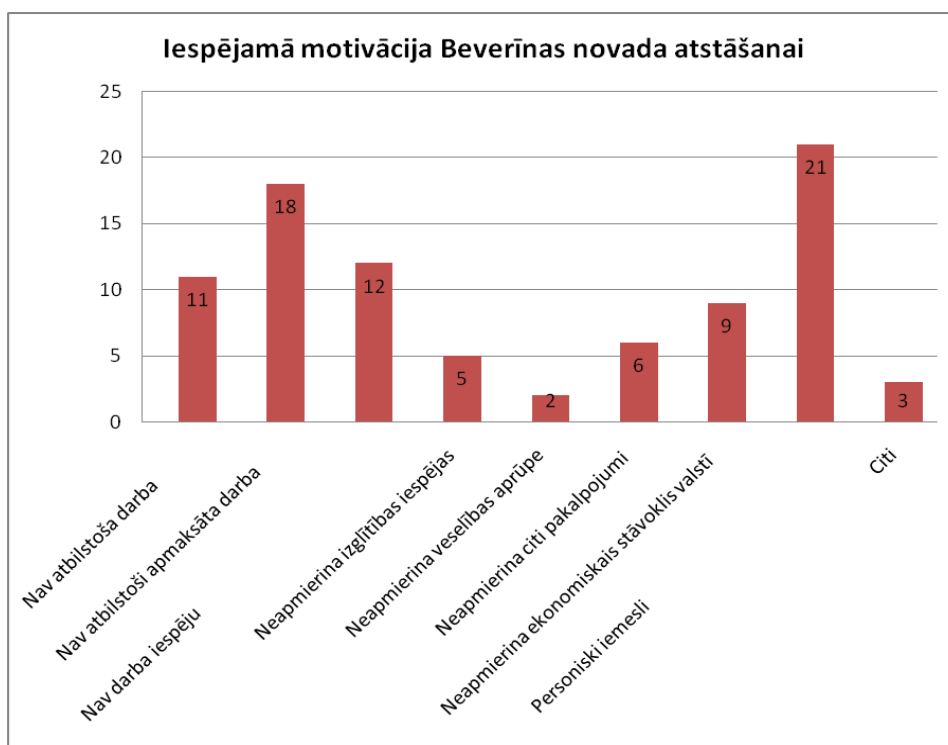
41.att. Starptautiskā migrācija Beverīnas novadā (CSP dati)

Nozīmīgu informāciju par iedzīvotāju migrāciju un tās cēloņiem sniedz iedzīvotāju aptauja. 42.attēlā redzams, ka 72% nākotni saista ar Beverīnas novadu. 6% respondentu jau nolēmuši pamest novadu un doties uz citu vietu Latvijā, doties uz ārvalstīm no aptaujātajiem iedzīvotājiem nav plānojis neviens. Taču gandrīz ceturtdaļa (22%) ir svārstīgie, kuri, ja sociāli ekonomiskie apstākļi novadā vai valstī pasliktināsies, būtu gatavi pārcelties uz citurieni.

Iespējamajā motivācijā Beverīnas novada atstāšanai ir personiski iemesli, nepietiekams darba samaksas apmērs un darba iespēju trūkums gan atbilstoši kvalifikācijai, gan vispār nav darba iespēju (43.att.). Attiecīgi, emigrācijas lēmuma grozīšanas, varbūt arī reemigrācijas motivācijai, būtiskākie ir tieši darba samaksas, darba, kā arī dažu pakalpojumu pieejamības un kvalitātes jautājumi.



42.att. Respondentu plānotā nākotnes saistība ar Beverīnas novadu
(iedzīvotāju aptaujas dati)



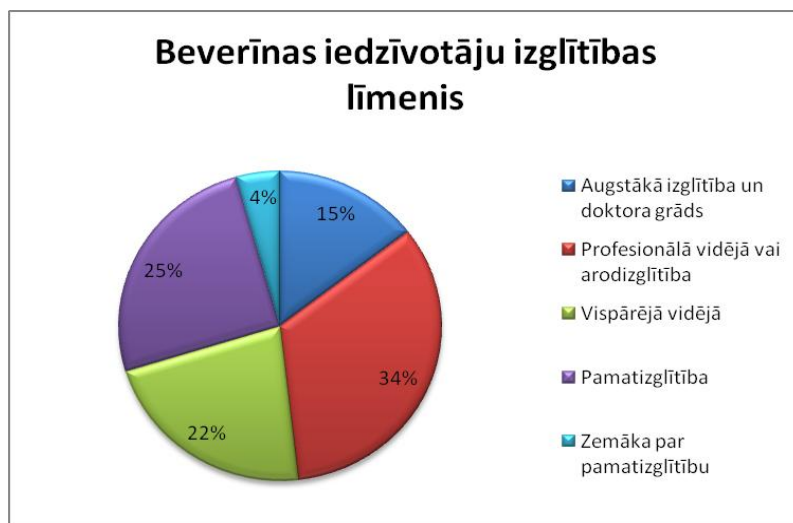
43.att. Iespējamā motivācija Beverīnas novada atstāšanai (iedzīvotāju aptaujas dati)

Beverīnas novads ir latvisks. No visiem iedzīvotājiem 88,5% ir latvieši, 9,4% pieskaitāmi pie krieviski runājošo grupas (krievi, ukraiņi, baltkrievi), 2,1% sastāda lietuvieši, poļi, igauņi un citas tautības.

Iedzīvotāju sadalījums pēc izglītības līmeņa (44.attēls) ir balstīts vēl uz 2011.gada tautas skaitīšanas datiem (pilnībā validēti 2015.gadā), taču ir jāievēro, ka izglītības līmeņa proporcionālais sadalījums teritorijā mainās samērā lēni un, iespējams, ka attēlā redzamās proporcijas diezgan labi atbilst situācijai 2017.gadā.

Pozitīvi vērtējams augsti izglītotu cilvēku lielais īpatsvars. Saskaņā ar ES notikušiem pētījumiem, teritorijās, kurās iedzīvotāju ar augstāko izglītību proporcija pārsniedz 15%,

attīstības procesi notiek ievērojami straujāk, nekā līdzīgās teritorijās ar iedzīvotāju pat nedaudz zemāku izglītības līmeni.



44.att. Beverīnas iedzīvotāju sadalījums pēc izglītības līmeņa 2011.g.
(CSP Tautas skaitīšanas dati)

Galvenie secinājumi

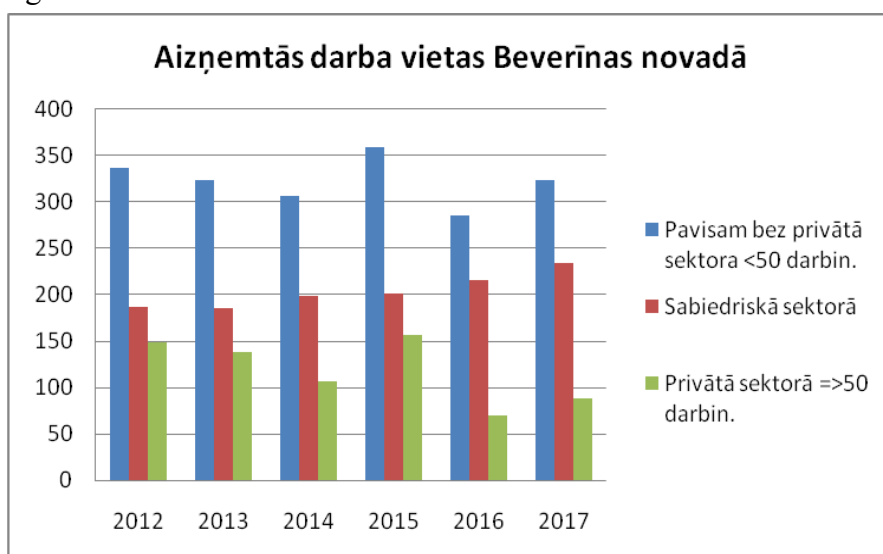
- Iedzīvotāju skaits Beverīnas novadā pastāvīgi samazinās;
- Visstraujākais iedzīvotāju skaita samazinājums kopš 2011.gada ir bijis Trikātas pagastā. Vismazākais tas ir bijis Brenguļu pagastā;
- Laulības fakta juridiska nostiprināšana maz ietekmējusi dzimstības rādītājus. Kopš 2013.gada laulību skaits ir audzis, taču dzimstība nav pieaugusi;
- Pēdējos gados novadā mazinās mirstība, taču tā tomēr pārsniedz dzimstību. Ja novadā vairāk dzimst zēni, tad mirušās vairāk ir sievietes;
- Novadā vīriešu skaits pārsniedz sieviešu skaitu. Tas ir lielāks darba spējas un pirms darba spējas vecumā, taču virs darba spējas vecumā dominē sievietes;
- Kopš 2013.gada ilgtermiņa migrācijas saldo novadā ir negatīvs, vislielākā emigrācija bijusi 2016.gadā. Arī starptautiskā emigrācija ir bijusi augstāka kā imigrācija. Iedzīvotāju aptaujas rezultāti kā vienu no galvenajiem emigrācijas cēloņiem šeit norāda zemo atalgojuma līmeni, darba vietu trūkumu atbilstoši kvalifikācijai un darba iespēju trūkumu vispār. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju emigrācija palielina demogrāfisko slodzi uz atlikušajiem iedzīvotājiem;
- Būtiskākais emigrācijas-reemigrācijas potenciāls slēpjas darba samaksas apjomā. Iedzīvotājus izceļot visvairāk motivē labāk apmaksāta darba meklējumi. Jauni cilvēki demonstrē ievērojami augstāku mobilitāti un mazāku saistību ar Beverīnas novadu, kas nozīmē, ka demogrāfisko mērķu sasniegšanai kompensējošo faktoru darbībai ir jābūt virzītai tieši uz jaunu cilvēku vajadzībām;
- Labi izglītotu iedzīvotāju daļa kopējā iedzīvotāju skaitā tuvojas robežai, kad šis apstāklis var sākt veicināt strauju novada attīstību intelektuālā kapitāla koncentrācijas dēļ. Tomēr nav ticamu datu par šī procesa dinamiku.

3.2. IEDZĪVOTĀJU DROŠĪBA

3.2.1. Nodarbinātība un bezdarbs

Nodarbinātības rādītāji

Nodarbinātības rādītāji novadu griezumā ir grūti analizējami, jo publiskā statistika nesniedz pietiekami detalizētu informāciju par darba vietu kopējo skaitu. Arī ziņas par aizņemto darba vietu skaitu ir ļoti nepilnīgas un Latvijas realitātei neatbilstošas, jo no statistiskās uzskaites ir izslēgti mazie uzņēmumi ar strādājošo skaitu zem 50 (45.att.). Reāli šādu uzņēmumu ir lielākā daļa, un daudzviet Latvijā tieši tie ir galvenie darba vietu radītāji. Tāpēc nodarbinātības rādītājiem privāts sektorā var būt tikai ilustrējošs raksturs, un secinājumi no tiem izdarāmi ļoti piesardzīgi.

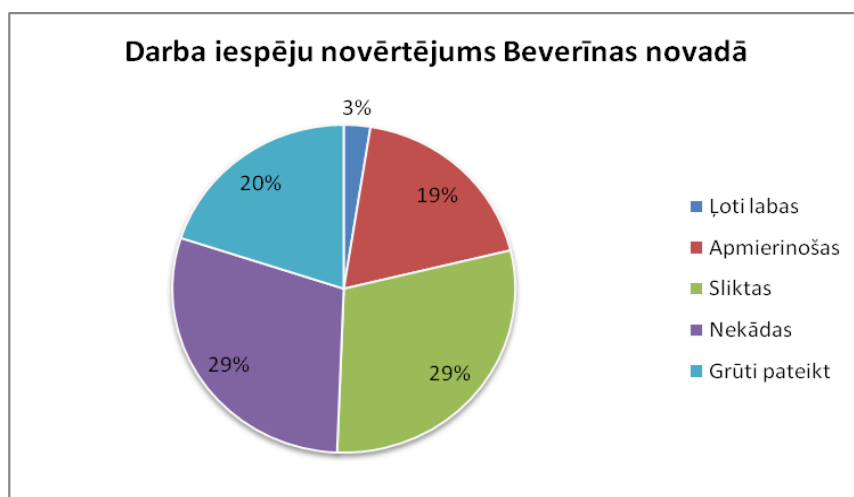


45.att. Aizņemto darbavietu skaits Beverīnas novadā (CSP dati)

Informācija par sabiedrisko sektoru ir pilnvērtīgāka. Šo sektoru novadā pārstāv pašvaldība un dažādas tās iestādes. Ja aplūkojam pa gadiem, tad pašvaldībā un tās iestādēs darba vietu skaits katru gadu pieaug, turpretī privātajā sektorā ar darbinieku skaitu 50 un vairāk tas ir ļoti svārstīgs ar tendenci samazināties. Vakanču skaits sabiedriskajā sektorā ir mazs, un kapacitāte jauniem nodarbinātajiem, tai skaitā no bezdarbnieku vidus, ir tuva nullei.

Bezdarbs

Beverīnas novadu, salīdzinot ar Vidzemes reģionu un valsti, raksturo samērā zems bezdarba līmenis. Pēc NVA datiem uz 2018.gada decembra beigām tas bija 3,6% no darbaspējīgajiem iedzīvotājiem, kamēr valstī kopumā bezdarba līmenis bija 5,0%, bet Vidzemes reģionā vidēji – 4,9%. Arī aptaujas dalībnieki bezdarbu nav minējuši kā lielāko problēmu novadā. Akcents tieši vairāk ir likts uz darba vietu trūkumu novadā. Tādēļ kā darba iespējas novadā ļoti labas un apmierinošas min tikai 22% respondentu, kā sliktas un nekādas atzīst vienāds skaits.



46.att. Darba iespēju novērtējums Beverīnas novadā iedzīvotāju aptaujā

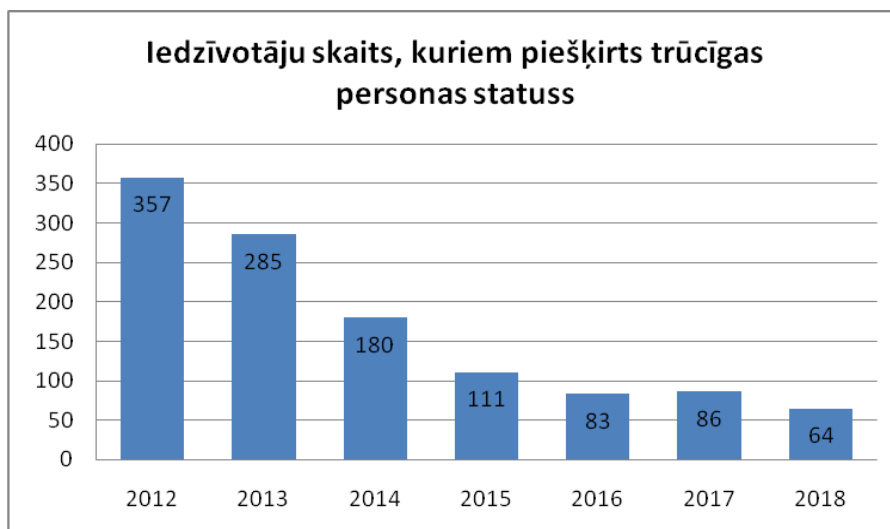
aptaujāto, un katrs novērtējums sastāda 29%. Piektā daļa no aptaujas dalībniekiem par darba iespējām novadā nav izteikuši viedokli. Tā kā novads ir neliels un tajā ir ierobežots darba vietu skaits, tad novada iedzīvotāji savas darba vietas atraduši blakus esošajā pilsētā un apkārtējos novados. No aptaujātajiem iedzīvotājiem 38,2% strādā ārpus novada, no kuriem 61,7% respondentu darba vieta ir Valmiera. Respondenti strādā arī tuvākajās pilsētās – Cēsīs, Smiltēnē, Strenčos. Kā darba vieta minēta arī Rīga (46.att.).

Izmantojot NVA publiski pieejamos datus par novadiem redzams, ka bezdarbnieku skaits novadā svārstās – no 7,3% janvāra mēnesī līdz 4,5% jūnijā (2017.g.), 2018.gadā janvāra mēnesī bezdarbs 5,2%, bet jūnijā 3,6%. Tas izskaidrojams ar to, ka Beverīnas novadā daudziem uzņēmumiem ir sezonāls raksturs. Tā ir lauksaimniecība un mežsaimniecība. Ar darbu sezonālītāti izskaidrojams arī tas, ka lielākais bezdarbnieku skaits ir kategorijā līdz 6 mēnešiem.

Jaunieši ir gan darbaspēka, gan, kas īpaši svarīgi ilgtermiņā, novada demogrāfiskā rezerve, taču jauniešiem raksturīgās mobilitātes dēļ ir paaugstināts risks, ka bezdarba situācijā novadu pametīs. Izvērtējot 2017. un 2018.gada NVA bezdarba rādītājus Beverīnas novadā vecuma grupā no 15 – 19 gadiem reģistrēts tikai viens jaunietis, vecuma grupā no 20 – 24 gadiem 2017.gadā bijuši vidēji 6 bezdarbnieki, bet 2018.gadā – 8. Jauniešiem darba iespējas bez darba pieredzes un darba prakšu iespējas ir ļoti ierobežotas. Ja nav adekvāta valsts atbalsta, uzņēmēji nelabprāt pieņem jauniešus darba praksē, jo tas no uzņēmēja prasa papildus uzmanību, laiku, ieguldījumus. Pašvaldība iesaistās NVA projektos, izmantojot to piedāvātās iespējas nodarbināt iedzīvotājus, arī bērnus vasaras brīvlaikos un jauniešus.

3.2.2. Materiālā nodrošinātība

Trūcīgo iedzīvotāju skaits novadā kopš 2012.gada pastāvīgi un diezgan strauji krītas, tas šajā laikā ir samazinājies 5,5 reizes (47.attēlā). 2012.gadā trūcīgās personas statuss novadā kopā bija piešķirts 357 iedzīvotājiem, bet 2018.gadā bija vairs tikai 64 trūcīgās personas. Diemžēl, valsts statistika novadu griezumā npublicē nabadzības riska indeksu, kas ir aptverošāks un objektīvāks rādītājs, un ļauj stāvēt salīdzināt ar citām teritorijām.

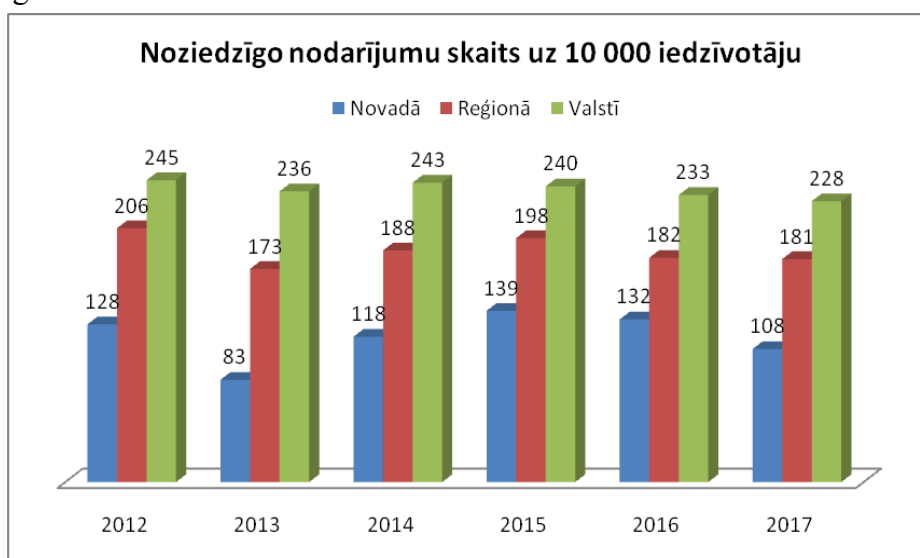


47.att. Iedzīvotāju skaits, kuriem piešķirts trūcīgas personas statuss Beverīnas novadā
(sociālā dienesta dati)

3.2.3. Iedzīvotāju fiziskā drošība

Kopējais dzīves vides un sabiedriskās drošības līmenis Beverīnas novadā vērtējams kā apmierinošs. Tendencēm šai jomā nav kāda noteikta rakstura (48.attēls), piemēram, 2013.gadā noziedzības līmenis ir bijis ļoti zems, nākamajos 3 gados tas pieaudzis, tad atkal krities. Taču salīdzinot ar Vidzemes reģionu un valsti kopumā, noziedzības līmenis novadā ir zemāks, it sevišķi valstiskā līmenī.

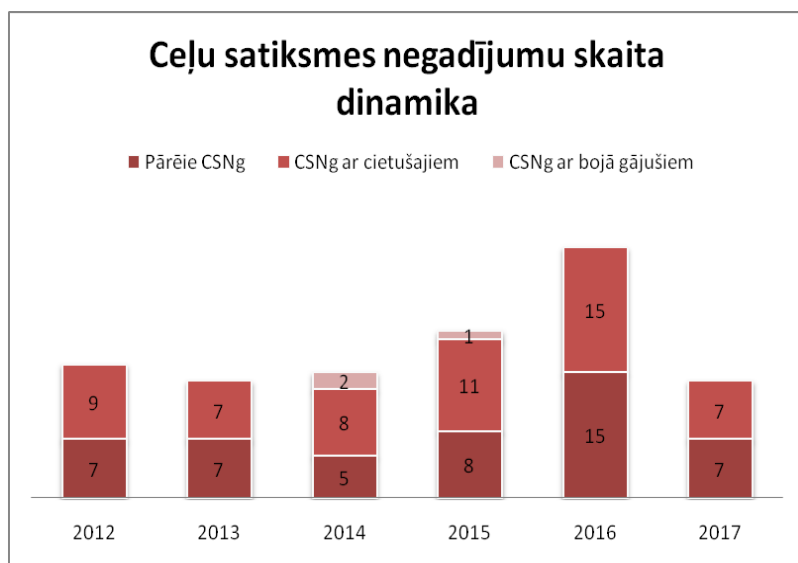
Sabiedriskās kārtības uzturēšanai novadā pašvaldība izmanto ne tikai valsts policijas pakalpojumus, bet uztur arī pašvaldības policiju. Relatīvi zemais noziedzības līmenis attiecīgi raksturo labu iedzīvotāju fizisko drošību un informācija par to var padarīt novadu pievilcīgu jaunām ģimenēm.



48.att. Noziedzīgo nodarījumu dinamika Beverīnas novadā (CSP dati)

Būtiska iedzīvotāju fiziskās drošības komponente ir ceļu satiksmes drošība. Kaut gan ceļu satiksmes negadījumos mēdz būt iesaistīti arī transportlīdzekļi, kas teritoriju šķērso tranzītā, tomēr t.s. mazaizsargātie ceļu satiksmes dalībnieki – gājēji un riteņbraucēji, gandrīz vienmēr ir

vietējie iedzīvotāji. Tieši tie ceļu satiksmes negadījumi (CSNg), kuros viņi ir cietuši, visbiežāk ir ar smagām sekām.



49.att. CSNg skaita dinamika Beverīnas novadā (CSDD dati)

Šo atgadījumu dinamika kopumā nav iepriecinoša (49.attēls): sešu gadu laikā novadā ir bojā gājuši 3 cilvēki. Šie negadījumi ir reģistrēti Kauguru pagastā. Ievērojams CSNg skaits bijis 2016.gadā.

Aplūkojot CSNg teritoriālo sadalījumu, redzams, ka dominē Kauguru pagasts. Šeit koncentrējas arī negadījumi ar cietušajiem. Kauguru pagasts atrodas vistuvāk Valmieras pilsētai un Mūrmuiža ir visapdzīvotākais novada ciems. Vismazāk negadījumu reģistrēti Trikātas pagastā. Kaut arī statistiski Trikātas pagasts ir drošākais, tomēr iedzīvotāju aptaujas respondenti norāda uz nedrošu auto ceļa posmu no Trikātas centra līdz pamatskolai. Iedzīvotāji vēlē gājēju un velosliņus gar novada autoceļiem posmos no Brenguļiem līdz Valmierai un no Valmieras līdz Mūrmuižai.

10.TABULA

CSNG TERITORIĀLAIS SADALĪJUMS BEVERĪNAS NOVADĀ 2017.GADĀ (CSDD DATI)

Pagasts	CSNg kopā		Ar cietušajiem		Ievainoto skaits	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Brenguļu pagasts	6	0	3	0	3	0
Kauguru pagasts	21	13	10	6	16	10
Trikātas pagasts	3	1	2	1	4	1
Kopā novadā	30	14	15	7	23	11

Kopumā jautāti par infrastruktūras nepieciešamajiem uzlabojumiem novadā, 14% atbilžu bija par satiksmes drošības uzlabošanas pasākumiem. Uz aptaujas jautājumu, kāpēc neizmanto velosipēdu, 67,2% respondentu atbildējuši, ka ir bīstama braukšana kopējā satiksmē, velosliņu trūkums un nav droša velosipēda atstāšana sabiedriskā vietā.

3.2.4. Kopsavilkums par iedzīvotāju ekonomisko, sociālo un fizisko drošību Beverīnas novadā

Galvenie secinājumi

- Bezdarbs nav novada būtiskākā problēma, bet gan darba vietu trūkums;
- Kopumā tikai 22% iedzīvotāju aptaujas respondentu darba iespējas vērtē kā labas vai apmierinošas;
- Daļai iedzīvotāju nav motivācijas strādāt, jo sociālo pabalstu sistēma nodrošina viņus atbilstoši viņu vajadzību līmenim.
- Iedzīvotāju sociālā drošība novadā pieaug, trūcīgo iedzīvotāju skaits kopš 2012.gada pastāvīgi samazinās.
- Fiziskās drošības ziņā Beverīnas novads ir labvēlīga teritorija: noziedzības līmenis ir ievērojami zemāks, nekā Vidzemē un vidēji Latvijā kopumā. Taču, neraugoties uz to, virkne respondentu aptaujā norāda uz sabiedriskās kārtības nepietiekamo līmeni.
- No mazaizsargāto satiksmes dalībnieku viedokļa pa novada autoceļiem ir bīstami pārvietoties gājēju un velo braucēju infrastruktūras trūkuma dēļ.

Nākotnes vajadzības

- Papildus finansējuma piesaiste sociālās infrastruktūras, pakalpojumu attīstīšanai un darbības uzlabošanai.
- Videonovērošanas ierīkošana pie nozīmīgiem objektiem, it īpaši vietās, ko raksturo paaugstināts sabiedriskās kārtības pārkāpumu risks.
- Satiksmes drošības infrastruktūras izveide un pilnveidošana gar novada autoceļiem.

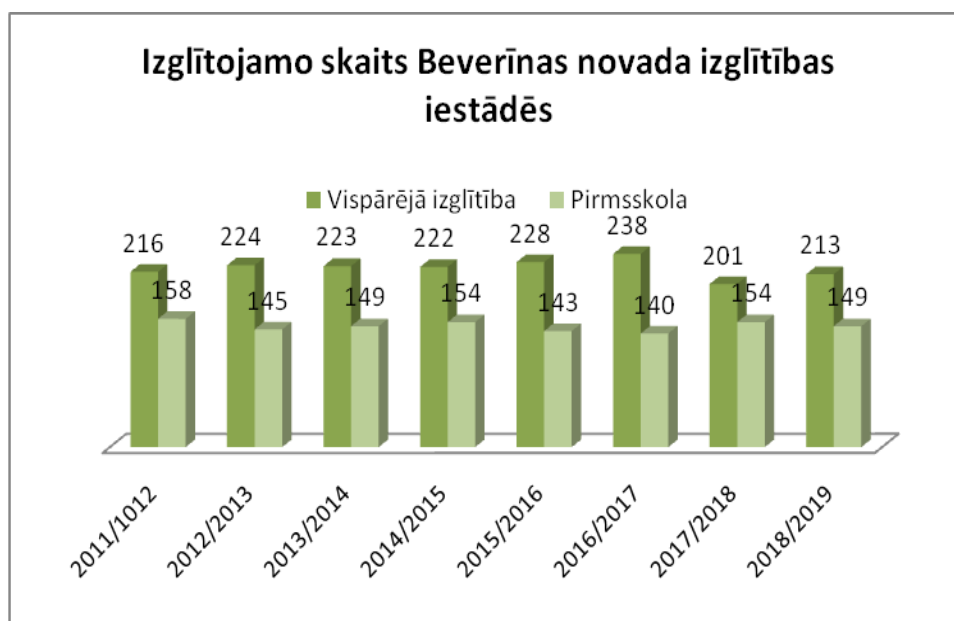
3.3. IZGLĪTĪBA UN TĀLĀKIZGLĪTĪBA

3.3.1. Izglītības sistēmas kopējais raksturojums Beverīnas novadā

Izglītības iestāžu raksturojumu sagatavošanā izmantoti Beverīnas novada Izglītības iestāžu sniegtie dati, tāpēc atsevišķas atsauces uz datu avotiem šajā nodaļā pievienotas tikai tad, ja informācija iegūta citur.

Pirmsskolas izglītību novadā īsteno pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa” (2 licencētas pirmsskolas izglītības programmas) un pirmsskolas izglītības grupiņas pie skolām Brenguļu un Trikātas pagastos. Novadā kopā 2018.gadā pirmsskolas izglītības iestādi un pirmsskolas izglītības grupiņas apmeklēja 149 bērni. Vislielākais audzēkņu skaits bijis 2011./2012.mācību gadā, kas astoņu gadu laikā nav pārsniegts (50.att.).

Beverīnas novada vispārīzglītojošajās skolās 2018./2019.mācību gadā tiek īstenotas 8 licencētas un akreditētas izglītības programmas. Novada izglītības iestādes piedāvā pamata izglītību (1. – 9.klasei). Novada trijās vispārējās izglītības iestādēs 2018.gada 1.septembrī mācības uzsāka 213 izglītojamie. Vislielākais izglītojamo skaits ir bijis 2016./2017.mācību gadā, taču nākošajā vērojams ievērojams kritums. Kaut arī 2018.gadā mācības uzsākuši vairāk skolēnu, tomēr iepriekšējo mācību gadu līmenis nav sasniegts.

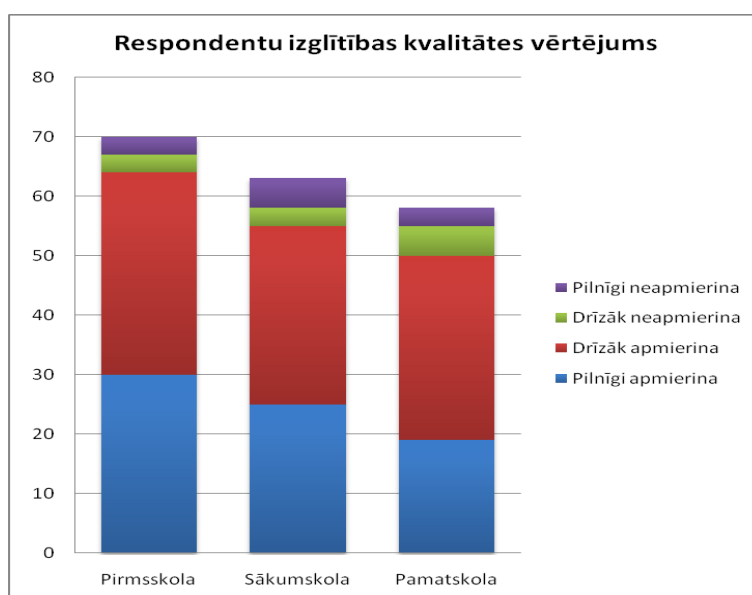


50.att. Izglītojamo skaita dinamika Beverīnas novada izglītības iestādēs
(Kocēnu novada Izglītības pārvaldes dati)

Iedzīvotāju aptauja liecina, ka neskatoties uz to, ka pamatskolas izglītības pakalpojumi ir pieejami novadā uz vietas, tomēr ceturrtā daļa aptaujāto šos pakalpojumus izmanto ārpus novada.

Izglītojamo skaitam novada skolās ir diezgan cieša sakarība ar vecāku darba vietas izvēli. Tā kā novads atrodas tuvu pilsētām, tad bieži vecāki izvēlas izglītības iestādi tur, kur ir viņu darba vieta.

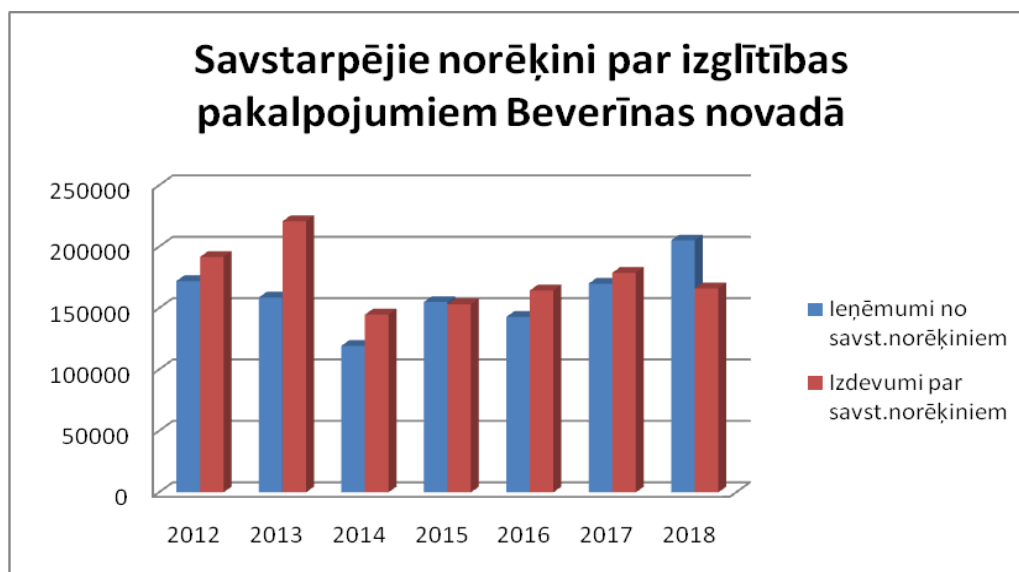
Iedzīvotāju aptaujas ietvaros respondentu vērtējumā novada piedāvātā izglītības kvalitāte tiek vērtēta visumā pozitīvi. It sevišķi tas attiecas uz pirmsskolas izglītības piedāvājumu. Tādi negatīvi vērtējumi ir ļoti nedaudzi – 3 līdz 5 aptaujāto viedoklis (51.att.).



51.att. Iedzīvotāju izglītības kvalitātes vērtējums Beverīnas novadā

Lai novada jauniešiem nodrošinātu vidējās izglītības apguvi, pašvaldība slēdz izglītības savstarpējo norēķinu līgumus ar citām pašvaldībām. Novada jaunieši galvenokārt

izmanto Valmieras pilsētas sniegto pakalpojumu. Beverīnas jaunieši mācās arī Rīgas, Cēsu u.c.pilsētu izglītības iestādēs.



52.att. Izglītības pakalpojumu savstarpējie norēķini Beverīnas novadā
(pašvaldības dati)

Neskatoties uz to, ka par vidējās izglītības pakalpojumiem pašvaldībai ir tikai izdevumu daļa, kopējo savstarpējo norēķinu izdevumu un ieņēmumu balance ir tuvu līdzsvaram. Vēl jo vairāk, 2018.gadā tā ir pozitīva (52.att.).

Profesionālās ievirzes izglītību novada bērni un jaunieši apgūst Valmieras, Stenču un Smiltenes mūzikas, mākslas un sporta skolās.

Novada izglītības iestāžu attīstību apliecina iepriekšējā plānošanas periodā īstenotie infrastruktūras un attīstības projekti tajās (11.tabula).

11.TABULA

**REALIZĒTIE INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTI NOVADA IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS
LAIKA POSMĀ NO 2012.GADA LĪDZ 2018.GADAM**

Iestāde	Projekta nosaukums
PII „Pasaciņa”	Jumta seguma nomaiņa PII „Pasaciņa”
Brenguļu sākumskola	„Brenguļu sākumskolas jumta atjaunošana”,
Brenguļu sākumskola, J.Endzelīna Kauguru pamatskola un Trikātas pamatskola	„Beverīnas novada pašvaldības izglītības iestāžu internetizācija”(ERAF);
J.Endzelīna Kauguru pamatskola un Trikātas pamatskola	„Jauna mikroautobusu iegāde Beverīnas novada pašvaldības vajadzībām”
J.Endzelīna Kauguru pamatskola	Sporta laukuma rekonstrukcija un labiekārtošana
Trikātas pamatskola	Trikātas pamatskolas kāpņu telpu, pirmā koridora, priekštelpas

	un 2.koridora remonts
PII "Pasaciņa"	PII "Pasaciņa" galvenās ieejas un grupas guļamtelpas remonts
Brenguļu sākumskola, J.Endzelīna Kauguru pamatskola un Trikātas pamatskola	"Pārmaiņu iespēja skolām" projekts "Skola iziet Ciemā"(Sorosa fonds)
Trikātas pamatskola	"Come along and let's play together" (COMENIUS);
Visās izglītības iestādēs	"Sporta inventāra iegāde Beverīnas novada izglītojamo veselības nostiprināšanai un attīstīšanai"(IZM)
Trikātas pamatskola	"Vasaras superskola – Beverīnas ūdeņi" (LVAf)
J.Endzelīna Kauguru pamatskola	"Izglītojamo ar mācīšanās traucējumiem motivēšana mācību darbam un sagatavošana darba tirgum"
Trikātas pamatskola	"Dziļāk mežā" – bērnu vasaras nometne (LVAf)
J.Endzelīna Kauguru pamatskola	"Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai" (ESF)
Trikātas pamatskola	"Kompetenču pieeja mācību saturā" (ESF)
J.Endzelīna Kauguru pamatskola Trikātas pamatskola	Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs (ESF)
J.Endzelīna Kauguru pamatskola	"Sporta aprīkojuma iegāde" (IZM)

Bez tam katru gadu tiek ieguldīti pašvaldības finanšu līdzekļi izglītības iestāžu mācību telpu remontiem un mācību līdzekļu un materiāli tehniskās bāzes atjaunošanai.

3.3.2. Pirmsskolas izglītība

Beverīnas novada pašvaldība nodrošina pirmsskolas izglītības apguvi bērniem no pusotra gada vecuma. Kauguru pagastā tā ir PII „Pasaciņa”, kas atrodas Mūrmuižas ciemā,



53.att. PII iestāde „Pasaciņa”

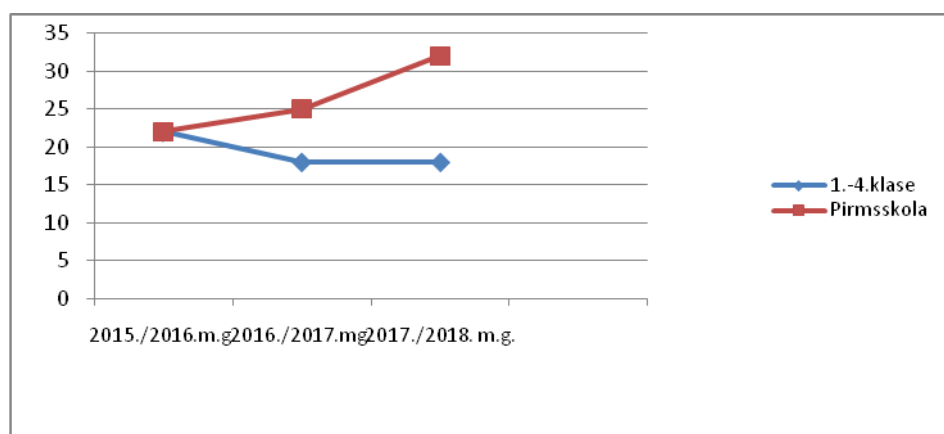
Brenguļu pagastā tā ir Brenguļu sākumskola un Trikātas pagastā – Trikātas pamatskola, kuras realizē Izglītības kvalitātes valsts dienesta licencētās vispārējās pirmsskolas izglītības programmas un PII „Pasaciņa” speciālās pirmsskolas izglītības programmu izglītojamiem ar jauktiem attīstības traucējumiem. Izglītības iestādes nodrošina valsts obligāto 5 – 6 gadīgo apmācību katrā pagastā.

PII „Pasaciņa” uzņem audzēkņus vecumā no 1,5 līdz 7 gadiem. Izglītojamie tiek sadalīti pa attiecīga vecuma grupām:

- grupā bērniem vecumā no 1,5 līdz 2 gadiem
- grupā bērniem vecumā no 3 gadiem
- grupā bērniem vecumā no 4 gadiem
- grupā bērniem vecumā no 5 gadiem
- grupā bērniem vecumā no 6 gadiem.

Iestāde nodrošina vietas 80-90 bērniem. 2017./2018.mācību gadā iestādi apmeklēja 79 audzēkņi, no kuriem vecumā no 5 gadiem bija 32 izglītojamie. Iestādē pedagoģisko darbu veic 12 pirmsskolas izglītības skolotāji, tai skaitā pirmsskolas izglītības mūzikas skolotājs un pirmsskolas izglītības sporta skolotājs. Iestāde nodrošina interešu izglītību bērniem vecumā no 4 gadiem - folkloras kopām un zīmēšanai, gleznošanai. Folkloras kopa “Pasaciņa” iznes iestādes vārdu aiz Beverīnas novada robežām. Pulciņu vadītāji ir profesionāli un radoši pedagogi.

Brenguļu sākumskola pirmsskolas izglītībai nodrošina 2 grupas: 2 – 4 gadīgo un 5 – 6 gadīgo grupu. 2018.gada 1.septembrī iestādē pirmsskolā bija 30 izglītojamie, no kuriem 10 audzēkņi 5 -6 gadīgajā grupā. Brenguļu pagastā ar katru gadu palielinās pieprasījums pēc pirmsskolas pakalpojumiem, kas redzams 54.attēlā. Pedagoģisko darbu veic 2 pirmsskolas izglītības skolotāji.



54.att. Izglītojamo skaita dinamika Brenguļu sākumskolā

Trikātas pamatskolas pirmsskolas grupas 2017./2018.mācību gadā apmeklēja 48 pirmsskolas grupu audzēkņi, no tiem 18 obligātajā 5-6 gadīgo apmācībā. Pedagoģisko darbu veic 5 pirmsskolas pedagogi. Izglītojamo attīstībai piedāvā interešu izglītības nodarbības - dejas un ritmika un angļu valoda.

3.3.3. Sākumskolas un pamatskolas izglītība

Brenguļu sākumskola novadā nodrošina sākumskolas izglītību 1. – 4.klasei. 2018.gada 1.septembrī mācības skolā uzsāka 20 izglītojamie. Iestāde piedāvā 2 izglītības programmas – pamatizglītības 1. posma programmu un speciālās pamatizglītības 1. posma programmu izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem.



55.att.Brenguļu sākumskola (no novada fotoarhīva)

Skolā strādā 5 sākumskolas, 2 interešu izglītības pedagogi un 7 tehniskie darbinieki. Darbojās atbalsta personāls – skolas medicīnas māsa, logopēds un psihologs.

Mācību procesā ir nodrošināts individuālais darbs ar izglītojamajiem, tiek ietverts peldēt apmācības cikls. Skolā ir nodrošināta interešu izglītība – tautiskās dejas, ansamblis, koris, sporta dejas. Divas reizes nedēļā izglītojamajiem ir iespēja trenēties Basketbola skolā pagasta sporta zālē. Pēcpusdienās skolēni sagatavo mājas darbus pagarinātās dienas grupā un radoši pavada brīvo laiku atbilstoši savām interesēm. Izglītojamo personīgā izaugsme tiek veicināta dažādos projektos, lai izglītojamais domā un dara, mācās un sadarbojās, prot strādāt komandā un sasniegt kopīgus mērķus. Skola ir apgādāta ar informācijas tehnoloģijām, ir atjaunota apkures sistēma, nosiltināts jumts un cita iekšējā infrastruktūra.



56.att. J.Endzelīna Kauguru pamatskola (foto Matīss Markovskis)

Jāņa Endzelīna Kauguru pamatskola nodrošina pamata izglītību 3 izglītības programmās – pamatizglītības programma, pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas izglītības programma, speciālās pamatizglītības programma izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem. Izglītības iestādē strādā 22 pedagoģiskie darbinieki un 14 tehniskie darbinieki. Darbojās atbalsta personāls – skolas medicīnas māsa, logopēds, speciālais un sociālais pedagogs.

Pamatskola ir novada lielākā izglītības iestāde. 2018.gada 1.septembrī mācības uzsāka 127 izglītojamie. Kā redzam 12.tabulā, izglītojamo skaits pa mācību gadiem nedaudz svārstās.

12.TABULA

J.ENDZELĪNA KAUGURU PAMATSKOLAS DARBĪBAS GALVENIE RĀDĪTĀJI

Periods	Izglītojamo skaits
2015./2016.m.g.	125
2016./2017.m.g.	131
2017./2018.m.g.	119
2018./2019.m.g.(01.09.2018)	127

Skolā ir 9 klašu komplekti. Interesu izglītības programmas piedāvā 13 pulciņus, atbilstoši skolēnu interesēm un prasmēm.

13.TABULA

IZGLĪTOJAMO SKAITS, KAS PIEDALĀS INTEREŠU IZGLĪTĪBAS UN/VAI PROFESIONĀLĀS IEVIRZES IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS

1.- 4.klase			5.- 9.klase		
Izglītības iestādē	Ārpus izglītības iestādes	Kopā	Izglītības iestādē	Ārpus izglītības iestādes	Kopā
30	6	36	58	25	83

Visu mācību laiku skolā ir arī internāts 20 audzēkņiem. Sākumskolas skolēniem ir iespēja mācīties pagarinātās dienas grupā.

Izglītības iestādē mācās gan novada izglītojamie, gan skolēni no 10 citām pašvaldībām, lielākais skaits ir Valmieras skolēni. Tai pašā laikā vairāki novada izglītojamie mācās Valmierā un tuvāko novadu izglītības iestādēs.

Skola nodrošina ar izglītības programmas īstenošanai atbilstošo mācību literatūru un citiem mācību līdzekļiem. Skolēni tiek mudināti piedalīties dažāda mēroga projektos un konkursos.

Skolā ir visas telpas un materiāli tehniskie resursi, kas nepieciešamas izglītības programmu īstenošanai, veiksmīgai skolēnu un skolotāju vajadzību nodrošināšanai. Katru gadu

divas mācību telpas skolā tiek plānveidīgi remontētas un labiekārtotas ar jaunām mēbelēm un iekārtām. Skolas ēkas apkārtnē un tai pieguļošā teritorijā ir apzaļumota un skaisti noformēta.

14.TABULA

ABSOLVENTU TURPMĀKĀ IZGLĪTĪBA PĒC PAMATIZGLĪTĪBAS IEGUVES

Mācību gads	Pamatizglītību ieguvušo skaits	Turpina mācības		Neturpina mācības	Cits
		vispārējās vidējās izglītības iestādē	profesionālās izglītības iestādē		
2015./2016.	11	3	7	-	1 mācās ārzemēs
2016./2017.	18	9	9	-	-
2017./2018.	25	5	20	-	-

Lielākai daļai skolēnu ir pozitīva attieksme pret mācīšanās procesu. Izglītojamie pēc skolas beigšanas turpina mācīties ģimnāzijās, vidusskolās, profesionālajās vidusskolās (14.tab.).

Trikātas pamatskola izglītības pakalpojumus sniedz vispārējās pamatizglītības programmā. Pamatizglītību nodrošina 22 pedagoģiskie darbinieki. Izglītības iestādē ir izglītības psihologs, bibliotekārs, logopēds un medicīnas māsa.

2018.gada 1.septembrī mācības uzsāka 66 izglītojamie.



57.att. Trikātas pamatskola (foto Didzis Punāns)

15.TABULA

TRIKĀTAS PAMATSKOLAS DARBĪBAS GALVENIE RĀDĪTĀJI

Periods	Izglītojamo skaits m.g.sākumā	Izglītojamo skaits m.g.beigās
2015./2016.m.g.	86	81
2016./2017.m.g.	77	79
2017./2018.m.g.	63	67
2018./2019.m.g.(01.09.2018)	66	x

Kā redzam pēc 15.tabulas datiem, izglītības iestādē skolēnu skaitam ir tendence samazināties un mācību gada laikā svārstīties. Tas varētu būt saistīts ar to, ka Trikātas pagastā visstraujāk samazinājies iedzīvotāju skaits. Skolēnu skaita svārstības mācību gada laikā varētu būt saistītas arī ar to, ka Trikātas pagastā attīstīta ir audžuģimeņu kustība.

Skolā ir 9 klašu komplekti. Interesu izglītības programmas piedāvā 13 pulciņus, atbilstoši skolēnu interesēm un prasmēm. Augstus rezultātus valsts sacensībās uzrāda krosmintona pulciņa dalībnieks, bet deju pulciņa dalībnieki regulāri piedalās Valmieras novada deju svētkos un Beverīnas novada dziesmu un deju svētkos (16.tab.).

16.TABULA

IZGLĪTOJAMO SKAITS, KAS PIEDALĀS INTEREŠU IZGLĪTĪBAS UN/VAI PROFESIONĀLĀS IEVIRZES IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS

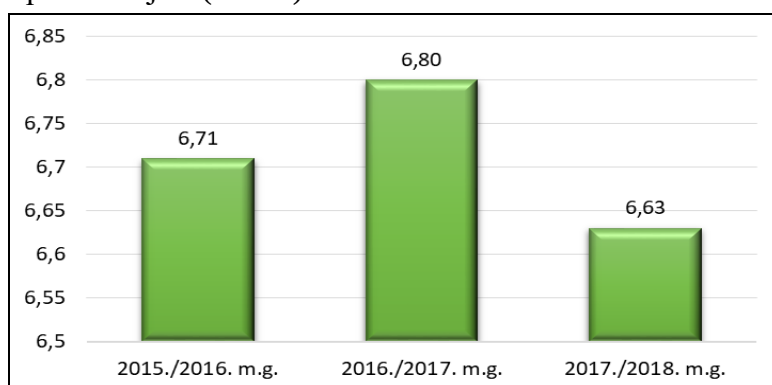
1.- 4.klase			5.- 9.klase		
Izglītības iestādē	Ārpus tās	Kopā	Izglītības iestādē	Ārpus tās	Kopā
26	14	40	28	5	33

Sākumskolas klašu skolēni mācīšanās prasmes var pilnveidot pagarinātās dienas grupā.

Izglītības iestādē mācās gan novada izglītojamie, gan skolēni, kuru deklarētās dzīvesvietas ir 10 citās pašvaldībās.

Skolā esošie resursi un infrastruktūra nodrošina mācību priekšmetu standartu realizēšanu.

Apkopojot pēdējo trīs mācību gadu rezultātus, var secināt, ka mācību sekmju līmenis nedaudz pazeminājies (58.att.).



58.att. Trikātas pamatskolas vidējais mācību sekmju vērtējums

ABSOLVENTU TURPMĀKĀ IZGLĪTĪBA PĒC PAMATIZGLĪTĪBAS IEGUVES

Mācību gads	Pamatizglītību ieguvušo skaits	Turpina mācības		Neturpina mācības	Strādā
		vispārējās vidējās izglītības iestādē	profesionālās izglītības iestādē		
2016./2017.	11	6	5	0	0
2017./2018.	6	0	6	0	0

Trikātas pamatskolas absolventi turpina mācības gan vispārējās izglītības iestādēs – ģimnāzijās un vidusskolās, gan profesionālās izglītības iestādēs ārpus novada.

Izglītības iestādē notiek darbs skolas tēla veidošanā un popularizēšanā, publicējot rakstus par skolu “Beverīnas Vēstīs”, laikrakstā “Liesma”, skolas mājas lapā. Skolas tēla popularizēšanu veicina skolēnu dalība starpnovadu, valsts, olimpiādēs, konkursos, sporta sacensībās, pasākumos, projektos.

3.3.4. Mūžizglītība

Tālākizglītības nodrošināšanā ievērojamu ieguldījumu sniedz Mūrmuižas Tautas Universitāte, kas izaugusi no 1921. gadā veidotās Latviešu nacionālās jaunatnes savienības Mūrmuižas nodaļas, kura rīkojusi jautājumu vakarus un savu darbību arī šobrīd nav pārtraukusi, tās darbība cieši saistīta ar Mūrmuižas bibliotēku – informācijas centru. Nodarbības notiek septiņas reizes gadā, kārtējo nodarbību programma pieejama Beverīnas novada mājaslapā nedēļā pirms to notikšanas.

Neformālās izglītības nodrošināšanā iesaistās arī novada nevalstiskās organizācijas, realizējot dažādus projektus, kas dod iespēju novada iedzīvotājiem piedalīties semināros un apgūt dažādas dzīves prasmes.

3.3.5. Kopsavilkums par izglītības sistēmu Beverīnas novadā**Galvenie secinājumi**

- Katrā novada pagastā ir nodrošināta pirmsskolas izglītība, par ko iedzīvotāji atsaucas atzinīgi.
- Beverīnas novadā ir attīstīti un pieejami obligātās izglītības pirmie divi posmi – sākumskolas izglītība (1.-4.klasei) un pamatizglītība (5.-9.klasei), to kvalitāte iedzīvotāju vidē pārsvarā tiek vērtēta pozitīvi.
- Izglītojamo skaits novada izglītības iestādēs pa gadiem ir svārstīgs, taču tomēr vērojama tendence tam samazināties.
- Ievērojama daļa izglītojamo izmanto izglītības iestādes ārpus novada, t.sk., arī pamatizglītības apguvei.
- Jauniešu vispārējās vidējās izglītības ieguvei novada pašvaldība slēdz savstarpējo norēķinu līgumus ar apkārtējo pilsētu pašvaldībām.
- Interesu izglītības nodrošināšanai katrā izglītības iestādē tiek piedāvāti dažādi pulciņi atbilstoši izglītojamo interesēm un spējām.

- Profesionālās ievirzes izglītību novada bērni un jaunieši apgūst Valmieras, Strenču un Smiltenes mūzikas, mākslas un sporta skolās.

Nākotnes vajadzības

- Pirmsskolas izglītības iestāžu un pirmsskolas izglītības grupiņu teritorijas un telpu uzlabošana, bērniem domātās infrastruktūras izbūve un elementu atjaunošana.
- Pasākumi pedagoģiskā personāla atjaunošanai, kvalificētu pedagogu piesaistīšanai un kompetences paaugstināšanai, kā arī atbalsta personāla piesaistīšanai.
- Izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošana un izbūve, kā arī mācību kabinetu modernizācija, IT rīku bāzes atjaunošana.
- Izglītības iestāžu teritoriju labiekārtošana.
- Bērnu prasmju, pieredzes un radošuma attīstīšana ar dažādu komunikācijas instrumentu palīdzību: nometnes, apmaiņas programmas, semināri, konkursi, meistarklases u.c.
- Izglītības iestāžu tēla stiprināšana, stratēģijas izstrāde izglītojamo skaita palielināšanai novada skolās.

3.4. VESELĪBAS APRŪPE

Veselības aprūpes pakalpojumu un infrastruktūras nodrošinājumu Beverīnas novadā var vērtēt kā apmierinošu, taču ne pilnībā pietiekamu. Primārās veselības aprūpes pakalpojumus sniedz 2 ģimenes ārstu prakses.

Trikātas pagastā primāro veselības aprūpi darba dienās nodrošina SIA „Trikātas doktorāts”. Doktorāts izvietots ēkas 2.stāvā, bet ir nodrošināta piekļuve arī pacientiem ar kustību traucējumiem. Ģimenes ārste pieņem četras reizes nedēļā. Ārsta palīga pakalpojumus iespējams saņemt katru darbdienu. Doktorātā veic dažādas izmeklēšanas un fizioterapijas procedūras. Pagastā pieejami arī stomatologa pakalpojumi un doktorāta ēkā ir aptieka (59.att.).



59.att. SIA „Trikātas doktorāts” un Aptieka

Kauguru pagastā ir pieejama ģimenes ārststa prakse ar diviem ārsta palīgiem. Tā ir izvietota novada administratīvās ēkas pirmajā stāvā un ir piemērota pacientiem ar kustību traucējumiem (60.att.).



60.att. Ģimenes ārsta prakses telpas Kauguru pagasta Mūrmuižā.

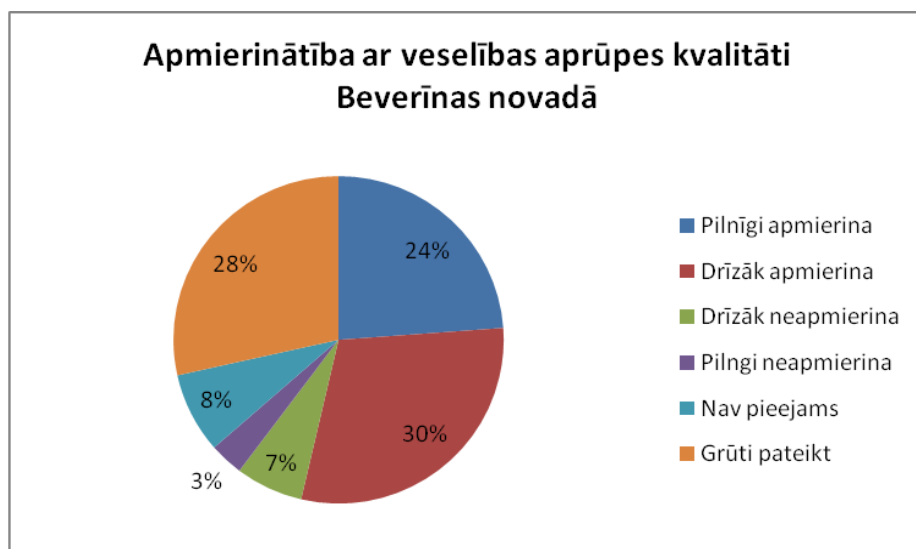
Ģimenes ārste pieņem trīs reizes nedēļā, ārsta palīgu pakalpojumus iespējams saņemt katru darba dienu. Daļa pagasta iedzīvotāju medicīniskos pakalpojumus saņem Valmierā.

Trikātas un Kauguru pagastā, ja pacientam nepieciešama ambulatorā ārstnieciskā palīdzība, bet medicīnisku indikāciju dēļ viņš nespēj ierasties ārstniecības iestādē, tiek veikta medicīniskā mājas aprūpe.

Brenguļu pagastā primāro veselības aprūpi nodrošina vairāki ģimenes ārsti ārpus novada, galvenokārt Valmieras pilsētā. Uz vietas pagastā tas nav iespējams.

Akūtas nepieciešamības gadījumā ārpus darba laikiem un brīvdienās novada iedzīvotāji izmanto Vidzemes slimnīcas neatliekamās palīdzības pakalpojumus.

Iedzīvotāju apmierinātība ar primāro veselības aprūpi novadā ir visumā apmierinoša. Par labu un pietiekamu to uzskata 43% respondentu, pretējs viedoklis ir mazāk nekā 10% aptaujas respondentu (61.att.). 44% aptaujāto kā pieejamu pakalpojumu norāda ārpus novada, galvenokārt Valmieras pilsētā. Taču stomatologa pieejamība un zobu higiēnista pakalpojumi ir sliktāk pieejami.



61.att. Apmierinātība ar primāro veselības aprūpi Beverīnas novadā.(aptaujas dati)

Galvenie secinājumi

- Primārās veselības aprūpes pieejamība novadā nodrošināta Kauguru un Trikātas pagastos.
- Primārās veselības aprūpe novadā tiek vērtēta kā visumā pieejama.
- Zobārstniecību un zobu higiēnu, iedzīvotāji vērtē kā apgrūtināti pieejamus, stomatologa pakalpojumus novadā var saņemt tikai Trikātas pagastā.
- Kopumā novada iedzīvotāju lielākā daļa ir apmierināta ar piedāvātajiem veselības aprūpes pakalpojumiem.
- Novadā aptieka pieejama ir tikai Trikātā.

Nākotnes vajadzības

- Telpu nodrošinājums ģimenes ārsta praksei Brenguļu pagastā un aptiekai Mūrmuižā;
- Telpu paplašināšana ģimenes ārsta praksei Mūrmuižā.

3.5. MĀJOKĻU UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU NODROŠINĀJUMS

3.5.1. Mājokļu nodrošinājums pašvaldībā

Lielākajā daļā Beverīnas novada apbūves teritoriju ir raksturīga tieši individuālo māju apbūve. 20.gadsimta 70. un 80. gados te uzbūvētās daudzdzīvokļu mājas koncentrētas Mūrmuižā, Cempos un Ūdriņās. Atsevišķas daudzdzīvokļu mājas ir arī Kauguru ciemā, Brenguļos, Trikātā un Dutkā, kā arī pa kādai mājai ārpus ciemu robežām. Saskaņā ar CSP 2011.gada tautas skaitīšanas datiem novadā 67,9% no visiem mājokļiem ir individuālās dzīvojamās mājas, bet daudzdzīvokļu mājas 27,8%. Līdz 1945.gadam celtas ir 40,5% dzīvojamās mājas, 27,3% mājokļu uzcelti laikā no 1981.līdz 1990.gadam. Platības ziņā 25,5% mājokļu ir lielāki par 100 m², bet mazāki par 30 m² 12,2%.



62.att. Iedzīvotāju aptaujas respondentu mājokļu labiekārtotības līmenis
(iedzīvotāju aptaujas dati)

Aptaujā minētais mājokļu **labiekārtojuma** līmenis, ievērojot novada apdzīvotības struktūru, vērtējams kā samērā augsts (62.attēls). Vidēji 4/5 mājokļos ir ūdensvads un kanalizācija, tai pat laikā pie kopējā ūdensvada pieslēgti tikai 58% un kopējai kanalizācijai – tikai 38%, kas nozīmē, ka daļai lauku māju ir lokālas ūdens ņemšanas vietas (spices, akas), pašiem savas attīrīšanas sistēmas un izsmeļamās bedres. Kopējo centrālpakuri novadā nodrošina tikai Mūrmuižas ciemā.

Mūsdienu labiekārtojuma viena no svarīgākajām komponentēm ir telekomunikāciju pakalpojumi, jo iekārtojami ar relatīvi nelielām izmaksām un dažādu tehnisko risinājumu veidā pieņemamā kvalitātē pieejami gandrīz visā valsts teritorijā, daļēji aizstājot arī tradicionālo tehnoloģiju TV piegādātāju pakalpojumus. Kabeļtelevīzijas pakalpojumus var izmantot tikai Kauguru pagasta iedzīvotāji, jo pārējos pagastos šis pakalpojums nav pieejams. Šeit pārsvarā izmanto virszemes un satelīttelevīzijas piedāvātos pakalpojumus.

Daudzdzīvokļu vairākstāvu māju apbūves tips nosaka īpašus apsaimniekošanas nosacījumus, nepieciešamību pēc pašvaldības komunālajiem pakalpojumiem, iekšpagalma teritorijas organizēšanu un labiekārtošanu (stāvvietas, atkritumu konteineru izvietošana, atpūtas zonas, rotaļu laukumi, u.c.). Novadā ir tikai dažas daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanas biedrības, kas apsaimnieko 4 daudzdzīvokļu mājas. Šo pakalpojumu piedāvā arī pašvaldība, apsaimniekojot 27 dzīvokļus divās daudzdzīvokļu mājās, taču tai trūkst resursu šo pakalpojumu tālāk attīstīt. Problemātiska ir dzīvojamā fonda esošā kvalitāte, t.sk., arī energoefektivitātes ziņā. Gan pašvaldībai, gan privātpersonām trūkst finansējuma māju un dzīvokļu atjaunošanai un modernizācijai. Pašvaldība ir uzsākusi līdzdarbošanos energoefektivitātes pasākumu aktivizēšanai novadā, piešķirot līdzfinansējumu procesa uzsākšanai.

Novada pašvaldības īpašumā dzīvojamais fonds nav liels – 66 dzīvokļi, kuru kopējā platība ir 3242,67 m². Tikai 10% no šiem dzīvokļiem nav izīrēti un lielākā daļa pašvaldības dzīvokļu ir izremontēti. Dzīvojamā fonda nodrošinājuma līmenis un kvalitāte rada arī draudus sekmīgas attīstības situācijai, ja pašvaldība domā par iedzīvotāju piesaistīšanu novadam. Daļa pašvaldības pārziņā esošie dzīvokļi veido dzīvojamo fondu sociālām vajadzībām. Vairāku sektorālo un teritoriālo darba grupu un arī iedzīvotāju aptaujas secinājumos izskanēja viedoklis, ka dzīvojamā fonda attīstīšana ir viens no pamata instrumentiem novada demogrāfiskās un ekonomiskās situācijas uzlabošanai.

3.5.2. Sociālo pakalpojumu darbība

Beverīnas novada Sociālais dienests ir Beverīnas novada pašvaldības domes izveidota iestāde. Sociālais dienests ir iestāde, kas organizē sociālo darbu, sniedz sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību Beverīnas novadā. Kvalitatīva sociālā darba veikšana nav iespējama bez sadarbības ar citām institūcijām un to profesionāliem. Klientu sociālo problēmu risināšanā Sociālajam dienestam ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar valsts un pašvaldības iestādēm.

Lielāko daļu sociālās palīdzības iedzīvotāji saņem pabalstu veidā. Atbalsta pamatotības izvērtēšana ir grūts uzdevums, jo neatbilstīgi piešķirti pabalsti cilvēkus demotivē, bet pabalsta nepiešķiršana kritiskā situācijā var būt konkrētam cilvēkam vai pat ģimenei katastrofāla.

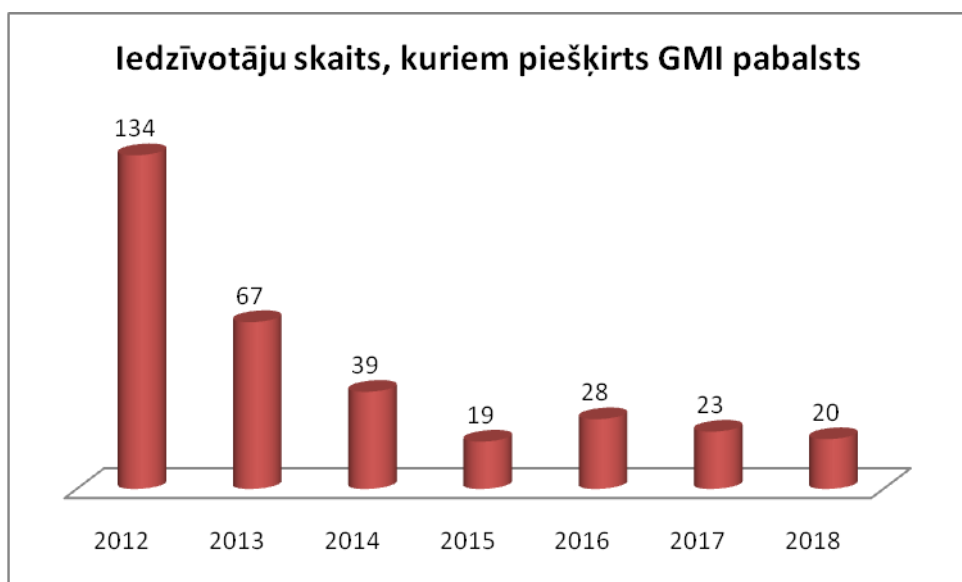
Beverīnas novadā, izvērtējot personas (ģimenes) materiālos resursus, piešķir šādus sociālos pabalstus:

- ☐ garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošinājuma pabalstu (GMI);
- ☐ dzīvokļa pabalstu;
- ☐ ēdināšanas izdevumu apmaksas pabalstu;
- ☐ daļējs medicīnisko izdevumu apmaksas pabalstu.

Neizvērtējot personas (ģimenes) materiālos resursus, piešķir šādus sociālos pabalstus:

- ☐ vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā;
- ☐ pabalstu audžuģimenei pēc noslēgtā līguma;
- ☐ pabalstu bārenim normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;
- ☐ dzimšanas pabalstu;
- ☐ miršanas pabalstu.

Kopš 2012.gada GMI saņēmēju skaits samazinājies no 134 personām līdz 20 personām 2018.gadā (63.att.).



63.att. Iedzīvotāju skaits, kuriem piešķirts GMI pabalsts
(Beverīnas novada Sociālā dienesta dati)

Sociālo palīdzību iedzīvotāji meklē gandrīz vienīgi novadā. Tas ir saprotams, jo sociālā palīdzība saviem iedzīvotājiem ir būtiska pašvaldības funkcija, kas obligāti nodrošināma, turklāt pabalstu saņēmēju mobilitāte parasti ir ierobežota.

Pastāv nelielas atšķirības sociālās palīdzības lūdzēju vidū: sociālos pabalstus galvenokārt lūdz darbspējīgie iedzīvotāji (bezdarbnieki), kuriem nav savas saimniecības, pensijas vecuma personas pieprasa dzīvokļa un veselības pabalstus. Galvenās atbalstāmās sociālās grupas novadā ir ģimenes ar bērniem, personas bez ienākumiem un īpašuma, pensijas vecuma personas (ar invaliditāti un bez invaliditātes), kā arī bērni bāreņi un bērni, kuri palikuši bez vecāku gādības.

Analizējot Beverīnas novada Sociālā dienesta darbību un iedzīvotāju sociālo situāciju, var secināt, ka pašvaldībā sniedz sociālo palīdzību, kura ir vērsta uz pamatvajadzību nodrošināšanu dažādām iedzīvotāju sociālajām grupām.

3.5.3. Kopsavilkums par mājokļiem un sociālo nodrošināšanu

Galvenie secinājumi

- Beverīnas novadā nozīmīga problēma ir dzīvojamās platības nodrošināšana jaunajām ģimenēm un mazturīgajiem iedzīvotājiem, būtu ļoti nepieciešams valsts atbalsts sociālo dzīvojamo māju būvniecība vai pārbūvei.
- Dzīvojamā fonda nodrošinājuma līmenis un/vai kvalitāte rada arī draudus sekmīgas attīstības situācijai, ja pašvaldība domā par pastiprinātu iedzīvotāju un speciālistu piesaistīšanu novadam.
- Visos novada pagastos darbojas sociālā dienesta darbinieks.
- Kopš 2012.gada GMI saņēmēju skaits novadā ir samazinājies vairākas reizes. Tas korelē ar iepriekš konstatēto faktu par trūcīgo iedzīvotāju skaita samazināšanos.
- Klientu dzīves kvalitātes pamatnodrošināšanai tiek piedāvāti dažādi sociālās palīdzības pabalstu veidi.
- Pašreizējā sociālās palīdzības sistēma nerada sociālās palīdzības saņēmējiem motivāciju aktīvi iesaistīties savas materiālās situācijas uzlabošanā un legālā nodarbinātībā, radot sociālā darba speciālistiem grūtības motivēt klientus iesaistīties savu problēmu risināšanā.
- Novadā tiek nodrošināti pamata sociālie pakalpojumi, ir izveidoti sociālie dzīvokļi,
- Tiek organizēti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi dzīvesvietā, mājas aprūpe, psiholoģiskās palīdzības pakalpojumi un tamlīdzīgi..
- Pašvaldība tērē ievērojamus finansiālos resursus savstarpējo norēķinu atmaksai par pakalpojumiem ilglaicīgas sociālās aprūpes un rehabilitācijas iestādēm ārpus novada;

Nākotnes vajadzības

- Līdz ar ES struktūrfondu pieejamības iespējām energoefektivitātes jomā, ir jāturpina mērķtiecīgs process daudzdzīvokļu ēku energoefektivitātes projektu aktivizēšanai novadā.
- Jaunu apbūves teritoriju veidošana novadā;
- Dzīvojamā fonda un tā stāvokļa apzināšana. Sadarbība ar dzīvojamo platību privātpašniekiem potenciālā īres un pārdošanas tirgus noskaidrošanai privāts sektorā;
- Minimālo labiekārtojuma prasību noteikšana pašvaldības dzīvojamam fondam un tā sakārtošana atbilstoši šo minimālo prasību nodrošināšanai.
- Daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanas biedrību veidošanas un apsaimniekošanas procesa aktivizēšanas veicināšana;
- Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu koncepta pilnveidošana;
- Nepieciešami sociālo pakalpojumu veidi dažādām mērķa grupām, kas sniegtu iespēju saņemt pēc iespējas pilnīgāku un vajadzībām atbilstošāku atbalstu problēmu risināšanā bērniem un jauniešiem no riska ģimenēm un viņu ģimenes locekļiem, bērniem un jauniešiem ar uzvedības traucējumiem, bērniem un jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu ģimenes locekļiem, u.c. iedzīvotāju grupām.
- Daudzveidīgu un kvalitatīvu alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstīšana dažādām sabiedrības grupām (personām ar dažāda veida invaliditāti, senioriem, ģimenēm ar bērniem u.c.).
- Sociālā dienesta attīstības vai paplašināšanās iespējas nākotnē saistāmas ar darbu ar klientiem dažādās motivācijas paaugstināšanas, prasmju un zināšanu apguves grupās.

3.6. KULTŪRA UN SPORTS

Kopš 2017.gada par kultūras, sporta un aktīvās atpūtas pasākumu organizēšanu atbild Beverīnas novada pašvaldības domes dibināta iestāde - Kultūras centrs, kas apvieno novada Kauguru un Trikātas pagastu kultūras namus, bibliotēkas un sporta centru „Kaimiņi” un atbild par kultūras pasākumu organizēšanu Brenguļu pagastā, koordinē pašdarbības kolektīvu darbību, rūpējas par kultūras mantojuma saglabāšanu un tradicionālo svētku norisi Beverīnas novadā, rīko novada un valsts svētkus, kā arī nodrošina profesionālās mākslas pieejamību visiem kultūras iestādes apmeklētājiem.

3.6.1. Kultūrvide

Kultūras centrs organizē un atbalsta tautas mākslas un citu radošo amatierkolektīvu darbību, saglabā un aizsargā tautas tradicionālo kultūru, veicina tās līdzsvarotu attīstību, prezentē savu darbu ārpus savas valsts robežām, organizē teātru izrādes un koncertus, valsts svētku, kultūrvēsturisko un sadzīves tradīciju, kā arī izklaides pasākumus.

Kultūras centra teritoriālās vienības un to aktivitātes

Kauguru pagasta Kultūras namā kopš 1967.gada darbojas VPDK „Mūri”, amatierteātris „Vīzija”, kura darbības aizsākumi meklējami 18 gadus atpakaļ, kad J.Endzelīna Kauguru pamatskolas skolotājas iestudēja pirmo lugu. Bērnu popgrupa „Do-mi-no” savu darbību uzsākusi 2016.gadā, tā piedalās gan dažādos vietējos pasākumos, gan konkursos, festivālos u.c. Dziedāt tautasdziesmas par latviešu gadskārtu svētkiem, cilvēka mūža ritumu, kā arī, lai godātu Tēvzemi un mūsu senčus 2007.gadā dibināta folkloras kopa „Stutes”.

2017.gadā Mūrmuižā ar LEADER atbalstu ir atjaunota un paplašināta brīvdabas estrādes grīda.

1972.gadā **Trikātas pagastā** uzcelts kultūras nams. Kultūras namā darbojas vairāki mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi: jauktais koris „Trikāta”, kas ir viens no senākajiem



korim Latvijā (dibināts 1865.gadā), regulāri ir piedalījies Vispārējos latviešu Dziesmu svētkos; deju kolektīvi – VPDK „Abuls”, kas dejo jau 35.sezonu un senioru dāmu grupa „Sapnis”, kas savu darbību uzsākusi 2004.gadā un aktīvi piedalās un iesaistās visos pagasta un novada pasākumos, kā arī koncertē pa visu Latviju; etnomūzikas grupa „Vairogi”, kas dibināta 2015.gadā, vairākas reizes mainījusi nosaukumu – pazīstama arī kā kapella „Abulmalas burlakas”; amatierteātris „TATS” ir jaunākais pašdarbības kolektīvs pagastā, darbu uzsācis 2016.gada rudenī. Kultūras aktivitātes Trikātas pagastā notiek arī saieta namā „Depo”, kas izveidots 2009.gadā pārbūvējot veco ugunsdzēsēju depo ēku. Šeit mājvietu atradušas vairākas biedrības, starp kurām arī Trikātas kultūras biedrība „Pamati”.

Vasaras sezonā kultūras pasākumi notiek Trikātas pilskalna brīvdabas estrādē.

Brenguļu pagastā nav atsevišķas kultūras nama ēkas. Pie sporta laukuma ir izveidota grīda pasākumu organizēšanai vasaras sezonā. VPKD „Dzietī” un biedrība „Dzietī Beverīnai” savas mājas atraduši Brenguļu sākumskolas ēkā „Avotkalni”. Kolektīva kontā ir labdarības koncerti, teatralizēti deju uzvedumi, dalība dažādos projektos, būtiskos deju koncertos u.c.

3.6.2. Bibliotēkas

Beverīnas novadā darbojas 4 bibliotēkas - Kauguru bibliotēka, kas apkalpo arī J.Endzelīna Kauguru pamatskolu, Mūrmuižas bibliotēka-informācijas centrs, Brenguļu bibliotēka, kas apkalpo Brenguļu sākumskolu, Trikātas bibliotēka un Trikātas pamatskolas bibliotēka. Tās veicina līdzvērtīgu bibliotēkas pakalpojumu nodrošināšanu visiem novada iedzīvotājiem iespējami tuvāk viņu dzīves vai darba vietai. Pagastos esošās bibliotēkas kalpo kā pagasta kultūras, izglītības, informācijas un sociālie centri. Bibliotēku fondi pastāvīgi tiek papildināti ar jaunām daiļliteratūras un uzzīņas literatūras grāmatām. Uz 01.01.2018.g. Beverīnas novada bibliotēku krājumu kopskaitlis bija 38 639 vienības. Apmeklētāju un bibliotēku apmeklējumu skaits pa gadiem ir svārstīgs, taču ar tendenci uz samazināšanos. Līdz ar to arī izsniegto vienību kopskaits samazinās (18.tab.). Tas saistīts ar to, ka novadā iedzīvotāju skaits samazinās un arvien vairāk informācija pieejama interneta vidē, ko plaši izmanto jaunieši.

18.TABULA

BEVERĪNAS NOVADA PAGASTU BIBLIOTĒKU PAMATRĀDĪTĀJI 2015. – 2017.GADĀ*

Rādītājs	2015	2016	2017
Lietotāju skaits	1 027	1 075	967
Fizisko apmeklējumu skaits	16 261	15 276	14 452
Virtuālo apmeklējumu skaits	4 423	5 467	3 265
Izsniegums kopā	24 115	23 552	21 841

*Rādītāji bez Trikātas pamatskolas bibliotēkas; Avots: Beverīnas novada 2017.g. Publiskais gada pārskats

Bibliotēkās darbojas arī interneta publiskās pieejas punkti, ko novada iedzīvotāji var lietot bez maksas.

3.6.3. Sports un aktīvā atpūta

Beverīnas novada iedzīvotāji aktīvi iesaistās dažādās sporta aktivitātēs gan kā dalībnieki, gan kā skatītāji. Sporta un tā infrastruktūras attīstībai novadā tiek pievērsta liela uzmanība, apzinoties arī tās nozīmi jauniešu piesaistīšanai novadam. Populārāko sporta veidu augšgalā pēdējos gados ir krosmintons, regbija, teniss, volejbols, basketbols.

Brenguļu pagastā darbojas daudzfunkcionālais centrs “Kaimiņi”, kas savu darbību uzsāka 2009. gadā. Centru izveidoja ar mērķi veidot kvalitatīvu sporta un kultūras pasākumu vidi esošajā pagastā. Patreiz tas vairāk tiek izmantots sporta aktivitātēm. Brenguļu sākumskola izmanto halli sporta nodarbībām. Blakus sporta centram esošajā teritorijā ekspluatācijā nodoti futbola un pludmales volejbola laukumi. Ņemot vērā ģeogrāfiski izdevīgo atrašanās vietu un pilsētas tuvumu, halle ir ļoti noslogota un to apmeklē arī valmierieši.

Trikātas pagastā sporta halle ir uzcelta pie Trikātas pamatskolas. Hallē ir skatītāju balkons, kā arī elektroniski regulējami basketbola grozu statīvi. Hallē ir pieejami trenāžieri. Grīdas segumā ir apzīmējumi dažādu spēļu laukumiem, piemēram, volejbola, krosmintona, tenisa spēlēšanai. Sporta halli izmanto arī novada iedzīvotāji un viesi. 2016. gadā izbūvēta un sporta hallē uzstādīta koka automobiļu trase 16,50 m kopgarumā ar elektronisko laika uzskaites aparāturu. Līdz šim, ārpus skolas darba laika, halle nebija īpaši noslogota, taču līdz ar autoceļa Trikāta – Brenguļi cietā seguma uzklāšanu, interese par halli ir pieaugusi. Blakus Kultūras namam ir pludmales volejbola laukumi, kur katru gadu notiek Ronas kausa izcīņa pludmales volejbolā.

Kauguru pagastā no sporta infrastruktūras pieejams ir J.Endzelība Kauguru pamatskolas sporta laukums ar volejbola, basketbola laukumu, atjaunotu tāllēkšanas skrejceļu un izbūvētu skrejceļu apkārt laukumam. 2018.gadā ar LEADER atbalstu izbūvēta velo trase Mūrmuižā. Mūrmuižā sabiedrībai pieejami ir futbola un volejbola laukumi. Tradicionāls ir ikgadējais pasākums „Auto Moto Velo”, ko apmeklē gan novada iedzīvotāji, gan viesi.

Trikātas un Kauguru pagastos ir pieejami āra galda tenisa galdi. Trikātas un Brenguļu pagastos uzstādīti brīvdabas trenāžieri. Pašvaldība piedalās projektā „Veselas un veselīgas sabiedrības veidošana Beverīnas novadā”, kura ietvaros ir iespējams piedalīties vingrošanas un nūjošanas nodarbībās.

Aktīvās atpūtas cienītājiem novads piedāvā Kauguru pagasta ziemas sporta centru “Baiļi”, kas savu popularitāti ir nodrošinājis ar ilggadējo slēpošanas centra darbību un plašo pakalpojumu piedāvājumu. Kalnu un distanču slēpošanas priekus ziemā sportot gribētāji brauc baudīt no visas Latvijas. “Baiļi” darbojas arī vasaras sezonā, kad tiek piedāvāta laivu un plostu īre un ūdens tūrisma maršruti pa Gauju un Salacu.

Pārrobežu sadarbības projekta „Tour de LatEst” ietvaros ir marķēts velo maršruts no Valmieras caur Brenguļiem, Trikātu uz Dienvidigauniju, izstrādāts tehniskais projekts veloceliņam no Valmieras līdz Brenguļiem un ierīkota velo novietne Trikātas centrā. Projekts ir beidzies un veloceliņš nav uzbūvēts.

Novadā pieejamas vairākas dabas takas – Miegupes dabas taka aptuveni 10 km garumā Kauguru pagastā un Abula (Mīlestības taka) Brenguļu pagastā. Arī novada upes ir piemērotas laivošanai. Pašvaldība katru gadu pavasarī rīko laivu braucienu pa Abulu no Brenguļiem līdz Abula ietekai Gaujā.

3.6.4. Kopsavilkums par kultūras un sporta infrastruktūru Beverīnas novadā

Novada iedzīvotāju un speciālistu viedokļi

Iedzīvotāju aptauja sniedza viedokli par kultūras, sporta un izklaides aktivitāšu pieejamību un kvalitāti novadā. 45,8% respondentu to uzskata par pietiekamu, 21,4% domā, ka pasākumu klāsts nav pietiekams, bet trešā daļa aptaujāto novada rīkotos pasākumus neapmeklē. Kā republikas nozīmes pilsētai pieguļošam novadam, iedzīvotājiem ir plašas iespējas apmeklēt kultūras pasākumus Valmierā un Cēsīs (Valmieras Drāmas teātris, Cēsu koncertzāle), kā arī izmantot to sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūru (peldbaseini, Valmierā un Priekuļos, ledus halle).

Galvenie secinājumi

- Beverīnas novada Kultūras centrs ar tā struktūrvienībām pagastos ir galvenais tradicionālās nemateriālās kultūras nesējs un uzturētājs Beverīnas novadā.
- Novada bibliotēku tīkls ir pieejams un visumā apmierina novada iedzīvotāju vajadzības kā pēc bibliotēku tiešajiem pakalpojumiem, tā arī IT servisiem.
- Kultūras infrastruktūras pieejamība un kvalitāte tiek vērtēta kā apmierinoša, bet ir sniegts viedoklis par kultūras aktivitāšu saturu.
- Novada Kultūras centra teritoriālo vienību infrastruktūru un telpas ir nepieciešams atjaunot, pilnveidot, kā arī modernizēt tehnisko nodrošinājumu.
- Sporta infrastruktūra novadā vairāk attīstīta Brenguļu un Trikātas pagastos, kur darbojas sporta halles.
- Beverīnas novada iedzīvotājiem ir pieejama optimāla, bet ne pietiekoša infrastruktūra, lai nodarboties ar sportu vasarā un ziemā.
- Sporta aktivitātes un izpausmes novadā ir daudzpusīgas: tautas sports, veterānu sports, augsto sasniegumu sports.

Nākotnes vajadzības

- Beverīnas novada Kultūras centra un teritoriālo vienību darba popularizēšana, tēla veidošana un materiāli tehniskās bāzes atjaunošana un papildināšana.
- Novada kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana, saglabāšana un attīstīšana.
- Kultūras un atpūtas pasākumu dažādošana.
- Beverīnas novada zīmola izstrādāšana, tālāka attīstīšana un unikalitātes definēšana.
- Sporta infrastruktūras tālāka attīstīšana.
- Aktīvās atpūtas veicināšana: dabas taku tālāka attīstīšana, veloceļu infrastruktūras radīšana, ūdens tilpju pielāgošana aktivitāšu izmantošanai.

4. EKONOMISKĀS VIDES RAKSTUROJUMS

4.1. UZNĒMĒJDARBĪBA

4.1.1. Kopējā uzņēmējdarbības vide Beverīnas novadā

Atbalstāmās uzņēmējdarbības jomas Beverīnas novadā ir: lauksaimniecības un koksnes produktu ražošana un pārstrāde; amatniecība, mājrāžošana un bioloģisko produktu ražošana; dabas, izglītības un aktīvās atpūtas tūrisms, lauku tūrisms.

Saskaņā ar CSP datiem 2017.gadā Beverīnas novadā darbojās 283 ekonomiski aktīvie uzņēmumi (19.tab.). Ja šo tabulu salīdzinām ar nodarbinātības 3.2.1.nodaļā 45.attēlā analizētajām aizņemtajām darba vietām, tad privātsektora aizņemtās darba vietas analizētas tikai 1 uzņēmumā, līdz ar to šo statistiku nevar izmantot par pamatu vietējā līmenī tādu lēmumu pieņemšanai, kas skar uzņēmējdarbības jomu.

19.TABULA

EKONOMISKI AKTĪVO UZNĒMUMU SADALĪJUMS PA DARBINIEKU SKAITA GRUPĀM

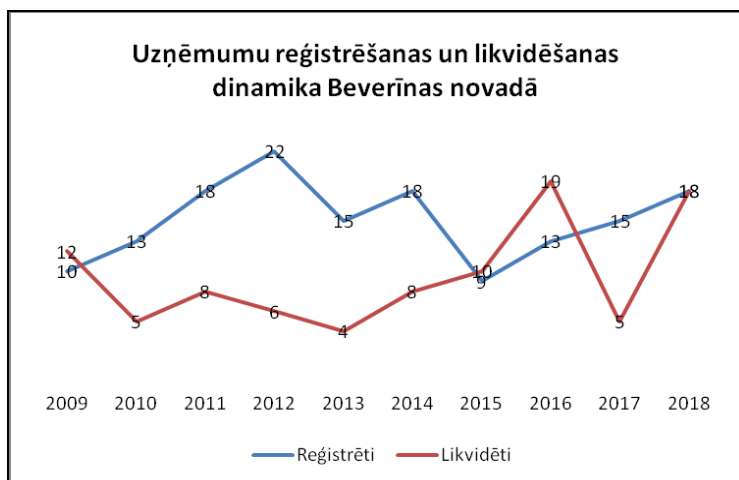
Darbinieku skaits	2014	2015	2016	2017
0 līdz 9	246	260	272	270
10 līdz 19	8	10	7	5
20 līdz 49	1	2	4	7
50 līdz 249	2	1	1	1
	257	273	284	283

Kā rāda tabulas dati, tad uzņēmumu skaitam ir tendence palielināties, kas nozīmē, ka pieaug arī darba vietu skaits novadā. Pārsvarā tie ir mazie uzņēmumi, kuros nodarbināti līdz 10 darbiniekiem. 40% no šiem uzņēmumiem ir lauksaimniecības uzņēmumi. Šajā grupā ir arī būvniecības, mežizstrādes, izmitināšanas un ēdināšanas, tirdzniecības, pārtikas ražošanas u.c. uzņēmumi.

Pieaudzis arī uzņēmumu skaits, kur tiek nodarbināti no 20 līdz 49 darbiniekiem. Šeit minami 4 lauksaimniecības, augkopības un lopkopības uzņēmumi, pa vienam vairum un mazumtirdzniecības, būvniecības un dzērienu ražošanas uzņēmumam.

Vienīgais lielākais novada uzņēmums 50 – 249 cilvēku nodarbinātības kategorijā, ir mēbeļu ražošanas uzņēmums SIA „COSYBAD”.

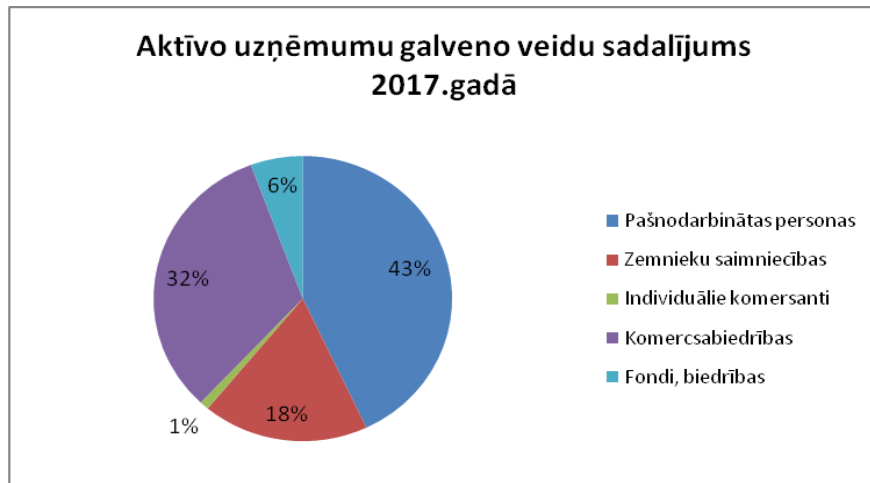
Saskaņā ar Lursoft datu bāzes informāciju Beverīnas novadā 2018.gada beigās ir 362 aktīvie uzņēmumi. Kā redzam, tad datu bāzes rādītāji nesakrīt.



65.att. Reģistrēto un likvidēto uzņēmumu dinamika Beverīnas novadā(Lursoft dati)

Uzņēmumu reģistra dati par uzņēmumu reģistrēšanas dinamiku rāda, ka kopš novada izveidošanas, laika periodā 2009.- 2018.g., no jauna reģistrēto uzņēmumu skaits ir lielāks kā likvidēto – 151 : 95 (65.att.). 2012.gads ir bijis ražīgākais, kad reģistrēti 22 uzņēmumi, bet likvidēti tikai 6. 2018.gadā reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaits ir vienāds.

Uzņēmējdarbības formu vidū pārliecinoši dominē pašnodarbinātās personas (66.attēls), komercsabiedrību ir vairāk, nekā zemnieku saimniecību, kas nozīmē, ka novadā ir lielas spēcīgas zemnieku saimniecības, kā arī zemnieku saimniecības, kurās pārsvarā strādā ģimenes locekļi, ir iekļautas pašnodarbināto grupā.



66.att. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu galveno veidu sadalījums 2017.gadā (CSP dati)

Nav ietvertas pašvaldību budžeta iestādes (2).

Beverīnas novadā ir reģistrēti seši uzņēmumi, kuru apgrozījums 2017.gadā pēc Lursoft datiem pārsniedza vienu miljonu euro. SIA „COSYBED” apgrozījums 2017.gadā bija 2,76 miljoni euro, kas bija par 43% lielāks kā iepriekšējā gadā. SIA „Agroserviss Valmiera” 2017.gadā apgrozīja 2,45 milj.euro ar 3% pieaugumu pret iepriekšējo gadu. SIA „MORISS CELTNIECĪBA” apgrozījums 2017.gadā 1,73 milj.euro, kas salīdzinot ar 2016.gadu audzis par 63%, bet pret 2015.gadu - par 74%. SIA „CARLING” nodarbojas ar māju būvniecību un 2017.gadā apgrozīja 1,4 milj.euro, kopš 2014.gada tas audzis 2 reizes. SIA „Jaunbāgi” ir lauksaimniecības uzņēmums un tā apgrozījums 2017.gadā bija 1,2 milj.euro, kas pret iepriekšējo

gadu ir samazinājies par 11%. Zemnieku saimniecības „Brieži” 2017.gada apgrozījums bijis 1,1 milj.euro ar 43% pieaugumu pret iepriekšējo gadu. Visstraujāk augošais uzņēmums novadā ir Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība „Dārzeņu grozs”, kuras apgrozījums 2017.gadā salīdzinot ar 2014. un 2015.gadu audzis 3 reizes, pret 2016.gadu pieaugums par 85% un 2017.gadā tas sasniedzis 350,5 tūkst.euro.

Liels uzņēmums novadā gan nodarbināto skaita, gan apgrozījuma ziņā ir Latvijas valsts mežu Strenču kokaudzētava, taču tā ekonomiskie rādītāji atsevišķi netiek izdalīti.

Šie dati liecina, ka uzņēmējdarbības vide Beverīnas novadā ir vērtējama visumā pozitīvi, ņemot vērā uzņēmumu apgrozījumu kāpumu, kā arī to, ka ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits ir pieaudzis.

4.1.2. Vidējā darba samaksa un investīcijas

Ārvalstu tiešās investīcijas, pēc Lursoft datiem, Beverīnas novadā laika posmā no 1991.gada līdz 2019.gadam ir nelielas – 26 560 EUR.

Lielākā ārējā finansējuma piesaiste novadā ir no Lauku attīstības programmām. Laika periodā no 2002. – 2018.gadam ES struktūrfondu finansējums izmantots 34, 8 milj.euro apmērā, no kura 74,2% ir platību maksājumi. Projektveida pasākumiem apgūti 9 milj.euro. Ja salīdzinām ārējā finansējuma piesaisti uz 1 iedzīvotāju Beverīnas novadā ar apkārtējiem novadiem, tad tas ir visaugstākais – 11 406 EUR/iedz.

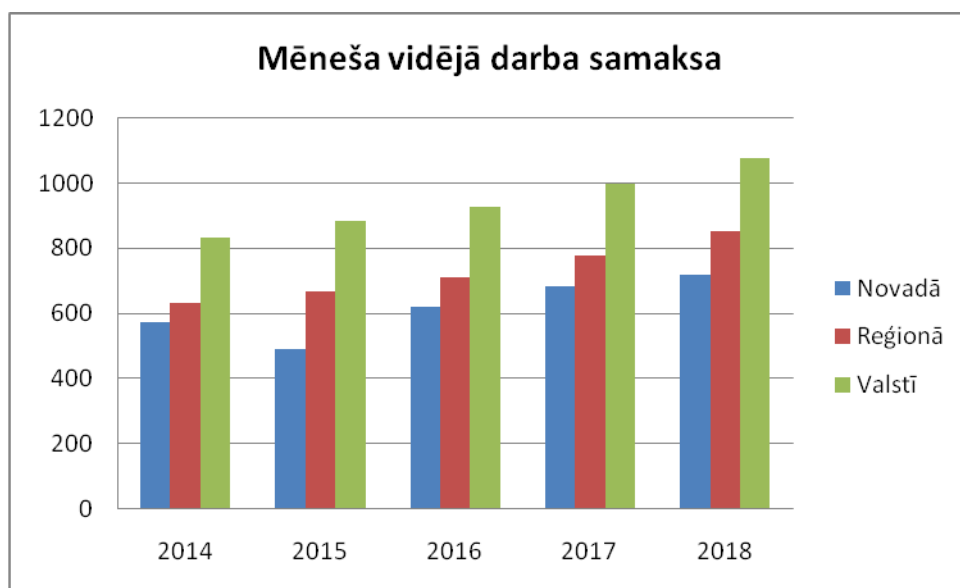
20.TABULA

**LAD IZMAKSĀTAIS ATBALSTS UZ 1 IEDZĪVOTĀJU LAIKA PERIODĀ NO
2002. – 2018.GADAM**

Novadi	Izmaksātais atbalsts uz 1 iedz. Kopā EUR	t.sk. Projektveida pasākumiem EUR
Beverīnas novads	11 406	2 948
Burtnieku novads	8 379	2 196
Kocēnu novads	7 551	2 225
Priekuļu novads	4 275	906
Smiltenes novads	8 187	1947
Strenču novads	6 125	2210

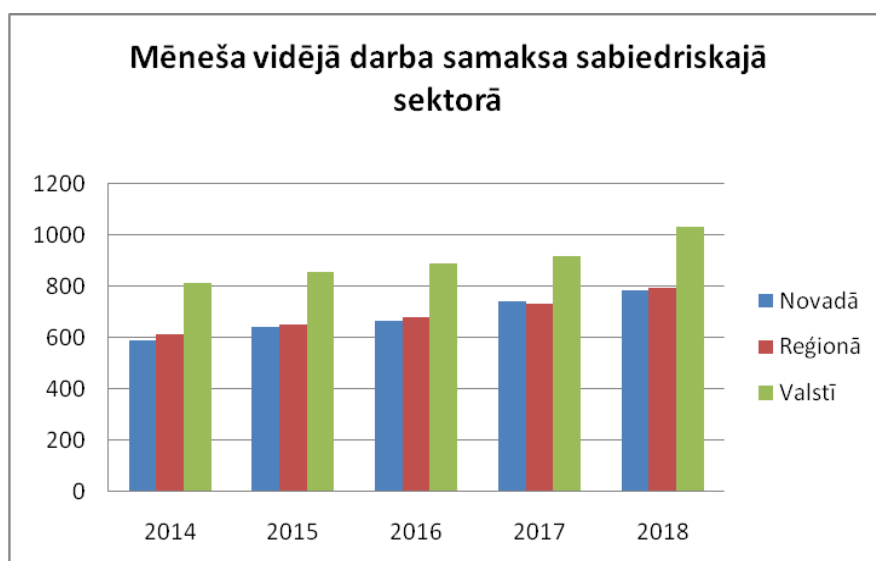
Arī projektveida pasākumu piesaistītais finansējums uz 1 iedzīvotāju Beverīnas novadā ir visaugstākais (20.tab).

ES fondu 2014. – 2020. plānošanas periodā Beverīnas novadā LAD publiskais finansējums piešķirts 128 projektiem 26, 3 milj.euro apmērā, tajā skaitā Brenguļu pagastā 970, 8 tūkst.euro, Trikātas pagastā 920,3 tūkst.euro un Kauguru pagastā 736,3 tūkst.euro.



67.att. Vidējā mēneša darba samaksa kopā bez privātā sektora ar darbinieku skaitu < 50
(CSP dati)

Aplūkojot vidējās darba samaksas rādītājus (67.attēls) Beverīnas novadā ir vērojams tas, ka, lai gan ir konstatēts vidējās darba samaksas pieaugums (izņemot 2015.gadu), tas nav pietuvojies vidējai darba samaksai valstī un arī Vidzemes reģionā. Bez tam valstī vidēji darba samaksas pieauguma temps ir lielāks nekā novadā. Ja 2014.gadā novada vidējā darba samaksa bija 68,5% no valsts vidējā, tad 2018.gadā vairs tikai 66,7%. Protams, ņemot vērā, ka šeit neparādās uzņēmumi, kuru darbinieku skaits ir mazāks par 50, šie rādītāji īsti neatspoguļo faktisko situāciju. Acīmredzot tas parāda valsts attieksmi pret mazajiem uzņēmumiem un pašnodarbinātām personām. Ticamāki skaitļi ir salīdzinot vidējās darba samaksas rādītājus sabiedriskajā sektorā (68.att.). Šeit atšķirības starp reģionu un novadu nav tik ievērojamas, taču valsts sektorā, vidējā darba samaksa ir krietni augstāka.



68.att. Vidējā mēneša darba samaksa sabiedriskajā sektorā (CSP dati)

4.1.3. Lauksaimniecība



69.att. Labības lauks Trikātas pagastā (foto Didzis Punāns)

Lauksaimniecība ir svarīga Beverīnas novada uzņēmējdarbības nozare. Saskaņā ar Lursoft datiem Beverīnas novadā ir 162 zemnieku saimniecības. Uzņēmumu reģistrā ar lielāko apgrozījumu minēta 20 zemnieku saimniecības un 1 sabiedrība ar ierobežotu atbildību.

Zemes reformas laikā izveidojās ļoti daudz zemnieku saimniecību, kuras faktiski bija piemājas saimniecības, ražojotās pārsvarā tikai savam patēriņam un ģimenes uzturēšanai. Saimniecību skaita lēna samazināšanās ir novērojama ilgākā laika posmā, un tai ir divi galvenie iemesli. Pirmais ir ekonomisko apstākļu noteikta konsolidācija ap spēcīgākajām saimniecībām. Otrais ir zemnieku saimniecību īpašnieku vecumstruktūra. Vecāka gada gājuma īpašnieki, kam pieder saimniecība, bet kas to vairs nespēj apstrādāt, atsavina savus īpašumus un saimniecība ar to beidz pastāvēt.

21.TABULA

**LAUKSAIMNIECĪBAS DZĪVNIEKU SKAITS BEVERĪNAS NOVADA PAGASTOS
2018.GADA SĀKUMĀ (LAD DATI)**

Pagasts	Liellopi	t.sk.govis	Cūkas	Aitas	Kazas	Zirgi	Citi
Brenguļu	250	91	40	597	11	13	433
Kauguru	1207	615	60	9	13	28	913
Trikātas	434	94	12	80	7	43	472
KOPĀ	1891	800	112	686	31	84	1818

21.tabulā redzams, ka nozīmīgākā lopkopības nozare ir liellopu turēšana – gan piena ieguvei, gan gaļas lopkopībai. Visvairāk liellopu, tai skaitā arī govju, ir Kauguru pagastā. Arī vidējais izslaukums no govīm ir visaugstākais – 10566 kg. Brenguļu pagastā ir vislielākais aitu ganāmpulks novadā, bet Trikātas pagastā tie ir zirgi.

Novadā ir augsta zemkopības kultūra. Neapstrādātas zemju platības principā nav. Augkopības kultūru ražība ir augstāka nekā Vidzemes reģionā un valstī vidēji (22.tab.).

22.TABULA

AUGKOPĪBAS KULTŪRA RAŽĪBA BEVERĪNAS NOVADĀ 2017.GADĀ

Kultūra	Novadā cnt/ha	Vidzemes reģionā cnt/ha	Latvijā vidēji cnt/ha
Graudaugi	51,3	29,8	38,3
Pākšaugi	34,0	20,3	29,7
Rapsis	31,7	22,5	27,8

Zemnieku saimniecības un lauksaimniecības uzņēmumi novadā pārsvarā nodarbojas ar intensīvo lauksaimniecību. Novadā 2018.gada sākumā pēc LAD datiem bija 5 bioloģiskās saimniecības SIA „Neguļi” un zemnieku saimniecība „Krustkalni” Brenguļu pagastā, Kauguru pagastā SIA „Sieti” un zemnieku saimniecība „Gaiķēni”, Trikātas pagastā zemnieku saimniecība „Jaunupītes”.

Novadā ir vairākas saimniecības, kuras ir nostiprinājušās un attīstījušās ārpus Latvijai tradicionālajām augkopības jomām. Vairākas zemnieku saimniecību nodarbojas ar dārzeņu audzēšanu un biškopību, ir zemnieku saimniecības, kas nodarbojas ar augļkopības un ogu produktu ražošanu.

Kā nozīmīgas problēmas zemnieku saimniecības min meliorācijas sistēmu nolietošanos, ceļu stāvokli. Kā vietējā līmenī grūti ietekmējamu faktoru zemnieki, protams, min arī pēkšņus un neprognozējamus lauksaimniecības produkcijas (it īpaši, piena lopkopības produktu) iepirkuma cenu samazinājumus.

4.1.4. Tūrisms

Lauki tiek uzskatīti par ideālu vietu, kur atpūsties no pilsētas ikdienas, jo tur ir plašas rekreācijas iespējas. Populārākās ir tās lauku teritorijas, kurās ir ne tikai pievilcīga daba, bet arī kultūrvēsturiski objekti ar iespējām aktīvai atpūtai.

Galvenais tūristus un apmeklētājus piesaistošais elements ir Gauja un tās senleja, pietekas, ģeoloģiskie objekti, majestātiskās ainavas, daudzveidīgā dzīvās dabas pasaule, kā arī bagātais un tipoloģiski daudzveidīgais kultūras un vēstures mantojums, leģendām apvītais novada nosaukums.

Galvenie tūrisma veicinātāji un resursi Beverīnas novadā ir:

1. ģeogrāfiskais novietojums (virziens Cēsis–Valmiera kā viens no populārākajiem tūrisma maršrutu posmiem Vidzemē);
2. reljefs (Baiļu kalns, Gaujas senleja);
3. Līču sanatorijas kādreizējā popularitāte un minerālūdens resursi – šobrīd vairāk kā potenciāls, jo praktiski izmantoti netiek;
4. estētiskās ainavas (Gaujas vecupju ezeriņi, Miegupes krasti lejpus Mūrmuižas, Abuls, Lisa un ezeru kaskāde uz tās);

5. kultūras mantojums – Mūrmuižas nocietinātais tornis, Pekas kalns, Trikātas pilskalns, Tautas universitāte un ar to saistītā darbība, vēsturiskās vietas, Atpiļu ozols, u.c.
6. mūsdienu objekti – daudzfunkcionālais centrs “Kaimiņi”, Brenguļu Alus dārzs, Mūrmuižas bibliotēka-informācijas centrs, Trikātas saietā nams „Depo” ar skatu torni, Skulptūru labirints;
7. starptautiskais velomaršruts.

Populārs tūrisma objekts ir **Baiļu slēpošanas komplekss** ar slēpošanas un izklaides iespējām ziemā un ūdenstūrismu un aktīvo atpūtu vasarā. Ja kalnu slēpošanas komplekss savas iespējas jau lielā mērā izmanto, tad attīstības uzsvars tiek likts galvenokārt uz distanču slēpošanas popularitātes pieaugumu.

Pateicīgā situācija ļauj izveidot distanču slēpošanas - nūjošanas trases, kuras savieno Valmieru un Brenguļu izmantojot esošo meža ceļu, stigu un taku tīklu.

Cits nozīmīgs tūrisma attīstības virziens ir labiekārtotas takas dabas tūrisma mīļotājiem. Tās var koncentrēt galvenokārt gar Gaujas senleju, kur ir ainaviski pievilcīgas teritorijas un interesanti dabas objekti.

Kā piemēru var minēt Mūrmuižas tuvumā izbūvēto **Miegupes taku** (darbi sākti 2006. gadā), kas ved gar Miegupes ieleju pa sarežģītu reljefu. Taka sākas Mūrmuižā un gandrīz 10 km līdz pat Gaujai un Pekas kalnam ved gar Miegupi, ceļā sastopot vairākus ievēribas cienīgus kultūrvēsturiskus objektus, piemēram, Zentas Mauriņas tiltu, Kumeļacs avotu, Mīlestības akmeni, Daniela tiltiņu, mākslinieka Jāņa Kalmītes dzimtās mājas u.c. 2011. gadā uz takas izbūvēti 3 koka tiltiņi. Tas viss paveikts galvenokārt ar brīvprātīgo darbu.

Lai novada teritorijā varētu attīstīt tūrisma taku, ūdenstūrisma apmetņu un veloceliņu tīklu, to izveide ir nepieciešama visā novada teritorijā, tai skaitā arī Gaujas nacionālā parka dabas lieguma zonā un AAA “Ziemeļgauja” teritorijā. Vienlaikus, jaunu, publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu ierīkošanai ir jānotiek saskaņā ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāniem, tā nodrošinot dabas vērtību ilgstspējīgu saglabāšanu.

Pie nozīmīgiem rekreatīvajiem resursiem jāpieskaita arī pastorālās lauku kultūrainavas, kas ir apdraudētas lauku attīstībai nelabvēlīgo ekonomisko apstākļu dēļ. Arhitektūras mantojums ir stipri cietis padomju gados, bet daudzu lielisku objektu sekmīgu izmantošanu tūrismā kavē investīciju trūkums. Pagasta estētiskās, vizuālās ainavas vērtību ievērojami pazemina dažādi infrastruktūras objekti – elektrolīnijas un būves.

Vidzemes ainavu plānotāji uzsver “balto lielceļu” ainavisko nozīmi, taču šis jautājums ir strīdīgs, ievērojot, ka šie ceļi ir ne tikai ainavas elements, bet arī pārvietošanās līdzeklis ar visiem tam raksturīgiem trūkumiem – putekļiem, apgrūtinātu kopšanu un izbraucamību, u.c.

Novadā ir samērā labs tūrisma mītnu tīkls, kas pārsvarā ir Brenguļu un Kauguru pagastos un sezonas laikā ir visai noslogots. Trikātas pagastā šī niša vēl ir neaizpildīta.

TŪRISMA MĪTNES BEVERĪNAS NOVADĀ

Nosaukums	Veids	Adrese	Gultasvieta s, papildvieta s	Istabas	Telpas kon- ferencēm / viesībām, v.	Ēdināšana	Pirts	Treileru vietas	Telšu v.	Piknika v.	Sports	Makšķe- rēšana
“Baiļi”	Atpūtas un sporta centrs	“Baiļi”, Kauguru pag.	38+3	14	Nav/Ir	Kafejnīca	X	X	X	X	X	
“Gaujaspriedes”	Viesu māja	“Gaujaspriedes”, Kauguru pag.	50+30	13	30 un 100/	Pēc pie- prasījuma	X			X	X	X
“Kalnbādiņi”	Viesu māja	“Kalnbādiņi”, Kauguru pag.	8	4	Nav	Nav	X		X	X		
“Jaundzērvītes”	Viesu māja	“Jaundzērvītes”, Brenču pag.	76	13	30 un 80/ 30 un 90	Pēc piepras.						
“Brūtes”	Viesu māja	“Pļavu Būtes”, Mūrmuiža, Kauguru pag.	27+30	7	100/160	Pilns serviss			X			X
“Jaunarāji”	Kempings	“Jaunarāji”, Brenču pag.	40+5	15	Nav/30	Pēc pie- prasījuma	X	X	X	X	X	X
“Alkas”	Viesu māja	“Alkas”, Trikātas pag.	8+8	4	20/30	Pēc pie- prasījuma	X		X	X		
„Atpiļi”	Brīvdienu mājas	„Atpiļi”, Trikātas pag.				Pēc pie- prasījuma						

Novadā ir iespējams apmeklēt dažāda veida darbnīcas – metālkalēju, šokolādes ražotni, krēmu ražotni Trikātas pagastā, brīvdabas picērija Kauguru pagastā.

Populārs kļuvis koka skulptūru parks „Beverīnas labirinti”, kas ir vieta gan aktīvai, gan pasīvai atpūtai, kā arī nelielām viesībām.

Beverīnas novada pašvaldība darbojas Valmieras un apkārtnes tūrisma konsultatīvajā padomē, lai veicinātu Valmieras un apkārtējo novadu, kā vienota tūrisma galamērķa popularizēšanu. Pašvaldība darbojas arī Vidzemes tūrisma asociācijā un Via Hanseatica sadarbības programmā.

4.1.5. Sociālā uzņēmējdarbība

Nemot vērā valsts un novada esošo sociāli ekonomisko situāciju pēdējos gados, kā jauns uzņēmējdarbības virziens Beverīnas novadā varētu attīstīties sociālā uzņēmējdarbība. Sociālā uzņēmējdarbība ir saimnieciskās darbības veids, kas, izmantojot uzņēmējdarbības pamatprincipus, dod savu ieguldījumu sociālo problēmu risināšanā, uzlabo vietējās kopienas dzīves kvalitāti, dod iespēju cilvēkiem, kuri dažādu iemeslu dēļ nav spējīgi iekļauties tradicionālā darba tirgū, būt nodarbinātiem, uzlabo vides kvalitāti. Sociālās uzņēmējdarbības būtība ir veicināt pozitīvas sociālās pārmaiņas to cilvēku dzīvē, kas ir sociālā riska grupās: invalīdi, vientuļie vecāki u.c.

Beverīnas novadā šobrīd sociālā uzņēmējdarbība netiek veikta, jo tikai nesen ir sakārtota regulējošā likumdošana. Maza ir arī sabiedrības izpratne, kā arī nepietiekams valsts atbalsts šāda veida darbībai. Tomēr sociālā uzņēmējdarbība varētu būt potenciāls Beverīnas novada attīstības faktors.

4.1.6. Kopsavilkums par uzņēmējdarbību Beverīnas novadā

- Uzņēmumu skaits Beverīnas novadā pa gadiem nav īpaši mainījies.
- Novadā dominē mazi uzņēmumi, kas ir standarts Latvijas situācijai un šādas uzbūves novadam.
- CSP statistiku nav iespējams izmantot nodarbinātības un atalgojuma statistikas izvērtēšanā, jo tā privāts sektorā sāk „darboties” no strādājošo skaita 50 un vairāk, kas nozīmē, ka tikai no 283 novada uzņēmumiem iekļūst šai statistikā.
- Novadā trūkst izglītota un kvalificēta darbaspēka, bet no otras puses, pieejamais atalgojums patlaban daudzviet nav pietiekams šāda darbaspēka piesaistei.
- Zemnieku saimniecību skaits novadā pēdējos gados vairs nesamazinās, ar tendenci stabilizēties, esošajām saimniecībām ekonomiski nostiprinoties.
- Novada uzņēmēji starp apkārtējo novadu uzņēmējiem visaktīvāk piesaistījuši ES fondu līdzekļus.
- Lauku saimniecības visumā ir pietiekami nodrošinātas ar zemes un tehnikas resursiem.
- Bioloģisko saimniekošanas veidu piekopi ļoti nenožīmīga daļa Beverīnas novada lauku saimniecību, jo pārsvarā ir intensīvā saimniekošana.
- Novadā ir daudzi tūrisma veicinoši objekti, dabas teritorijas un bagāts kultūrvēsturiskais mantojums.
- Nozīmīgs trūkums ir ēdināšanas pakalpojumu nepietiekams piedāvājums.

- Sociālā uzņēmējdarbība novadā nav attīstīta, jo tikai 2018.gada sākumā šo jomu sāka paredzēt un regulēt Latvijas likumdošana.

Nākotnes vajadzības

- Pašvaldības un uzņēmēju sadarbības stiprināšana.
- Uzņēmējdarbības atbalsta politikas attīstība.
- Meliorācijas koplietošanas sistēmu atjaunošana novadā.
- Novada tūrisma zīmola attīstīšana un atpazīstamības veidošana.
- Tūrisma uzņēmējdarbības attīstīšana.
- Novada kultūrvēsturiskā mantojuma, leģendu, nostāstu izmantošana tūrisma produkta piedāvājumos.
- Novada un apkārtnes tūrisma maršrutu izstrāde.
- Aktīvā un dabas tūrisma attīstība.
- Sociālās uzņēmējdarbības un brīvprātīgā darba popularizēšana un attīstība.

4.2. SATIKSMES INFRASTRUKTŪRA

4.2.1. Autoceļi un ielas

Beverīnas novadu šķērso 3 reģionālās nozīmes valsts autoceļi ar kopējo garumu novada teritorijā 33,33 km un 9 vietējas nozīmes valsts autoceļi ar kopgarumu 81,9 km, kas nodrošina satiksmes iespējas novada iekšienē un saistību ar blakus teritorijām.

24.TABULA

VIETĒJAS NOZĪMES IELAS UN CEĻI BEVERĪNAS NOVADĀ

Teritorija	Ceļu garums km		Ielu garums km	
	Ar cieto segumu	Ar grants segumu	Ar cieto segumu	Ar grants segumu
Brenguļu pag.	5,921	29,256	x	x
Kauguru pag.	4,801	54,009	x	x
Trikātas pagasts	0,89	30,31	0,73	x
Kopā	11,612	113,575	0,75	x

Kā redzams 24.tabulā pašvaldības autoceļu kopējais garums ir 125,937 km un nepilnu kilometru garas ielas Trikātas ciemā. Var teikt, ka novadu šķērso autoceļi 241,9 km kopgarumā. Līdz ar to secināms, ka ceļu tīkls novadā ir optimāls. Cits jautājums ir to kvalitāte. Tikai neliela daļa valsts vietējās nozīmes autoceļu ir ar cieto segumu, pārsvarā tie ir grants seguma un pēc uzturēšanas klases prioritārās secības – diemžēl pēdējie. 2018.gada beigās autoceļa V182 Cempi-Brenguļi-Trikāta-Vijciems posmā no Brenguļiem līdz Trikātai tika uzklāts cietais segums, kas nodrošinās Trikātas un Brenguļu iedzīvotāju nokļūšanu novada centrā pa asfaltētu ceļu un nākotnē būtiski ietekmēs abu pagastu un visa novada ekonomisko un sociālo attīstību.

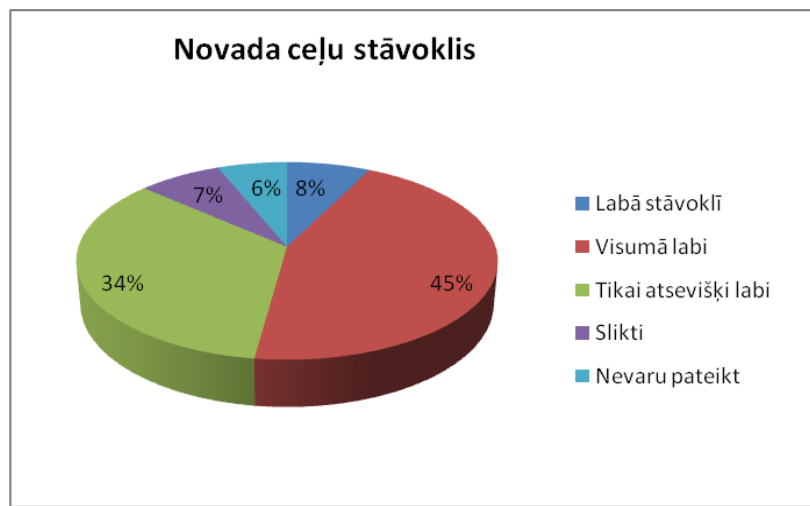
Tikai nepilni desmit procenti no pašvaldības autoceļiem un ielām ir asfaltēti, pārējie ir grants seguma un bez seguma ceļi. Pašvaldības autoceļu un ielu uzturēšanai no valsts budžeta līdzekļiem tiek piešķirta mērķdotācija, kas ir aptuveni 800 EUR/km un sedz galvenokārt tikai ikdienas uzturēšanas izmaksas.

25.TABULA

**VALSTS MĒRĶDOTĀCIJA AUTOCEĻU UZTURĒŠANAI BEVERĪNAS NOVADĀ
LAIKA PERIODĀ 2014. - 2018.G.**

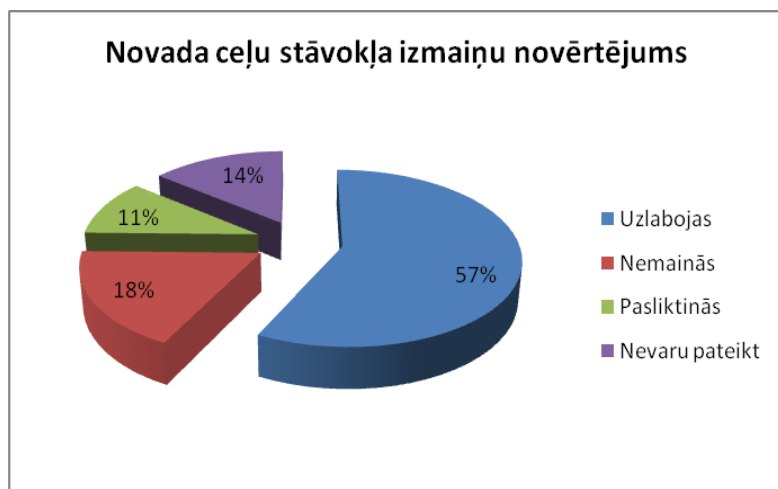
Gads	Piešķirtais finansējums, EUR
2014	88 860
2015	93 328
2016	100 685
2017	100 685
2018	103 611

Pēc 25.tabulas redzams, ka mērķdotācija autoceļu uzturēšanai 5 gadu laikā pieaugusi tika par 16,6% un, sākot ar 2016.gadu, pieaugums praktiski nav bijis. Pēdējos 2 gados autoceļu kvalitātes uzlabošana ir pašvaldības prioritāro darbu sarakstā un to sakārtošanai tiek izmantoti arī pašvaldības pamatbudžeta finanšu līdzekļi. Ir piesaistīts ELFLA finansējums 576 tūkst.EUR pašvaldību grants ceļu bez cietā seguma būvniecībai vai pārbūvei un atjaunoti autoceļu posmi katrā novada pagastā. Kopā sešu gadu laikā pašvaldība atjaunojusi 53 km autoceļu.



70.att.Beverīnas novada ceļu stāvoklis iedzīvotāju vērtējumā (Aptaujas dati)

Iedzīvotāju aptaujas rezultāti parāda, ka visumā ceļu stāvoklis pašvaldībā ir apmierinošs. Kā labā stāvoklī un visumā labus ceļus atzīst 53% respondentu, 34% uzskata, ka tikai atsevišķi ceļi ir labi, tikai 7% aptaujāto domā, ka novada ceļi ir slikti un 6% par ceļu stāvokli nav varējuši pateikt (70.att.).



71.att.Beverīnas novada ceļu stāvokļa izmaiņu novērtējums (aptaujas dati)

To, ka pēdējos gados autoceļu sakārtošana ir pašvaldības prioritāte ir pamanījuši arī aptaujas respondenti. 57% no aptaujātajiem uzskata, ka novada ceļu stāvoklis uzlabojas, taču 11% domā, ka pasliktinās (71.att.). Iedzīvotāji snieguši arī konkrētus norādījumus par problēmām un priekšlikumus uzlabojumiem. Iedzīvotāji vēlas vairāk asfaltētu autoceļu, it sevišķi valsts nozīmes ceļus (Mūrmuiža-Rauna, Brenguļi-Smiltene, Jaunvāle-Trikāta).

Ceļu infrastruktūras novērtējums ir būtisks visiem pašvaldības iedzīvotājiem, jo kā norāda iegūtie dati iedzīvotāju aptaujā – 83,3% ir personiskais autotransports, kas tiek izmantots ikdienā. 26.tabulā redzams īss pārskats par dažāda veida transportlīdzekļu reģistrāciju Beverīnas novadā. Viegļie automobiļi veido 72% visu transportlīdzekļu parka, salīdzinoši daudz ir kravas automobiļi un dažāda veida piekabes, puspiekabes.

26.TABULA

BEVERĪNAS NOVADĀ REĢISTRĒTIE (UZSKAITĒ ESOŠIE) TRANSPORTLĪDZEKĻI
2018.GADA BEIGĀS (CSDD DATI)

Teritorija	Vieglie	Kravas	Autobusi	Motocikli, trīcikli	Piekabes	Kvadricikli	Mopēdi	Kopā
Brenguļu pag.	372	50	1	11	35	2	22	493
Kauguru pag.	544	63	3	27	57	2	39	735
Trikātas pag.	299	30	0	6	25	0	18	378
Novadā pavisam*	1301	152	4	49	163	4	132	1805

*Aritmētiski nesakrīt novada kopskaita rādītāji ar skaitu pagastos

4.2.2. Dzelzceļš

Visus novada pagastus šķērso dzelzceļa līnija. Kauguru pagastu šķērso posms Rīga-Valmiera, bet Brenguļu un Trikātas pagastus - posms Rīga-Valka. Līnija izveidota 19. gs beigās un savulaik bija ļoti nozīmīga visu novada pagastu attīstībā.

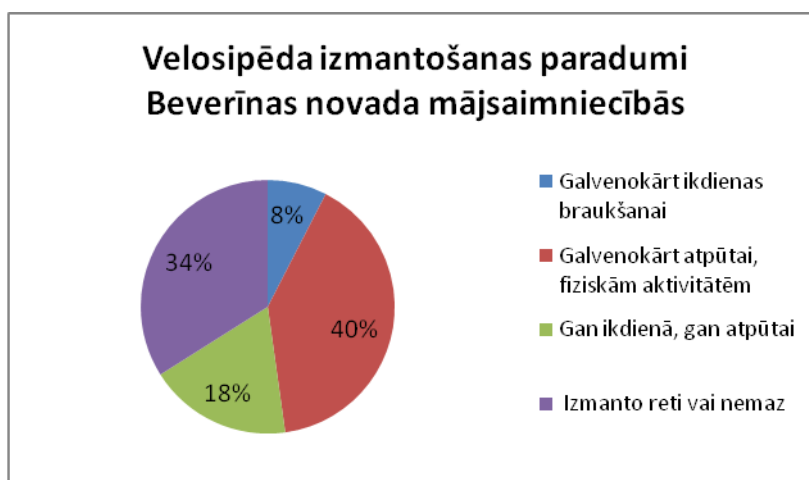
Pašlaik dzelzceļa līnija noslogota minimāli, arī kravas pārvadājumu apjoms pēdējos gados ievērojami sarucis.

Novada teritorijā atrodas stacijas Bāle (Kauguru pag.) un Brenguļi (Brenguļu pag.) Stacijas patlaban nav paredzētas kravu apstrādei, taču uzņēmējdarbībai un ražotnēm, kuru darbībā ir svarīgi dzelzceļa pārvadājumi Brenguļu pagastā var perspektīvē tikt piedāvātas.

Dzelzceļa līnijai nav praktiskas lomas novada telpiskās struktūras vienošanā, šai kontekstā tā drīzāk uzskatāma par šķirošu elementu, jo tikai atsevišķās vietās ir transportlīdzekļiem brīvi šķērsojama.

4.2.3. Velotransports un gājēju kustība

Velotransports Beverīnas novadā ir populārs: to izmanto gandrīz 2/3 respondentu – vispirms, fizisko aktivitāšu vajadzībām, bet daudzi no viņiem arī ikdienas lietišķām vajadzībām (72.attēls).



72.att. Velosipēda izmantošanas paradumi māsaimniecībās Beverīnas novadā
(aptaujas dati)

Kā galvenais iemesls, kāpēc netiek izmantots velosipēds, aptaujā minēta bīstama braukšana kopējā satiksmē veloceliņu trūkuma un ceļu stāvokļa dēļ. To atzīmējuši 58,6% respondentu.

Projekta „Ar velo pa Vidzemi un Dienvidigauniju” („Go cycling through Vidzeme and Southern Estonia”) ietvaros ir marķēts veloceliņš projekta darbības teritorijā un izstrādāts tehniskais projekts veloceliņam gar valsts autoceļu V196 posmā Valmiera-Brenguļi, taču finansējuma trūkuma dēļ tas nav realizēts.

Veloceliņu izbūve novada teritorijā ir ļoti aktuāla arī Kauguru pagasta iedzīvotājiem. Aptaujā visvairāk atzīmētais nepieciešamais infrastruktūras uzlabošanas objekts ir veloceliņi. Ņemot vērā novada tuvumu Valmieras pilsētai, aktuālākie veloceliņu maršruti minēti Valmiera-Kauguri un Kauguri-Mūrmuiža.

4.2.4. Sabiedriskais transports

Beverīnas novadā ir pieejams autobusu un dzelzceļa sabiedriskais transports. Pasažieru pārvadājumus ar autobusiem pārsvarā veic SIA „VTU Valmiera”. Beverīnas novada teritoriju šķērso plašs autobusu maršrutu tīkls. Ar sabiedriskā transporta maršruti visu novada pagastu iedzīvotājiem tiek nodrošinātas iespējas apmeklēt Valmieru vairākas reizes dienā. Vairāki maršruti ir pielāgoti mācību procesam novada izglītības iestādēs. No Trikātas maršruti ir uz

Smiltēni un Strenči. Izvērtējot iedzīvotāju aptaujas rezultātus tomēr ikdienā sabiedrisko transportu izmanto tikai 6,8% respondentu, reti vai nekad neizmanto 61,1%.

Sabiedriskos pasažieru pārvadājumus pa dzelzceļu nodrošina AS „Pasažieru vilciens”, kas notiek maršrutā Rīga – Valga, Beverīnas novada teritorijā ir divas dzelzceļa stacijas „Bāle” un „Brenguļi”. Pasažieru vilcienu pārvadājumus patlaban izmanto maz pagasta iedzīvotāju un tiem nav būtiskas nozīmes novada dzīvē un attīstībā.

Kaut arī sabiedriskā transporta maršruti katrā novada pagastā ir optimāli, tomēr novada pagastu centri savā starpā ar tiešajiem maršrutiem nav savienoti.

4.2.5. Energoapgāde

Elektroenerģijas piegādi Beverīnas novada teritorijā nodrošina VAS Latvenergo meitasuzņēmuma AS “Sadales tīkls” Ziemeļu reģions.

Novada teritoriju šķērso vairākas 330 kV un 110 kV elektropārvades līnijas. Transformatoru apakšstaciju daudzums principā ir pietiekams, lai nodrošinātu jaunu elektroenerģijas patērētāju pieslēgšanos, tai skaitā arī ar lielākām patēriņa jaudām, kas raksturīgas ražošanai. Šādi transformatoru punkti ir pie visām bijušajām lielfermām; šis apstāklis varētu veicināt to attīstību un renovāciju, arī izmantošanai cita veida ražošanas izvietojumam. Tomēr ēkas noliecējušās un neekonomiskas ekspluatācijā un investori dod priekšroku darbībai ar tādām neapgrūtinātās vietās; savukārt tur ar energopieslēgumu bieži rodas grūtības. Šai sakarā atzīmējama VAS “Latvenergo” ļoti nedraudzīgā politika pret potenciāliem jauniem patērētājiem, kas saistās ar nepamatoti augstām pieslēguma izveidošanas izmaksām pat visvienkāršākajos gadījumos, lēnu vai pat iztrūkstošu reakciju uz sūdzībām par elektroenerģijas padeves kvalitāti. Avārijas situācijas gan tiek novērstas samērā operatīvi.

Novadā visas mājas ir elektrificētas, bet apdzīvotās vietās jaudas rezerves nav pietiekošas rūpniecisku patērētāju pieslēgšanai un nav iespējama lielāku uzņēmumu pieslēgšana jaunās vietās, ja tas būtu nepieciešams.

Elektroapgāde bieži nav stabila – iemesls šeit ir pirms 40 – 50 gadiem izbūvēto elektrolīniju nolietojums. Nepieciešama elektrolīniju vadu nospriegošana, kabeļu nomaiņa, arī gaisvadu aizvietošana ar kabeļu līnijām, kur tas iespējams.

4.2.6. Gāzes apgāde

Dabas gāze

Saskaņā ar AS “Latvijas Gāze” sniegto informāciju, Beverīnas novadā atrodas:

1. Sabiedrības ekspluatācijas iecirkņa “Gāzes transports” ekspluatācijas zonā esošs gāzesvads ar spiedienu virs 1,6 megapaskāliem (pārvades gāzesvads) Vireši - Tallina DN 700 mm un tā iekārtas:
 - gāzes regulēšanas stacija (GRS) “Valmiera-1”,
 - pārvades gāzesvada atzars uz GRS “Valmiera-1” DN 200 mm,
 - pretkorozijas elektroķīmiskās aizsardzības stacija “GRS Valmiera-1”,
 - anodu zemējumi, anodu kabeļi un sakaru kabeļi.
2. Sabiedrības Cēsu iecirkņa ekspluatācijas zonā esoši:
 - vidējā spiediena ($P < 0,4$ MPa) sadales gāzesvadi un to iekārtas,
 - zemā spiediena ($P < 0,005$ MPa) sadales gāzesvadi un to iekārtas.

Vidējā spiediena sadales gāzesvadi nodrošina ar dabasgāzi Valmieras pilsētu.

Šķidrinātā gāze

Pagastā tiek plaši izmantota galvenokārt sadzīvē, kā arī kā degviela automobiļu dzinējos. Novadā atrodas divas gāzes uzpildes stacijas. Arī pagastu centros iespējams iegādāties gāzes balonus.

4.2.7. Sakaru infrastruktūra

Beverīnas novadā ir pieejami visu Latvijas mobilā tālruņa sakaru operatoru pakalpojumi 4G līmenī. Izņēmums ir BITE, kuras pārklājums 4 G līmenī ir Valmieras apkaimē – Kauguros. Pārējā teritorijā šis operators nodrošina 3G un 2G līmeni.

Pakalpojumu pieejamība ir atkarīga no bāzes staciju torņu izvietojuma un apvidus reljefa. Dažādu operatoru pieejamība dažādās teritorijas vietās atšķiras, bet, izvēloties operatoru, pietiekami kvalitatīvus telefona un mobilā interneta sakarus iespējams izmantot praktiski visās novada apdzīvotās vietās. Attālākajās teritorijas vietās datu pārraides ātrums tomēr var būt nepietiekams mūsdienīgas sakaru kvalitātes nodrošināšanai.

Platjoslas optiskais kabelis internetu nodrošina tikai Kauguru pagastā. Šeit ir pieejama kabeļtelevīzija. Pārējā teritorijā pieejama tikai virszemes vai satelīt televīzija.

4.2.8. Kopsavilkums par satiksmes infrastruktūru Beverīnas novadā

Galvenie secinājumi

- Novada teritorijā ir optimāls ceļu tīklojums. Puse no autoceļu garumiem ir valsts nozīmes autoceļi, kuru kvalitāti un uzturēšanu pašvaldība ietekmēt var tikai nosacīti.
- Pašvaldības autoceļu tehniskais stāvoklis ir apmierinošs, katru gadu pašvaldība prioritārā secībā iegulda speciālā un pamatbudžeta finanšu līdzekļus ceļu atjaunošanai.
- Tikai 10% no pašvaldības ceļiem un ielām ir asfaltēti. Ar laiku asfaltsegums nolietojas, bet notiek tikai bedrīšu remonts.
- Novadā būtiski uzlabojama velosatiksmē un gājēju celiņi.
- Sabiedriskais transports pieejams katrā novada pagastā, taču pieaugot privāttansporta skaitam, sāk zaudēt savu nozīmi.
- Mobilā telefona un mobilā interneta pārklājums pieejams visā novadā, taču dažādām vietām dažādi, atkarībā no operatora.

Nākotnes vajadzības

- Ceļu un ielu infrastruktūras uzlabošana Beverīnas novadā.
- Ceļmalu novadgrāvju tīrīšana un profilēšana., planējamās virskārtas atjaunošana
- Veloinfrastruktūras attīstīšana.

4.3. KOMUNĀLIE PAKALPOJUMI

4.3.1. Komunālo pakalpojumu nodrošināšana Beverīnas novadā

Par dažāda veida komunālo pakalpojumu nodrošināšanu Beverīnas novadā ir atbildīgas pagastu saimniecības daļas. Tās nodarbojas ar ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu

sniegšanu, bet Kauguru pagasta saimniecība nodrošina centrālās apkures pakalpojumus Mūrmuižas ciemā. Nākotnes perspektīvā, pašvaldībai jānodrošina dzeramā ūdens kvalitātes atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, kā arī iespēju robežās jānodrošina ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu pieslēgumus centralizētiem tīkliem. Neatkarīgi no pieslēguma veida (centralizēts, decentralizēts), pašvaldībai ir jānodrošina notekūdeņu savākšana un apsaimniekošana atbilstoši Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumu Nr.34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī” prasībām.

4.3.2. Ūdenssaimniecība

Novada ciemos visumā ir nodrošināta centralizēta apgāde ar dzeramo ūdeni un notekūdeņu attīrīšana, bet ārpus ciemiem to nodrošina paši iedzīvotāji ar individuālo ūdens apgādes sistēmu palīdzību. Brenguļu pagastā ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus pašvaldība sniedz Brenguļos un Cempos.

Kauguru pagastā šos pakalpojumus centralizēti saņem Mūrmuižas, Kauguru un Līču ciemos. Trikātas pagastā centralizēta ūdensapgāde ir Trikātas un Ūdriņu ciemā.

Centralizētās ūdenapgādes pakalpojumus novadā saņem 451 mājsaimniecība. Centralizētai kanalizācijas pakalpojumu sistēmai pieslēgtas 443 mājsaimniecības. Praktiski visiem patērētājiem ir uzstādīti ūdens skaitītāji. Uzsākta ir attālinātas nolasīšanas ūdens skaitītāju uzstādīšana

Brenguļu kanalizācijas sistēmu apkalpo bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas ietaises BIO-20. Pēc iekārtām notekūdeņi ieplūst Mažupītē. Iekārtas jauda ir 20 m³ diennaktī, kas aptuveni atbilst reālajai noslodzei. Ūdensapgādes sistēmai **Cempos** ir notekūdeņu bioloģiskās attīrīšanas ietaises BIO-50. Būtiska sastāvdaļa ir smilts-grants filtrs aiz bioloģiskās attīrīšanas bloka. Šai gadījumā iekārtas nav pietiekami noslogotas, kas ievērojami pasliktina to darbības rādītājus. Pēc attīrīšanas notekūdeņi ieplūst Viltumā.

Kauguros un **Mūrmuižā** 2006.gadā ir uzbūvētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Ņemot vērā patērētāju skaitu Mūrmuižā attīrīšanas iekārtām ir pieslēgtas arī vecās NAI, tādējādi uzlabojot to darbības efektivitāti. Novecojušās un nolietotās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ir **Līčos** un faktiski ir pilnībā izbūvējamas no jauna.

Trikātas ciema esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BioDRY nodotas ekspluatācijā 2006.gadā un paredzētas komunālo notekūdeņu attīrīšanai. Ņemot vērā nelielo patērētāju skaitu to jauda ir samazināta.

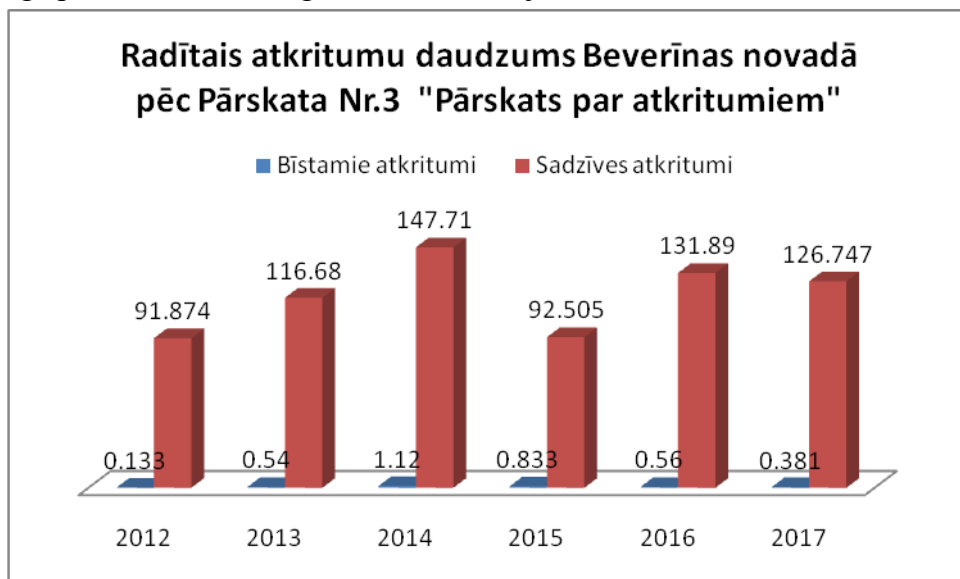
4.3.3. Siltumapgāde

Centralizētas siltumapgādes pakalpojums Beverīnas novadā ir pieejams Mūrmuižas ciemā un Cempu ciema Lazdu daudzdzīvokļu mājai. Kopīgi apsildīta tiek daļa vairākdzīvokļu māju un sabiedrisko ēku. Kā kurināmais tiek izmantota koksnes šķelda. Daudzdzīvokļu mājām ir uzstādīti siltuma patēriņa skaitītāji. Siltumtrases ir nolietotās un katru gadu nepieciešams ieguldīt finanšu līdzekļus trašu atjaunošanā, kas pakāpeniski tiek darīt.

4.3.4. Atkritumu apsaimniekošana

Atkritumu savākšanu veic SIA “Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija” (ZAAO). Atkritumus savāc atbilstoši līguma noteikumiem. Kopš 2005. jaunais cieto sadzīves atkritumu poligons Daibē ir vienīgā vieta Ziemeļvidzemes reģionā, kur nonāk sadzīves atkritumi.

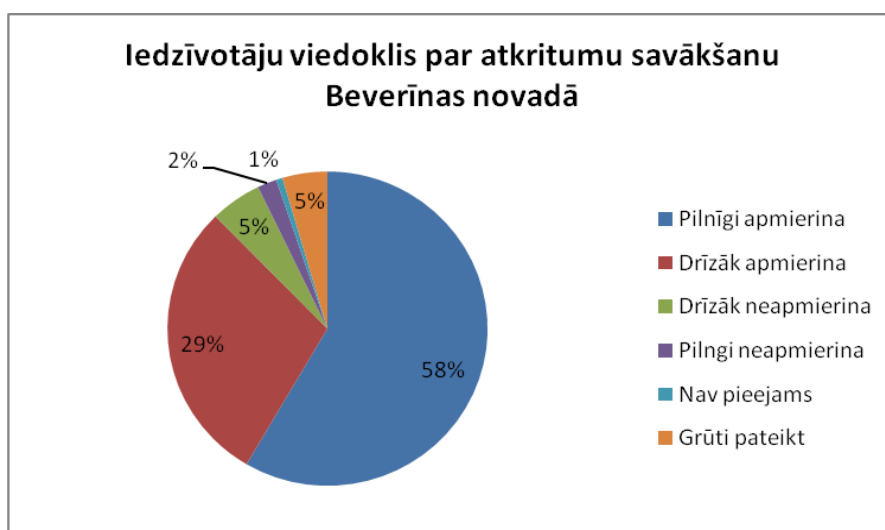
Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu novada administratīvajā teritorijā ir atbildīga pašvaldība un tā regulē to ar saistošajiem noteikumiem.



73.att. Radītie atkritumi tonnās Beverīnas novadā pēc pārskata Nr.3 „Pārskats par atkritumiem” (LVĢMC dati)

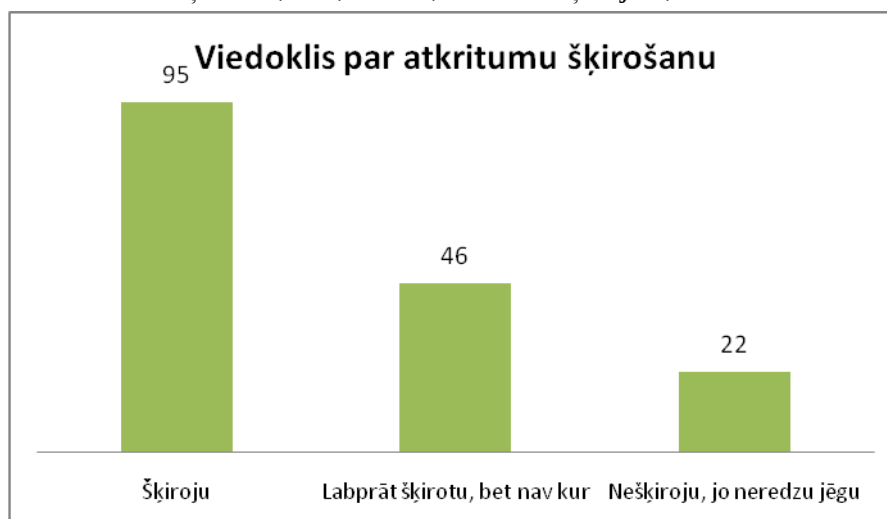
73.attēla dati rāda novadā radīto atkritumu daudzumu pa gadiem. Kā redzams, bez sadzīves atkritumiem, neliels daudzums ir arī bīstamie atkritumi.

Iedzīvotāju aptaujā izvērtējot pakalpojumu kvalitāti novadā, visaugstākais novērtējums ir atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumam. 87% respondenti atkritumu apsaimniekošanu novadā atzīst par pilnīgi apmierinošu un apmierinošu. Pilnīgi neapmierināti ir tikai 2% respondentu.



74.att. Iedzīvotāju viedoklis par atkritumu apsaimniekošanu Beverīnas novadā (aptaujas dati)

Novadā ir izveidoti vairāki dalītās atkritumu savākšanas punkti. No aptaujātajiem iedzīvotājiem atkritumus šķiro 58,3%, vēl 28,2% būtu šķirojuši, bet nav tādas iespējas (75.att.).



75.att. Iedzīvotāju viedoklis par atkritumu šķirošanu Beverīnas novadā (aptaujas dati)

Tas nozīmē, ka jādoma par papildus atkritumu šķirošanas punktu ierīkošanu, jo tikai 33% respondentu uzskata, ka atkritumu apsaimniekošana novadā uzlabojas.

4.3.5. Kopsavilkums par komunālo saimniecību Beverīnas novadā

Galvenie secinājumi

- Ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ir pieejamas tikai pagastu lielāko ciemu iedzīvotājiem.
- Ir uzsākta digitālo ūdens skaitītāju uzstādīšana attālinātai rādījumu nolasīšanai.
- Lielākā daļa iedzīvotāju atkritumus šķiro, taču iedzīvotāju aptaujā ir izteikts arī viedoklis par nepietiekošu atkritumu apsaimniekošanu.
- Individuālajā sektorā pārliecinošs vairākums māsaimniecību tiek apkurinātas ar koksni.

Nākotnes vajadzības

- Siltumtīklu uzlabošana un paplašināšana.
- Ūdenssaimniecības objektu atjaunošana un attīstīšana novada pagastos.
- Ūdenssaimniecības tīklu paplašināšana līdz jaunajiem apbūves gabaliem.
- Lai nodrošinātu dabas resursu pārvaldību un uzraudzību nepieciešams ieviest informācijas tehnoloģijas, radot jaunus elektroniskos pakalpojumus patērētājiem.
- Atkritumu šķirošanas ērtību uzlabošana.

5. PUBLISKĀ PĀRVALDE, PROJEKTI, PAŠVALDĪBAS UN IEDZĪVOTĀJU SADARBĪBA

5.1. PĀRVALDES STRUKTŪRA UN FUNKCIJAS

Beverīnas novada pašvaldības dome ir novada pārvalde, kas likumā „Par pašvaldībām”, citos normatīvajos aktos un Beverīnas novada pašvaldības domes Nolikumā noteiktajā kārtībā nodrošina pašvaldībai noteikto funkciju, doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un Beverīnas novada administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses. Beverīnas novada iedzīvotāju pārstāvību nodrošina to ievēlēts pašvaldības lēmējorgāns – dome, kas pieņem lēmumus, nosaka domes institucionālo struktūru, lemj par autonomo funkciju un brīvprātīgo iniciatīvu īstenošanu un par kārtību, kādā nodrošina domei deleģēto valsts pārvaldes funkciju un pārvaldes uzdevumu izpildi, izstrādā un izpilda domes budžetu. Pašvaldības dome atbilstoši kompetencei ir atbildīga par domes institūciju tiesisku darbību un finanšu līdzekļu izlietojumu.

Beverīnas novada iedzīvotāju intereses domē pārstāv 9 deputāti, kurus ievēl uz 4 gadiem. Lai nodrošinātu novada domes darbību un izstrādātu domes lēmumprojektus, Beverīnas novada pašvaldības dome izveidojusi divas pastāvīgās komitejas:

- ☐ Finanšu un attīstības komiteju 5 locekļu sastāvā;
- ☐ Sociālo, izglītības, kultūras un sporta jautājumu komiteja 4 locekļu sastāvā.

Atsevišķu pašvaldības funkciju pildīšanai darbojas 8 komisijas:

- ☐ Beverīnas novada vēlēšanu komisija;
- ☐ Zemes lietu komisija;
- ☐ Administratīvā komisija;
- ☐ Dzīvokļu jautājumu komisija;
- ☐ Iepirkuma komisija;
- ☐ Ārkārtas situāciju komisija;
- ☐ Pašvaldības nekustamā īpašuma atsavināšanas un izsoles komisija;
- ☐ Pašvaldības komisija darījumiem ar lauksaimniecības zemi.

Domes lēmumu izpildi nodrošina izpildinstitūcijas: pašvaldības administrācija, pašvaldības iestādes un struktūrvienības. 2018.gadā pašvaldības administrācijā strādā 20 6darbinieki.

Pašvaldības autonomo funkciju īstenošanai ir izveidotas šādas pašvaldības iestādes:

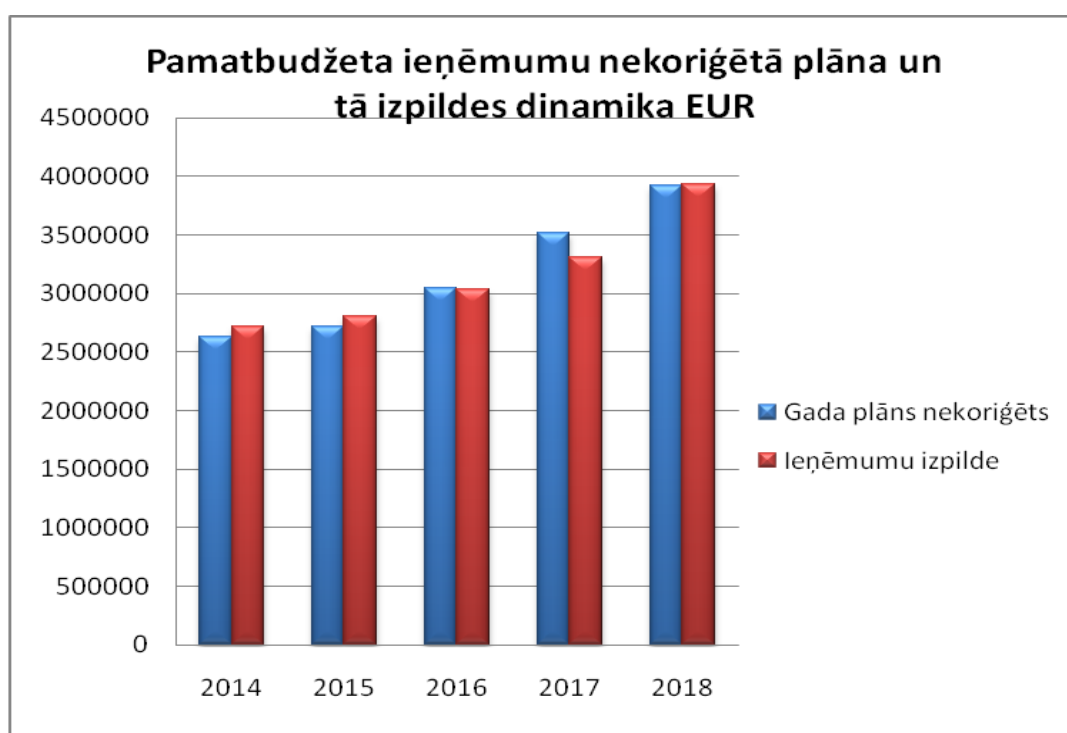
- ☐ PII „Pasaciņa”;
- ☐ Brenguļu sākumskola;
- ☐ J.Endzelīna Kauguru pamatskola;
- ☐ Trikātas pamatskola;
- ☐ Sociālais dienests;
- ☐ Kultūras centrs;
- ☐ Bāriņtiesa;

- ☐ Dzimtsarakstu nodaļa;
- ☐ Pašvaldības policija.

Iedzīvotāju apkalpošanas darba efektīvizēšanai ir izveidots Valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Trikātas pagastā.

5.2. BUDŽETS

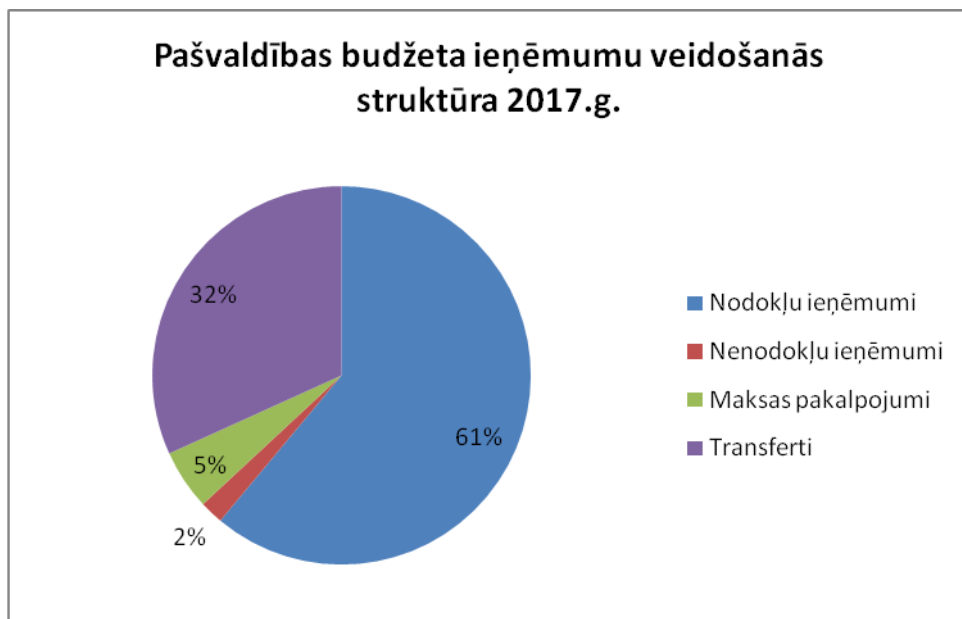
Beverīnas novada pašvaldības dome, atbilstoši normatīvajiem aktiem, plāno savu ikgadējo budžetu un veic tā izlietojuma uzskaiti. Budžeta atskaite tiek iesniegtas Valsts kasei, kura tās publicē ļoti detalizētā līmenī, tās ir izmantojamas visdažādāko analīžu un novērtējumu veikšanai.



76.att. . Beverīnas novada domes pamatbudžeta ieņēmumu nekoriģētā plāna un tā izpildes dinamika (Beverīnas pašvaldības dati)

Saskaņā ar pašvaldības datiem redzams, ka pamatbudžeta ieņēmumi katru gadu pieaug. Redzams arī, ka budžets tiek plānots samērā precīzi, jo ieņēmumu prognozes tikai nedaudz atšķiras no faktiskās izpildes. Tikai 2016.un 2017.gadā faktiskie ieņēmumi ir mazāki par plānotajiem (76.att.).

Ieņēmumus veido galvenokārt nodokļu ieņēmumi. 2017.gadā tie sastādīja 61%, no kuriem 87,6% sastādīja iedzīvotāju ienākuma nodoklis, kas tiek saņemts no Valsts kases sadales konta atbilstoši normatīvajos aktos Beverīnas novada pašvaldībai noteiktajam īpatsvara koeficientam kopējos, caur Valsts kases sadales kontu sadalāmajos nodokļa ieņēmumos. Transferti no citiem (pārsvārā – valsts mērķdotācijas un PFI fonds) budžetiem (32%), kā arī ieņēmumi par domes sniegtajiem pakalpojumiem (5%). Nenodokļu ieņēmumi sastādīja tikai 2% (77.att.).



77.att. Beverīnas novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumu veidošanās
(Pašvaldības dati)

Pašvaldība, tāpat kā 104 no 119 pašvaldībām, ir dotāciju saņēmēja no PFIF. Aprēķinot nepieciešamo dotāciju, tiek ņemti vērā vērtētie ieņēmumi – iedzīvotāju ienākuma nodoklis un nekustamā īpašuma nodoklis par zemi, ēkām un būvēm un mājokļiem. Salīdzinot Beverīnas novada pašvaldību ar kaimiņu pašvaldību un Latvijas novadu vidējiem vērtētiem ieņēmumiem uz 1 iedzīvotāju 2018.gada finanšu aprēķinā, redzams, ka novada pašvaldībā šie ieņēmumi, vienīgi izņemot Valmieras pašvaldību, ir augstākie (27.tab.).

27.TABULA

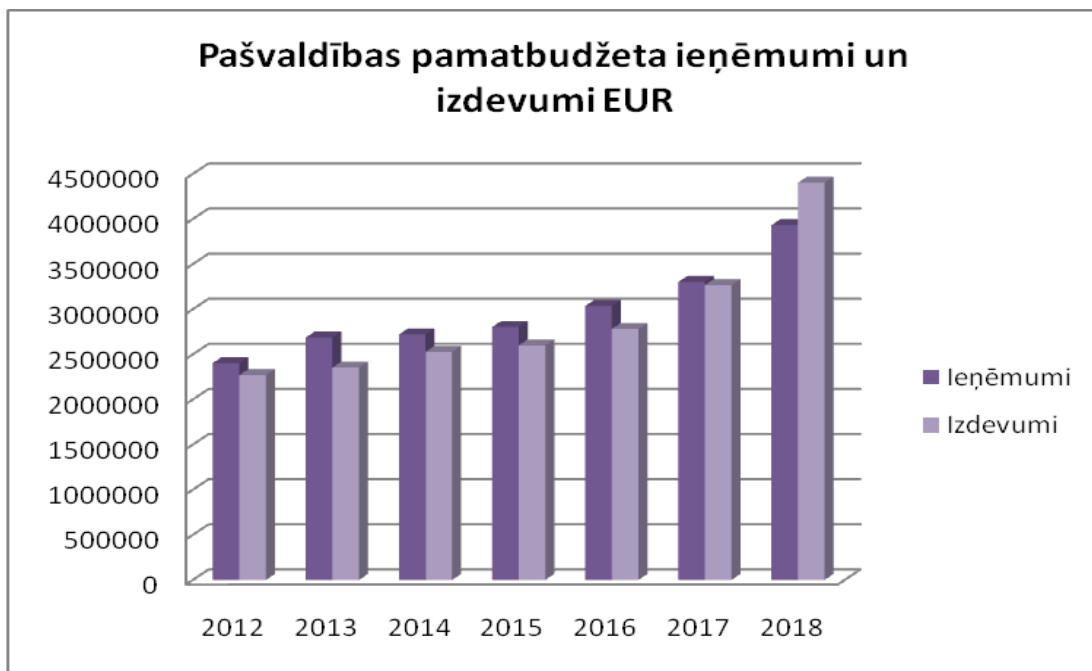
**VĒRTĒTIE IEŅĒMUMI UZ 1 IEDZĪVOTĀJU BEVERĪNAS NOVADA, KAIMIŅU
PAŠVALDĪBĀS UN REPUBLIKAS NOVADOS 2018.GADĀ**

(PFI aprēķini 2018.gadam)

Pašvaldība	Vērtētie ieņēmumi EUR/1 iedz.
Beverīnas novada pašvaldība	632
Valmieras pilsētas pašvaldība	753
Burtnieku novada pašvaldība	589
Kocēnu novada pašvaldība	603
Priekuļu novada pašvaldība	586
Smiltenes novada pašvaldība	616
Strenču novada pašvaldība	501
Latvijas novados vidēji	628

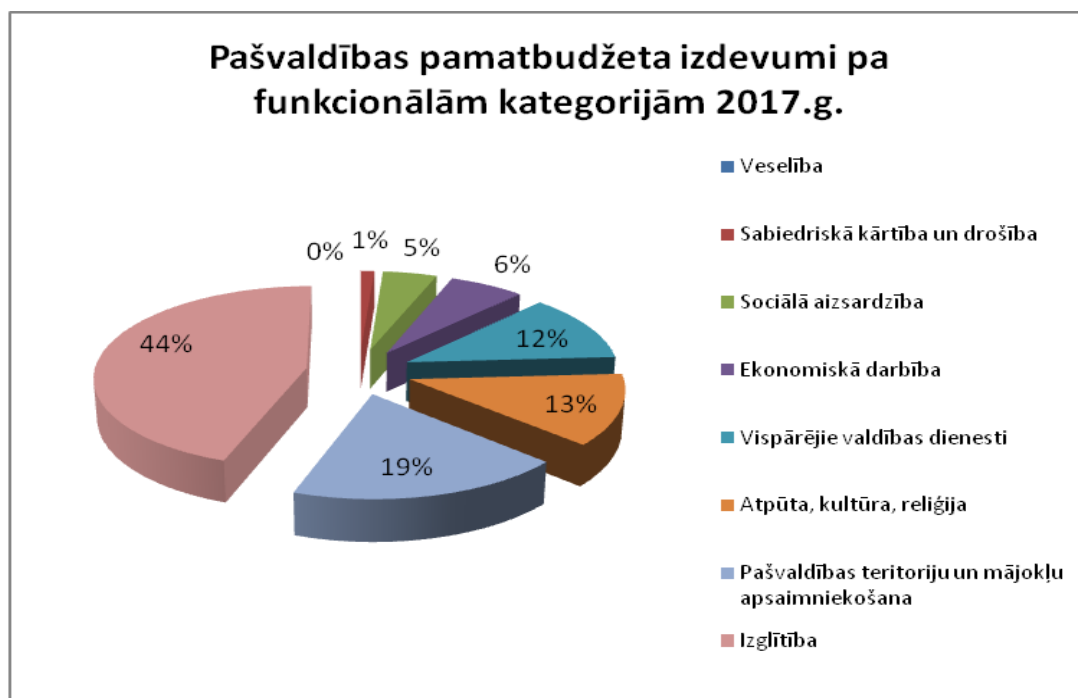
Šie skaitļi rāda, ka pašvaldības lieluma termins nav tieši proporcionāls ienākumu līmenim.

2017.gadā dotācija no PFIF novadā sastādīja 11,6% no pašvaldības kopējiem ieņēmumiem.



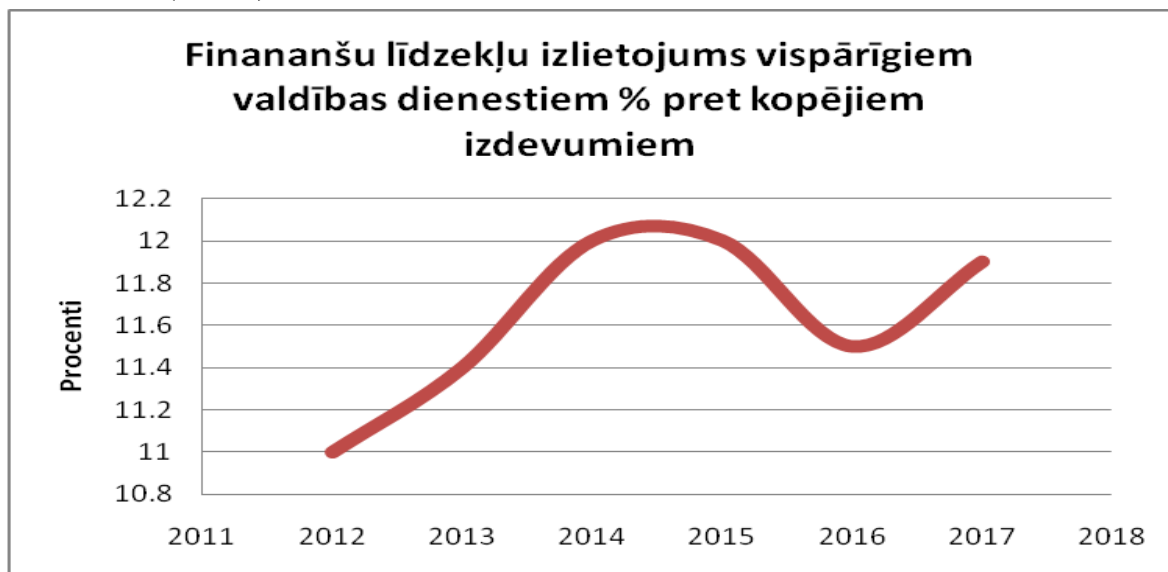
78.att.Beverīnas novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumu un izdevumu attiecība (Pašvaldības dati)

Var teikt, ka Beverīnas novada pašvaldības budžets ir sabalansēts, jo budžeta ieņēmumi pārsniedz izdevumus. Vienīgi 2018.gada budžets ir ar ieņēmumu deficītu, jo tika realizēti vairāki projekti un to priekšfinansēšanai tika izmantots līdzekļu uzkrājums no iepriekšējiem gadiem (78.att.).



79.att. Beverīnas novada pašvaldības PB izdevumi pa funkcionālajām kategorijām (Pašvaldības dati)

Izglītības funkcijas nodrošināšanai pašvaldība tērē 44% no budžeta. Ievērojot, ka izdevumi izglītībai ir ilgtermiņa investīcija, var apgalvot, ka novada budžets iespēju robežās ir vērsts uz nākotni. 19% izlietoti teritorijas un mājokļu apsaimniekošanai, komunālo pakalpojumu nodrošināšanai. Atpūtai, kultūrai un sportam tiek izlietoti 13% pamatbudžeta, sociālajai aizsardzībai tērēti 5% no izmaksām, kas parāda, ka novadā bezdarbnieku un trūcīgu personu nav daudz. 2017.gada izdevumos 6% ir asinājumi ekonomiskai darbībai (nodarbinātības veicināšana, autoceļu un autotransporta uzturēšana), salīdzinot ar 2016.gadu, tie palielinājušies par 89 055 EUR. Tas lielākoties saistīts ar pamatbudžeta līdzekļu piešķiršanu pašvaldības autoceļu ar grants segumu uzlabošanai (79.att.).



80.att. Izdevumu valdības dienestiem attiecība pret pamatbudžeta izdevumiem Beverīnas novada pašvaldībā (Pašvaldības dati)

Budžeta izlietojumam novada attīstības rādītājos ir noteiktas divas pamatpozīcijas: investīciju apjoms domes pamata infrastruktūrā un pārvaldības izmaksu daļa pamatbudžetā. Novada pašvaldības pārvalde funkcionē samērā ekonomiski. Par pieņemamu situāciju tiek uzskatīts izdevumu valdības dienestiem apjoms 10 – 15% līmenī no kopējiem izdevumiem. Laika periodā no 2012.līdz 2017.gadam pašvaldībā tas svārstījies 11% līdz 12% robežās (80.tab.). Domājot par šo izmaksu nepalielināšanos izglītības metodiskais darbs ir deleģēts Kocēnu novada Izglītības pārvaldei un būvniecības pakalpojumu administrēšana Kocēnu novada Būvvaldei.

Pēc ekonomisko kategoriju klasifikācijas ievērojamākie finanšu resursi atvēlēti atlīdzībai, kas sastāda 50% līdz 55% no kopējiem izdevumiem (28.tab.). Tas izskaidrojams ar to, ka pašvaldībai nav savu kapitālsabiedrību un pakalpojumus iedzīvotājiem sniedz pašvaldība algojot darbiniekus pati. Pakalpojumu apmaksai tiek atvēlēti 14% līdz 17%, materiālu, energoresursu un krājumu iegādei ap 10%. Kapitālajiem izdevumiem pašvaldība katru gadu vidēji atvēl līdz 10% no kopējiem izdevumiem. Laika periodā no 2012.līdz 2017.gadam kapitālieguldījumi sastāda 1 057 065 EUR, no kuriem pašvaldības budžeta finanšu līdzekļi ir 78,5%. Tas saistīts ar to, ka šajā laika posmā iepriekšējā ES fondu plānošanas perioda finanses jau bija apgūtas un nākošā perioda finansēšana iesākās tikai 2016./2017.gadā. Bez tam 2014. – 2020.gada plānošanas perioda programmu finansējums galvenokārt paredzēts reģionālo attīstības

centru un republikas nozīmes pilsētu projektiem. Tādēļ pašvaldības kapitālieguldījumi pārsvarā ir pašu ieguldījums.

28.TABULA

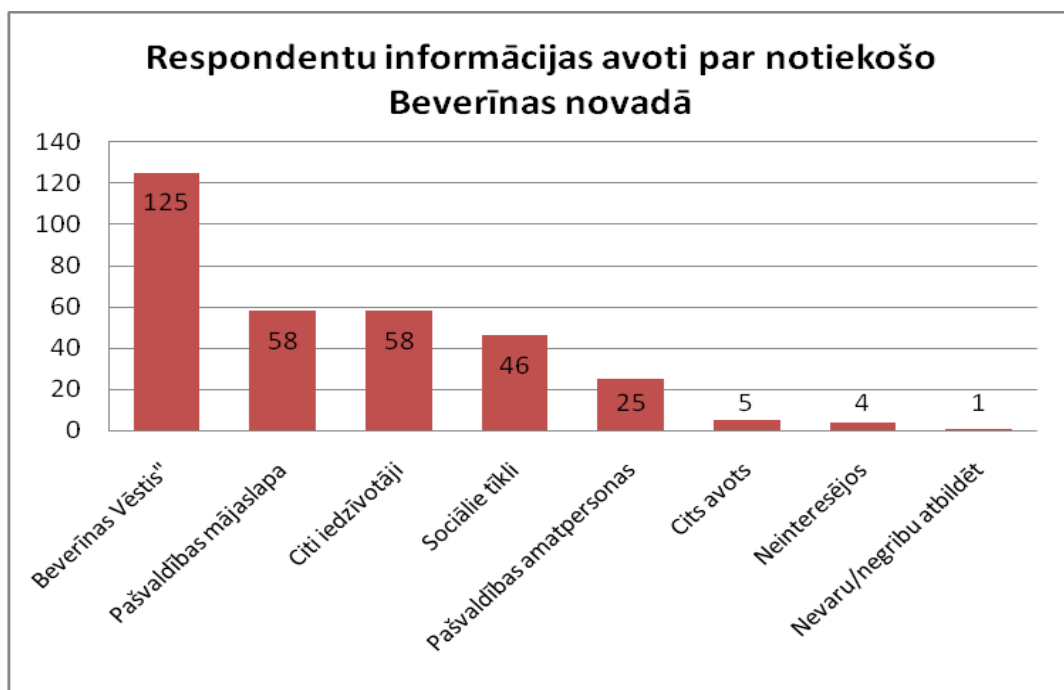
**BEVERĪNAS NOVADA PAŠVALDĪBAS PAMATBUDŽETA IZDEVUMI 2016.UN 2017.GADĀ
PĒC EKONOMISKO KATEGORIJU KLASIFIKĀCIJAS**

Posteņa nosaukums	2016.gada budžeta izpilde, EUR	2017.gada budžeta izpilde, EUR	2018.gada apstiprinātais budžets, EUR
Atalgojums (EUR)	1211691	1276384	1541301
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	43.56	39.05	35.44
Darba devēja VSAOI, sociāla rakstura pabalsti un kompensācijas (EUR)	344327	365708	458897
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	12.38	11.19	10.55
Komandējumi un dienesta braucieni (EUR)	1552	1436	3575
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	0.06	0.04	0.08
Pakalpojumi (EUR)	395473	584870	680652
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	14.22	17.89	15.65
Krājumi, materiāli, energoresursi, biroja preces (EUR)	245315	298794	412832
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	8.82	9.14	9.49
Izdevumi periodikas iegādei (EUR)	5025	4919	4000
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	0.18	0.15	0.09
Nodokļu maksājumi (EUR)	34299	47481	26705
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	1.23	1.45	0.61
Subsīdijas un dotācijas komersantiem, biedrībām un nodibinājumiem, izņemot lauksaimniecisko ražošanu (EUR)	7486	19728	36800
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	0.27	0.60	0.85
Procentu izdevumi (EUR)	13348	12270	11265
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	0.48	0.38	0.26
Sociālie pabalsti (EUR)	73359	88519	106904
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	2.64	2.71	2.46
Uzturēšanas izdevumu transferti (EUR)	222397	237107	252232
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	7.99	7.25	5.80
Kapitālie izdevumi (EUR)	225649	304510	470948
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	8.11	9.32	10.83
Kapitālo izdevumu transferti (EUR)	1781	27000	343438
<i>No pamatbudžeta izdevumiem (%)</i>	0.06	0.83	7.90
Izdevumi kopā	2781702	3268726	4349549

5.3. PAŠVALDĪBAS UN SABIEDRĪBAS SADARBĪBA

Par iedzīvotāju informēšanu, pašvaldības darba un lēmumu skaidrošanu, kā arī par sadarbības veidošanu ar sabiedrību Beverīnas novada pašvaldībā atbildīgs ir Sabiedrisko attiecību speciālists. Veidojot Beverīnas novada pašvaldības komunikāciju ar iedzīvotājiem, par galveno kritēriju tiek izvirzīts veidot informētu, līdzatbildīgu un aktīvu novada sabiedrību, kas aktīvi iesaistās lēmumu pieņemšanā, interesējas par notiekošo novadā, ir pozitīvi orientēta.

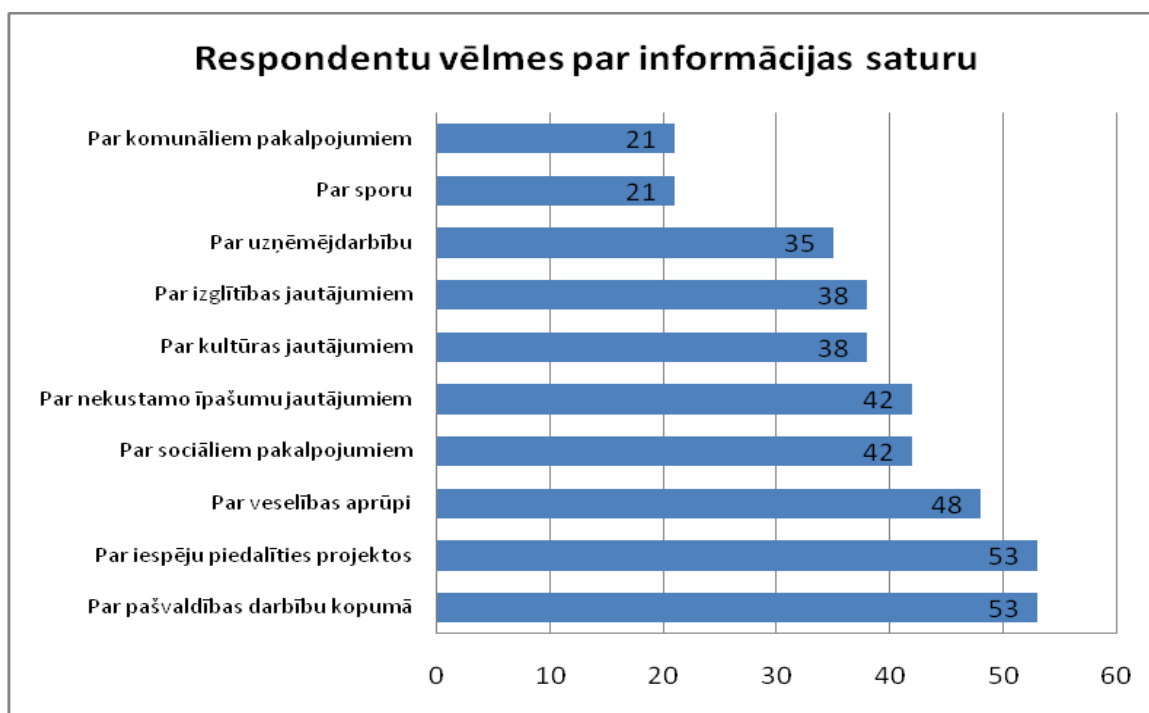
Iedzīvotājiem ir iespēja saņemt informāciju par pašvaldības darbu daudzveidīgā informācijas līdzekļu klāstā, kuru vidū pārliecinoši līderi ir drukātais informatīvais izdevums „Beverīnas Vēstis” (81.att.). Otrajā vietā ir pašvaldības mājas lapa un (apsveicami, ka IT laikmetā nav zudusi tiešā savstarpējā komunikācija) informācijas apmaiņa starp pašiem iedzīvotājiem. Nozīmīga loma ir arī sociālo tīklu profiliem.



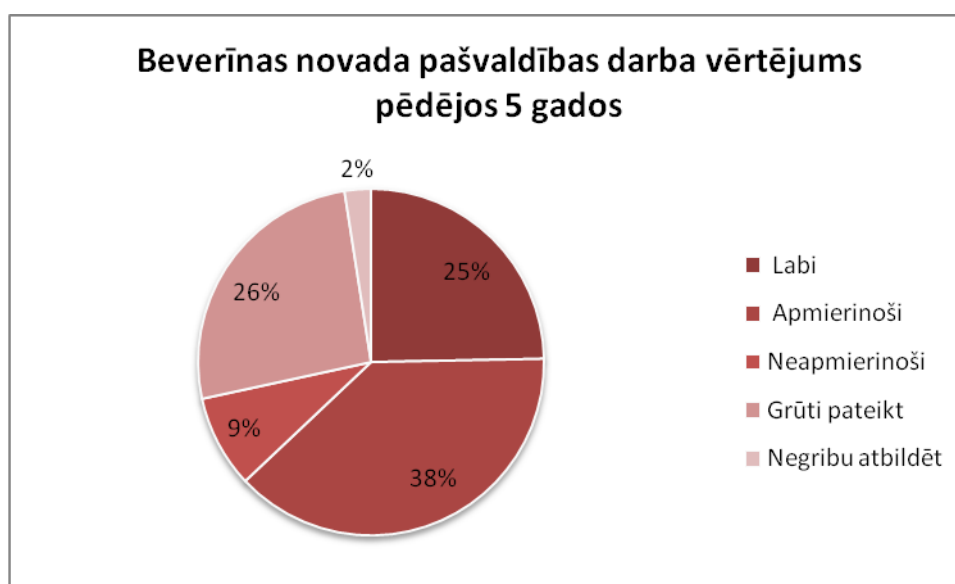
81.att.Iedzīvotāju aptaujas respondentu informācijas avoti par notiekošo Beverīnas novadā

Jautāti par vēlmi, kādu informāciju konkrēti iedzīvotāju vēlētos vairāk saņemt, iedzīvotāji norāda, ka par pašvaldību kopumā, par iespējām piedalīties projektos, konkursos. Interesē jautājumi par veselības aprūpi un sociālajiem pakalpojumiem. Izteikti viedokļi par to, ka mājaslapā vajadzētu publicēt vairāk informācijas par novadu, nevis pārpublicēt vispārīgu valsts informāciju. Izteiktas vēlmes pēc informācijas par kopējām talkām novada sakārtošanai un jauniešu iesaistīšanu brīvprātīgā darbā palīdzībai veciem cilvēkiem.

Aptauja parādīja visumā labu novada pašvaldības darba novērtējumu (83.att.). Tikai 9% respondentu to atzinuši par sliktu. Taču vairāk kā ceturtdaļai aptaujāto uz šo jautājumu ir grūti atbildēt. Tas norāda uz to, ka pašvaldībai vairāk uzmanības jāpievērš savas darbības popularizēšanai, atgriezeniskās saites veidošanai ar sabiedrību.



82.att.Iedzīvotāju aptaujas respondentu vēlmes attiecībā uz informāciju, ko vēlētos saņemt vairāk



83.att.Beverīnas novada pašvaldības darba vērtējums aptaujas respondentu skatījumā

Arī jautājumā par pašvaldības plānošanas darbu, vairāk kā trešdaļai respondentu nav viedokļa par šo jautājumu. Trešdaļa aptaujāto plānošanas darbu vērtē kā labu, bet 16% to vērtē kā daļēji apmierinošu un 13,6% respondentu domā, ka darbs notiek formāli.

Ikviens iedzīvotājs var izmantot iespēju tikties ar Beverīnas novada pašvaldības domes priekšsēdētāju vai deputātiem pieņemšanas laikos, kas publicēti pašvaldības mājas lapā. Iedzīvotājiem ir iespēja komunikācijai izmantot arī deputātu tālruņus un e-pastus.

Lai veicinātu iedzīvotāju iniciatīvu un sadarbību dažādu Beverīnas novadā aktuālu jautājumu risināšanā, pašvaldība katru gadu izsludina mazo grantu projektu konkursu biedrībām un neregistrētām iedzīvotāju iniciatīvas grupām, atvēlot šim mērķim pašvaldības budžeta līdzekļus. Konkursa mērķis ir atbalstīt sabiedriski nozīmīgu programmu, projektu un pasākumu

īstenošanu Beverīnas novadā un veicināt iedzīvotāju aktivitāti un līdzdalību aktuālu problēmu risināšanā, sekmējot viņu dzīves kvalitātes uzlabošanos.

Beverīnas novada pašvaldības dome ir dalībnieks (biedrs) sekojošās nevalstiskajās organizācijās:

- ☐ Biedrībā „Latvijas Pašvaldību savienība”.
- ☐ Biedrībā „Lauku partnerība „Ziemeļgauja””;
- ☐ Biedrībā „Beverīnas kopdarbības asociācija”
- ☐ Biedrībā “Valmieras-Giterslo reģionu sadarbībai”;
- ☐ Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrībā.

Lai aktīvāk iesaistītu jauniešus novada dzīvē, pašvaldībā tiek algots jaunatnes lietu speciālists. Ir izveidoti jauniešu centri, kur interesentiem ir iespējas pulcēties un plānot savas aktivitātes. Svarīgi ir pievērst uzmanību tieši tiem jauniešiem, kuru mācības ir ārpus novada izglītības iestādēm., censties nepazaudēt saikni ar novadu, jo viņi ir novada nākotnes iedzīvotāji.

5.4. PROJEKTI

Beverīnas novada pašvaldības domei ir pieredze dažādu infrastruktūras projektu realizācijā vairāku gadu garumā. 2007.-2013.gada plānošanas periodā Beverīnas novada pašvaldība realizēja 16 projektus par kopējo summu aptuveni 1,3 milj. EUR. Tie ir projekti dažādās ES fondu aktivitātēs, liela daļa projektu ir realizēti 3.darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi”.

2014.-2020.gada plānošanas periodā Beverīnas novada pašvaldība turpina aizsākt darbu pie infrastruktūras projektu realizācijas. Pašvaldība iesaistās Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) pasākumā „Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos”, kā ietvaros katrā Beverīnas novada pagastā tiek veikta uzņēmējiem nepieciešamāko ceļu pārbūve. Šī ir viena no nedaudzajām pašvaldībai pieejamām ES fondu programmām, tādēļ tiek izmantota ik viena iespējamā finanšu piesaiste citās programmās, kā arī infrastruktūras atjaunošanai tiek ieguldīti pašvaldības budžeta līdzekļi. Viena no pieejamām programmām ir LAD pārraudzībā esošā LEADER. Novada pašvaldība aktīvi ir iesaistījusies pati vai piešķīrusi līdzfinansējumu biedrībām visās izsludinātajās kārtās.

Lai sniegtu atbalstu uzņēmējdarbības attīstībai novadā, pašvaldība ar ELFLA atbalstu ir uzsākusi realizēt koplietošanas meliorācijas sistēmu atjaunošanas projektus, kā arī realizē Eiropas sociālā fonda (ESF) projektu „Veselas un veselīgas sabiedrības veidošana Beverīnas novadā”, popularizējot veselīgu un aktīvu dzīvesveidu.

2015.gadā Beverīnas novada pašvaldībā ar valsts finansējuma atbalstu tika izveidots Valsts un pašvaldību vienotais klientu apkalpošanas centrs Trikātas pagastā, kur iespējams saņemt ne tikai pašvaldības pakalpojumus, bet arī daļu no valsts sniegtajiem pakalpojumiem.

Ar realizētajiem projektiem un pašvaldības nozīmīgākajiem ieguldījumiem infrastruktūras atjaunošanā var iepazīties 29.tabulā.

Rīcību plānā, t.sk. Investīciju plānā, daudzu paredzēto pasākumu faktiskā realizācija ir un arī nākotnē būs lielā mērā atkarīga no pieejamā ES un citu fondu finansējuma, jo daudzu

pasākumu, to izmaksu dēļ, pilnvērtīgai realizācijai un rezultātu sasniedzamībai ir papildus nepieciešami ārējie finanšu resursi.

29.TABULA

BEVERĪNAS NOVADA PAŠVALDĪBAS REALIZĒTIE PROJEKTI
LAIKA PERIODĀ NO 2012. – 2018.G.

Finanšu avots	Projekta nosaukums	Realizācijas gads	Attiecināmās izmaksas EUR
ERAF Pašvaldība	Beverīnas novada izglītības iestāžu internetizācija Nr.2009/0306/3DP/3.2.2.1.2 ./09/IPIA/VIAA/552	2009-2012	34 602
ESF	Pašvaldības attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana Beverīnas novada Attīstības programmas un Teritorijas plānojuma izstrādē Nr.1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/ VRAA/046	2010-012	38 665
ESF	Juriskonsulta piesaistīšana Beverīnas novada pašvaldības efektīvas publiskās pārvaldes nodrošināšanai Nr. 1DP/1.5.3.1.0/10/APIA/VR AA/046	2010-2012	25 595
ELFLA Pašvaldība	Mūrmuižas ciema labiekārtošana un Saieta nama „Depo” vienkāršota rekonstrukcija, II kārtā Nr.11-09-L32100-000132	2011-2012	97 479
Sorosa fonds	“Skola iziet Ciemā”	2013	14 950
COMENIUS	“Come along and let’s play together”	2011-2013	29 880
ELFLA Pašvaldība	Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana Brenguļu pagastā	2013	4 387
LVAf	“Vasaras superskola – Beverīnas ūdeņi”	2014	2 845
IZM Pašvaldība	“Sporta inventāra iegāde Beverīnas novada izglītojamo veselības nostiprināšanai un attīstīšanai”	2014	4 822
Pašvaldība	Jumta rekonstrukcija PII Pasaciņa	2014	74 181
Pašvaldība	Kauguru pagasta Kļavu mājas jumta nomaiņa un skursteņu remonts	2014	16 572
Pašvaldība	Iegādāts jauns mikroautobuss IVECO Daily skolēnu pārvadāšanai Brenguļos un Kauguros	2014	57 455
ERAF Pašvaldība	„Interneta pieejas punktu attīstība Beverīnas novadā”	2014-2015	17 695
Pašvaldība	Brengulu sākumsskolas jumta siltināšana, rekonstrukcija	2015	67 133
ERASMUS+	“Izglītojamo ar mācīšanās traucējumiem	2015	1 998

	motivēšana mācību darbam un sagatavošana darba tirgum		
LVAF	“Dziļāk mežā” – bērnu vasaras nometne	2015	1 665
Zivju fonds Pašvaldība	Beverīnas novada ūdenstilpņu aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu īstenošana	2015	2 538
Valsts Pašvaldība	Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru izveide un uzturēšana reģionu un novadu nozīmes attīstības centros	2015	18 693
Pašvaldība	Kauguru kultūras nama jumta seguma nomaiņa un siltināšana	2015	36 939
IZM, Pašvaldība	Sporta inventāra iegāde Beverīnas novada izglītības iestāžu īstenoto sporta aktivitāšu dažādošanai	2016	3 208
ELFLA Pašvaldība	“Mūrmuižas brīvdabas estrādes deju grīdas būvniecība	2017	19 997
ESF	Veselas un veselīgas sabiedrības veidošana Beverīnas novadā	2016-2019	39 788
ELFLA Pašvaldība	“Beverīnas novada ceļu posmu "Stantes-Zīles un Ķiguļu ceļš", "Amsiņi-Ķīši" un "Jēņu ceļš" pārbūve”	2017-2018	417 304
LVAF Pašvaldība	“Zivju resursu aizsardzība Trikātas ezerā, Baznīcas ezerā, Pannas ezerā, Dutkas ezerā un Abulas upē”	2017	9 489
ELFLA Pašvaldība	“Meliorācijas sistēmas atjaunošana nekustamajā īpašumā “Rušas””	2017-2018	68 600
ELFLA	“Veloparka trases izveidošana Beverīnas novadā”	2018	53 890
LVAF	“Trikātas ezers – mūsu kopīgā rūpe”	2018-2019	50 797
ELFLA	“Beverīnas novada ceļu posmu "Stantes-Zīles un Ķiguļu ceļš", "Amsiņi-Ķīši" un "Jēņu ceļš" pārbūve” II daļa	2018-2019	220 351

5.6. Kopsavilkums par Beverīnas novada pašvaldības darbību

Galvenie secinājumi

- Beverīnas novada pārvaldība ir organizēta atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Beverīnas novada pašvaldības domes iestāžu un struktūrvienību komplektācija nodrošina vajadzīgo pakalpojumu spektru atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 15.pantā noteiktām pašvaldības autonomajām funkcijām.
- Novadā ir izveidots Valsts un pašvaldību vienotais klientu apkalpošanas centrs valsts un pašvaldības sniegto pakalpojumu uzlabošanai.
- Beverīnas novada pašvaldības budžets tiek plānots pēc sabalansētības principa. Budžeta apjoms visumā ir stabils un uzrāda pieauguma tendences.

- Transferti veido aptuveni trešo daļu no budžeta ieņēmumiem, IIN, kas ir galvenais budžeta pašu ieņēmumu veidotājs, pieaug pastāvīgi, līdz ar to pieaug arī vērtētie ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju, kas norāda tendenci uz budžeta patstāvības pusi.
- Izmaksas vispārējiem valdības dienestiem atbilst pieļaujamai robežai, kas visumā atbilst labas pārvaldības praksei.
- Kaut gan novada budžets pamatā ir vērsts uz patēriņu, ievērojama daļa no tā tiek novirzīta kapitālieguldījumos. Tiek izmantoti dažādi šo izdevumu finansēšanas mehānismi.
- Tradicionālie pašvaldības informācijas izplatīšanas veidi pagaidām ir dominējoši, bet sociālo tīklu informācija tiem tuvojas, acīmredzot ir vērojama jauniešu auditorijas ietekme un šo mēdiju interaktivitāte.
- Beverīnas novada pašvaldība piedalās projektu aktivitātēs, izmantojot to iespējas arī kā uzņēmējdarbības un NVO darbības atbalsta veidošanai.

Nākotnes vajadzības

- Pārvaldes, tās iestāžu un struktūrvienību darbinieku kvalifikācijas regulāra paaugstināšana.
- Klientu apkalpošanas centra attīstīšana.
- Beverīnas novada pašvaldības un to struktūrvienību materiāli tehniskās bāzes attīstīšana.
- Beverīnas novada pašvaldības domes iestāžu infrastruktūras uzlabošana.
- Plānošanas procesa nepārtauktības un integrativitātes nodrošināšana, tematiskā padziļināšana.
- NVO sektora un uzņēmējdarbības atbalsta mehānismu paplašināšana un pilnveidošana.
- Novada zīmola izveide un attīstīšana sadarbībā ar kultūras, izglītības un uzņēmējdarbības sektoriem.

6. RISKĀ FAKTORI BEVERĪNAS NOVADĀ

6.1.DABAS RISKI

6.1.1. Klimata pārmaiņas

Klimata pārmaiņas kā globāli, tā lokāli rada lēnu, bet pastāvīgu dažādu, ar klimatu un laikapstākļiem saistīto apdraudējumu pieaugumu. Latvijas apstākļos klimata pārmaiņu īpatnības no šī viedokļa gan ir mazāk izteiktas, nekā citur. Novērojama veģetācijas perioda nobīde uz rudens pusi – pat par vairākām nedēļām, aukstā gadalaika vidējās temperatūras paaugstinās, pagarinās pārejas gadalaiku ilgums. Vasaras kopumā kļūst vēsākas un mitrākas, vienlaikus palielinoties atsevišķu karstuma viļņu iespējamībai un ilgumam. Kopumā ņemot, klimats iegūst atlantiskāku raksturu. Latvijā nav pierādāmi konstatēta klimata pārmaiņu ietekme uz vētraiņu dienu skaitu gadā, augsta līmeņa pavasara palu biežumu un intensitāti. Tomēr klimata pārmaiņu ļoti ticamas sekas ir, piemēram, 2017.gada pārmitrais rudens - ziemas periods, kas izsauca lauksaimniecības kultūru bojāeju daudzos apvidos Latvijā. Iespējamo karstuma viļņu dēļ noteiktos periodos var pieaugt ugunsbīstamība mežos. Rezumējot, var apgalvot, ka globālās klimata pārmaiņas Beverīnas novadu ietekmēs samērā maz.

6.1.2. Plūdu riski

Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. oktobra Direktīvu 2007/60/EK par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību, plūdu riska novērtējums un plūdu riska draudu novēršanas pasākumi ir vieni no svarīgākajiem pasākumiem

Nozīmīgākais dabas riska faktors Beverīnas novadā ir plūdi, kas saistīti ar Gauju un ūdens līmeņa celšanos tajā pavasarī vai pēc intensīvām lietavām vasarā.

Ūdens līmeņa celšanās Gaujā apdraud būves dārzkopības sabiedrībās, jāņem vērā, ka pēdējos gados aizvien vairāk šo būvju tiek pielāgotas un izmantotas pastāvīgai dzīvošanai. Brenguļu un Trikātas pagastu teritorijās nav novērota īslaicīga vai pastāvīga upju applūšana, jo gan Abula gan Gaujas krasti pagastu teritorijā pārsvarā ir stāvi un to krastos ir meži.

Brenguļu pagastā plūdu apdraudētas teritorijas ir arī visi zemesgabali, kas ietilpst dārzkopības sabiedrību “Sprīdītis 2” un “Pūpoli 2” teritorijās.

Novadā plūdi nevar izraisīt rūpnieciskas avārijas, jo plūdu apdraudētā rajonā nekādi uzņēmumi neatrodas.

6.1.3. Tehnogēniskie riski

Tehnogēnie riski Beverīnas novadā ir saistīti ar tehniskiem objektiem, kuru sabrukšana var radīt līdzīgas sekas, kaut gan nav saistīta ar bīstamu aģentu nokļūšanu apkārtējā vidē.

Saskaņā ar LR likumdošanu, par civilās aizsardzības uzdevumu izpildi atbild Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Valmieras brigāde.

Ir izveidota Valmieras sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija un tiek izstrādāts vairāku pašvaldību kopīgs Civilās aizsardzības plāns.

GALVENIE TEHNOGĒNO RISKA FAKTORI, KAS IR VAI VAR BŪT AKTUĀLI BEVERĪNAS NOVADĀ

Ārkārtējo situāciju cēloņi	Riska teritorijas un objekti	Riska raksturs	Riska izplatība
Autotransporta avārijas	Caur novada teritoriju iet vairāki salīdzinoši intensīvi noslogoti autoceļi. Bīstamu vielu pārvadāšanas apjoms ir neliels.	Iespējamās transporta avārijas ar smagām sekām	Šauri lokāla rakstura
Avārijas uz dzelzceļa	Novada teritoriju šķērso dzelzceļa līnija, pa kuru tiek pārvadātas ugunsnedrošas vielas	Iespējamās transporta avārijas ar smagām sekām	Lokāla rakstura; var tikt apdraudētas pieguļošās teritorijas
Avārijas, kas saistītas ar augstspiediena gāzes transportu	Caur novada teritoriju iet augstspiediena gāzes vads un teritorijā atrodas gāzes regulēšanas stacija.	Iespējama apjomīga gāzes noplūde ar eksplozijas draudiem vai augstspiediena gāzesvada eksplozija	Tieši apdraudētas pieguļošās teritorijas; masīvas noplūdes gadījumā bez tūlītējas aizdegšanās – ļoti plaša teritorija
Sprādzienbīstamu priekšmetu eksplozijas	Kara laika munīcijas paliekas, kas sastopamas mežos;	Eksplozijas un metāla šķembu nodarīts kaitējums	Šauri lokāla rakstura
Avārijas vietējās enerģētikas objektos	Katlu mājas	Katla eksplozija nepareizas ekspluatācijas rezultātā	Lokāla rakstura, bet bīstamība paaugstināta, jo atrodas apdzīvotās vietās
Elektrotīklu avārijas	Augstsprieguma elektrolīnijas	Vadu nokrišana, elektrotriecienu un aizdegšanās briesmas	Šauri lokāla rakstura
Ūdensvada avārijas	Ūdensvada komunālie tīkli zem ielām un ceļiem	Izskalojumi, kas var radīt transporta avārijas	Šauri lokāla rakstura
Naftas produktu noplūde un avārijas	Agroserviss (Valmierā), Latvijas Nafta (Valmierā), DUS novada teritorijā.	Piesārņojums, ugunsgrēks, vides piesārņojums ar izplūdušajiem un degšanas produktiem	DUS gadījumā lokāla rakstura, lielākās glabātavās var skart plašāku teritoriju
Cilvēku masu pulcēšanās vietas	Pasākumi estrādē, kultūras namā, skolā, u.c.	Ugunsgrēks, panika	Pasākuma norises vietā
Plūdi	Kauguru Dzirnau ezera un HES hidrobūvju sabrukšana	Lejupesošās teritorijas strauja pārplūšana ar tiešu apdraudējumu cilvēkiem un būvēm	Iespējami plašāka rakstura postījumi

7. IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INFORMĀCIJAS AVOTI

Normatīvie akti

1. LR likums 19.05.1994. „Par pašvaldībām”
2. LR likums 08.05.2008. „Attīstības plānošanas sistēmas likums”
3. LR likums 13.10.2011. „Teritorijas attīstības plānošanas likums”
4. LR likums 21.03.2002. „Reģionālās attīstības likums”
5. LR likums 01.07.2001. „Par piesārņojumu”
6. MK 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”
7. MK 2014.gada 14.oktobra noteikumi Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”.

VARAM „Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī” 2014.gada redakcijā

Plānošanas dokumenti

8. Stratēģija „Eiropa 2020”(2010)
9. ES teritoriālā kohēzija(1999)
10. ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam(2009)
11. Lisabonas stratēģija(2000)
12. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam
13. Nacionālais attīstības plāns 20014. – 2020.gadam
14. Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai
15. Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.–2019.gadam
16. Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība”
17. Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030
18. Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības programma 2015.-2020.gadam
19. Vidzemes plānošanas reģiona Teritorijas plānojums 2007.-2027.gadam
20. Valmieras pilsētas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam
21. Smiltenes novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam
22. Strenču novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030.gadam
23. Priekuļu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030.gadam
24. Kocēnu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.–2030.gadam
25. Burtņieku novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.–2030.gadam
26. Beverīnas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.–2024.gadam;
27. Beverīnas novada integrētās attīstības programma 2012.–2018.gadam;
28. Beverīnas novada teritorijas plānojums 2012.–2024.gadam;
29. J.Endzelīna Kauguru pamatskolas Attīstības plāns 2018 – 2020;
30. Trikātas pamatskolas Attīstības plāns 2018 – 2020;

Iestāžu sniegtie dati

31. Beverīnas novada pašvaldības struktūrvienību un iestāžu dati

Iestāžu mājas lapas

32. Centrālā statistikas pārvalde – www.csb.gov.lv

- 33. Dabas aizsardzības pārvalde – www.dap.gov.lv
- 34. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde – www.pmlp.gov.lv
- 35. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības pārvalde – www.mantojums.lv
- 36. Lursoft mājas lapa – www.lursoft.lv
- 37. Valsts reģionālās attīstības aģentūras mājas lapa – www.vraa.gov.lv
- 38. Valsts mežu dienesta mājas lapa – www.vmd.gov.lv
- 39. Ceļu satiksmes drošības direkcijas mājaslapa – www.csdd.gov.lv
- 40. Lauku atbalsta dienesta mājaslapa – www.lad.gov.lv
- 41. Lauksaimniecības datu centrs – <http://pub.ldc.gov.lv>